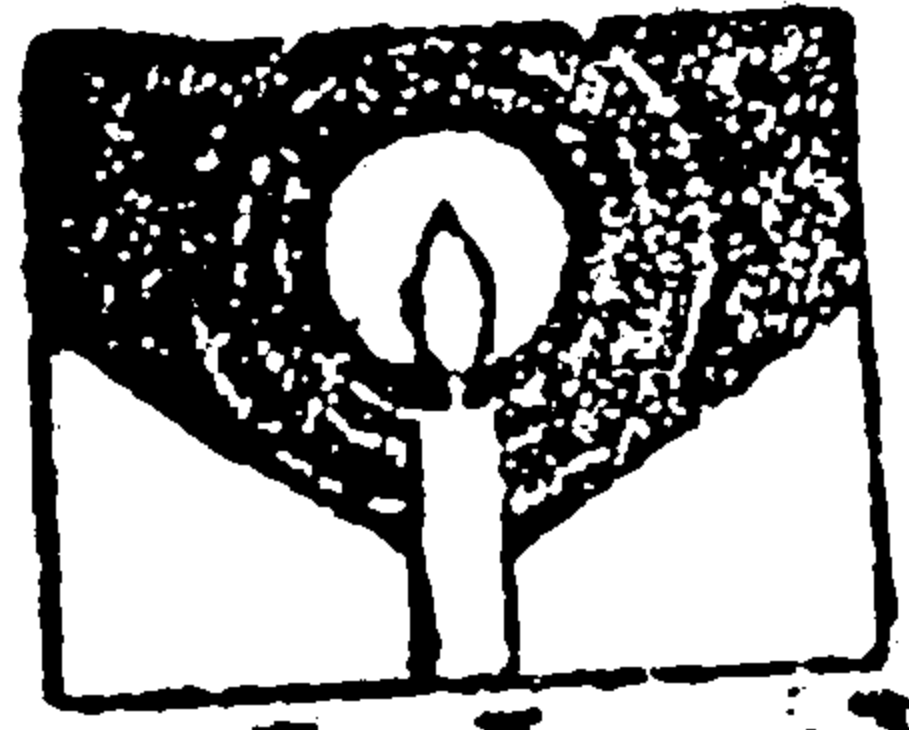

ယောဂီရုပ္ပယ်

မောင်မ

ရတနာမွန်စာတည်း
စုစည်းတင်ပြသည်

ဘုရားကျောင်းစာပေ

ပညာဉာဏ်လင်း၊ အမှောင်ခင်း.....
လမ်းဟောင်းကိုရှင်း၊ လမ်းသစ်ခင်း.....

ပထမအကြိမ်

၁၉၈၈-ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ

အုပ်စု

၂၀၀၀

အဖုံးပန်းချီ

စံဘိုး

အဖုံးရိုက်

ပညာ့ပိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်

စာအုပ်ချုပ်

ပပစိုး(ဖုန်း-၇၂၄၄၆)

ခွင့်ပြုချက်

စာမူခွင့်ပြုချက်(၅၂၇)

မျက်နှာဖုံး(၄၂၄)

ထုတ်ဝေသူ

ဦးရန်အောင်(မြဲ-၀၂၇၀) တိုက်-၃၄၃၊ အခန်း-၁၈၊

အနောက်ရန်ကင်း၊ ရန်ကုန်မြို့။

ပုံနှိပ်သူ

ဦးကြည် (မြဲ-၀၂၄၀၉) ပညာ့ပိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်

အမှတ်-၄၁၊ ၄၄လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။

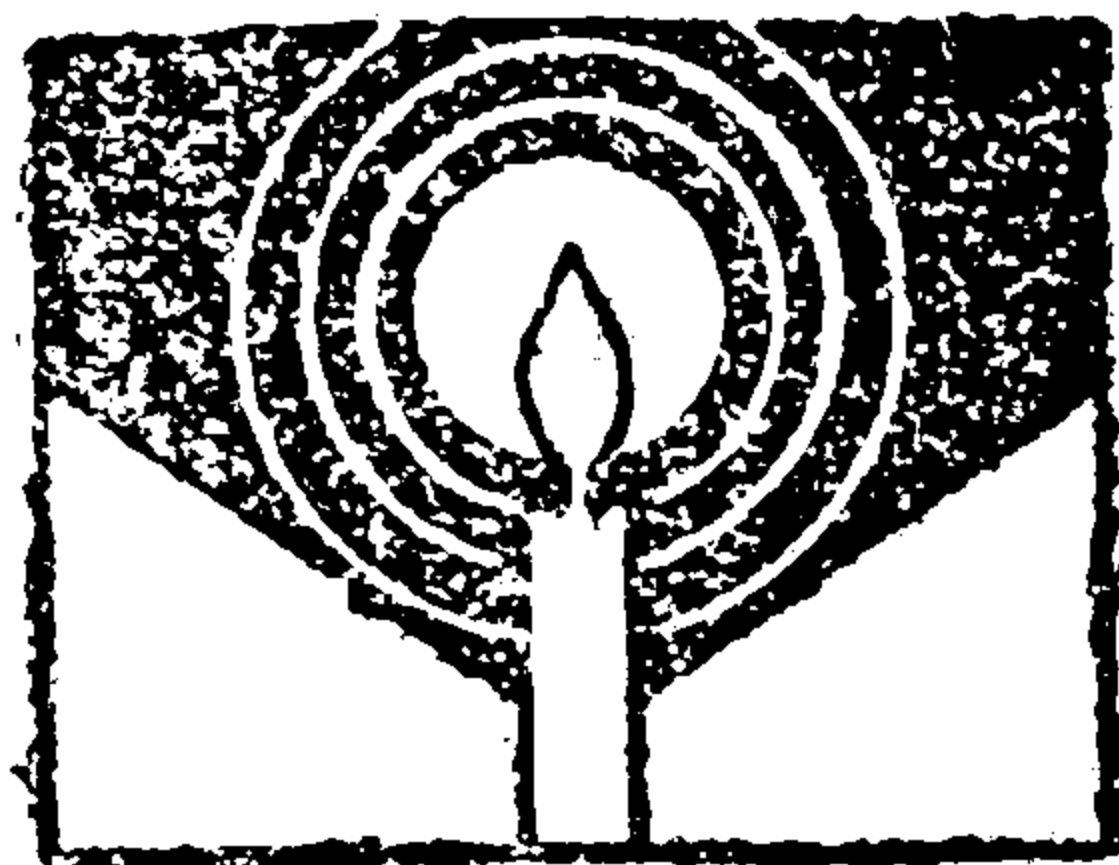
၁၈၂၂၆

ရတနာမွန် စာတည်းအဖွဲ့ဝင်

မောင်မ

စုစည်းတင်ပြသည့်

ယောဂီရုဗွယ်

ဥက္ကဋ္ဌ

ဉာဏ်လင်းစာအုပ်တိုက်

အမှတ်-၄၁၊ ၄၄-လမ်း၊ ရန်ကင်းမြို့။

ဤစာစုများကို မြတ်နိုးစွာ သိမ်းဆည်း
ထားသူ ကော့ကရိတ်မြို့ ချောင်းတော်ရပ်
အငြိမ်းစား ကျောင်းဆရာမကြီး ဒေါ်မယ်ရှင်
အား အထူးကျေးဇူးတင်ပါကြောင်း။

ထုတ်ဝေသူ

နမောသဗ္ဗဗညာယ

အကြောင်းအကျိုး

၁။ ဘာမဆို အကြောင်း ရှိ၏။ တစ်ခုခု ဖြစ်ပျက်လျှင် တစ်ခုခု အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ပျက်၏။ အကြောင်းကြောင့် အကျိုး ဖြစ်ရာတွင် အကျိုးကိုသာ မြင်သိပြီး ဝမ်းသာခြင်း ဝမ်းနည်းခြင်းသည် မှန်သော အသိဖြင့် မဟုတ်နိုင်။ မှားယွင်းသော အသိသာလျှင် ဖြစ်၏။

၂။ အကြောင်းနှင့် အကျိုးကို အခါခပ်သိမ်းဆင်ခြင် သုံးသပ်နေလျှင် အမှန်ကို မြင်၍ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ မီးသုံးမီး အကြီးအကျယ် မဖြစ်အောင် ထိန်းသိမ်းနိုင်ပေ လိမ့်မည်။ လူတိုင်း ဤသို့ ထိန်းသိမ်းနိုင်လျှင် စိတ်၏ ချမ်းသာမှုကို ရနိုင်လိမ့်မည်။

စိတ်

၃။ ကိုယ်နှင့်စိတ် ၂ ပါးရှိသည့်အနက် စိတ်ကို ဆုံးမရန် ခဲယဉ်းလှ၏။ တလောကလုံးကို စိတ်သည် ဆွဲဆောင်ပြုပြင်နေ၏။ ဆုံးမရန် ခဲယဉ်းလှသော စိတ်၏ နေထိုင်ရာကား အကောင်းအဆိုး အမျိုးမျိုးပြုလုပ်ရာ ကိစ္စအဝဝတို့ ဖြစ်၏။ ထိုကိစ္စအဝဝတို့၌ စိတ်သည် ကျလျက်ကျလျက်ရှိ၏။

၄။ ကောင်းသောကိစ္စ၊ ဆိုးသော ကိစ္စ၊ အကောင်းအဆိုး ရောနေသော ကိစ္စ၊ အကောင်းအဆိုးနှင့် မသက်ဆိုင်သောကိစ္စ၊ ဤကိစ္စလေးမျိုးရှိရာတွင် စိတ်သည်တစ်မျိုးတစ်မျိုး၌ ကျလျက်ကျလျက်ရှိ၏။ ဤသို့အားဖြင့် စိတ်သည် တည်ရာ မှီရာရှိမှသာလျှင်ထိုတည်ရာမှီရာအပေါ်၌ ကျမြဲဖြစ်၏။

အနိစ္စ

၅။ ဖြစ်၊ တည်၊ ချုပ် ဤသုံးပါးသော တရားတို့သည် မိမိ၏ ခန္ဓာငါးပါး၌ မပြတ်ရှိ၏။ ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ် ဤခန္ဓာငါးပါးအကြောင်းကို သိအောင် လေ့လာကြပါ။ ဝ ပါး ဝ ပါးသော ခန္ဓာသည် ဖြစ်သော ခဏ၊ တည်သော ခဏ၊ ချုပ်သော ခဏတို့၌ မမြဲချေ၊ အနိစ္စတည်း။

၆။ ရုပ်ခန္ဓာကြီးကိုသာ ကြည့်ပြီး ဘာမျှ မသိလျှင် အချည်းနှီးဘည်း၊ ဤရုပ်ကြီးသည် မရုပ်မနား ဖြစ်၊ တည်၊ ချုပ်ပျက်၊ ဖြစ်လျက်ရှိ၏။ အားလုံး မမြဲ အနိစ္စတည်း။ 'ဖြစ်'လည်းအနိစ္စ၊ 'တည်'လည်းအနိစ္စ၊ 'ချုပ်'လည်းအနိစ္စ တည်း။ ဤအသိမှန်ဖြင့် အသက်ရှင်နေကြလျှင်ကောင်း၏။

စွဲမက်မှု ကုန်အောင်

၇။ မမြဲဟူသော အမှတ် 'အနိစ္စသည်'ကို ပွားများ သော် ကာမဂုဏ်၌ စွဲမက်မှု 'ရာဂ'ကို ကုန်စေနိုင်၏။ ရုပ်၌ စွဲမက်မှု 'ရူပရာဂ'ကို ကုန်စေနိုင်၏။ ဘဝ၌ စွဲမက်မှု 'ဘဝ ရာဂ'ကို ကုန်စေနိုင်၏။ အဝိဇ္ဇာအားလုံးကို ကုန်စေနိုင်၏။ ငါ ဟူသော မာနအားလုံးကို ပယ်နိုင်၏။

၈။ ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း၊ ချုပ်ခြင်း၊ မမြဲသောအမှတ် 'အနိစ္စသည်' ကို ပွားများနိုင်ရန် သဘောတရားနှင့် ခံယူချက် တို့ကို (သားသနားရိပ်သာတို့၌) နာယူ၍ ပွားများ လေ့လာခြင်း ဖြင့် ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်၍ ချမ်းသာခြင်း သုခအစစ်ကို ရနိုင်၏။

မဂ်ဉာဏ်

၉။ မမြဲသော သဘော၊ ပျက်စီးသော သဘော၊ တုန်လှုပ်သော သဘောတို့သည် မိမိ၏ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တို့၌ အစဉ်အမြဲရှိ၏။ အစဉ် ဖိစီးနေ၏။ ဤသဘောတရားတို့ကို သိမြင်အောင် အားထုတ်နေသောသူသည် တကယ် သိမြင်လာသောအခါ မဂ်ဉာဏ်ကို ရနိုင်၏။

၁၀။ ငါးပါးသော ခန္ဓာတို့သည် ဖျက်ဆီးသော သဘောကြောင့် ပျက်စီးခြင်းသို့ရောက်ရ၏။ မိမိ၏ လုံ့လ ပယောဂကြောင့်လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါး၏ လုံ့လ ပယောဂကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဘာဝ ဓမ္မကြောင့်လည်းကောင်း ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်သော အလေ့ သဘောကို ပညာသိ-သိလျှင် မဂ်ဉာဏ် ရနိုင်၏။

ဖောက်ပြန်ခြင်း ကင်းရာ

၁၁။ ဝိပရိဏာမ ဖောက်ပြန်ခြင်းသည် ရုပ်နာမ် ခန္ဓာတို့၌ အစဉ်အမြဲပင်ရှိ၏။ ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ် ၁ပါး-၁ ပါး၌ ဤသဘောတရားသည် ဖြစ်၊ တည်၊ ချုပ် ခဏ ခဏ အတွင်း၌ပင် မရပ်မနား ဖောက်ပြန်လျက်ရှိသည်ကို သုံးသပ်သင့်၏။

၁၂။ ၁ ပါးစီသော ခန္ဓာသည် အိုခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ သေခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ၏။ ဤသို့ ဖောက်ပြန်သော သဘောမှ လွတ်နိုင်သောနေရာသည် သံသရာ၌ မရှိ။ ဤသဘောမှ လွတ်ကင်းသော နေရာသည် လောက၏ အဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သာလျှင်တည်း။

ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ရာ

၁၃။ များစွာသော ဘေး အန္တရာယ်၊ ကပ်ဘေး အန္တရာယ်တို့သည် ဖြစ်တတ်သော သဘောရှိ၏။ ထိုဘေး အန္တရာယ်တို့ကြောင့် ဆွေမျိုး၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ပျက်စီး၏။ အနာရောဂါကြောင့် ပျက်စီး၏။ သီလပျက်၏။ ဒိဋ္ဌိအယူကြောင့် ပျက်စီး၏။ ဤဒုက္ခလက္ခဏာကို သိမြင်သင့်၏။

၁၄။ ခန္ဓာ၏အစိတ်အပိုင်းတို့အားဘေးရန်အန္တရာယ် နှိပ်စက်၍ အကျိုးမဲ့ ဖြစ်တတ်သော သဘောသည်ရှိ၏။ ဤ သဘောတရားမှ မလွတ်နိုင်ချေ။ ဤဒုက္ခလက္ခဏာမှ လွတ်မြောက်နိုင်သော အကြောင်းသည် ခန္ဓာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း နိဗ္ဗာန်သာလျှင်ဖြစ်သည်ကို သုံးသပ်ကြရာသည်။

အမှား နည်းလားအောင်

၁၅။ ခဏမျှ ဖြစ်၊ တည်၊ ပျက်၊ ဖြစ်၊ တည်၊ ပျက် သဘောရှိသော ခန္ဓာငါးပါးသည် နေ-ထိုင်၊ သွား-လာ၊ အိပ်-နိုး၊ ကွေး-ဆန့်၊ ဝတ်၊ စား၊ ရပ်နား၊ လှုပ်ရှား၊ ပြောဆို၊ ကြည့်-မြင်၊ ရေး၊ ဖတ်၊ စိတ်ကူး၊ ကြံဆ၊ အလုပ် ဟူသမျှကို လုပ်နေ၏။ ထိုအလုပ်တို့သည် တစ်ခုမျှ မြေ၊ မခိုင်၊ မတည်နိုင်ချေ။

၁၆။ ဤတရားမှန်ကို သုံးသပ်ပြီး စိတ်ပျက်စရာချည်း ဟု မယူဆပါနှင့်။ လောကီလူသားတို့သည် အပြစ်ကင်း သော အလုပ်ကိုလုပ်ရင်း ဤတရားမှန်ကို အစဉ်တစိုက် သုံးသပ်စဉ်းစား၍ သဘောပေါက်လာလျှင် အမှားနည်း လာပြီး မဂ်ဉာဏ်ရရန်အကြောင်းကို သိမြင်လာနိုင်ကြပေ လိမ့်မည်။

အကြောင်းမှန် သိသူသာ

၁၇။ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ်၊ ဒွါရ ခြောက်ပါး၊ အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ တွေခြင်း သဘော၊ အာရုံခြောက်ပါး၊ မြင်ခြင်း၊ ကြားခြင်း၊ နံခြင်း၊ စားခြင်း၊ ခံစားခြင်း၊ သိခြင်း၊ ဝိညာဏ် ခြောက် ပါး၊ ထိုဒွါရ-အာရုံ-ဝိညာဏ်တို့ဖြင့် တွေ့ခြင်း ခြောက် ပါး၊ ခံစားခြင်း ခြောက်ပါးတို့ ဖြစ်ကုန်၏။

၁၈။ ထိုဒွါရ-အာရုံ-ဝိညာဏ်၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ တို့၌ အကြောင်းမှန် မသိခြင်း၊ အဝိဇ္ဇာကြောင့် တပ်မက်ခြင်း 'တဏှာ' ဖြစ်လျက် အကုသိုလ်တွေ ဖြစ်နေကြ၏။ အကြောင်းမှန် သိသော သူတော် သူမြတ်တို့သည် တပ်မက်ခြင်း ကင်း၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရှေးရှုတော်မူကြပေသည်။

ဝဋ်

၁၉။ အားလုံး ဝဋ်လည်နေကြ၏။ (၁) ကိလေသာ ဝဋ်-အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာ၊ (၂) ကမ္မဝဋ်-သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝ (၃) ဝိပါကဝဋ်-ဝိညာဏ်-နာမ်-ရုပ်-သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဥပပတ္တိဘဝ၊ ကိလေသာဝဋ်၏ တွန်းအားဖြင့် အခြားဝဋ်တို့ သွက်သွက်လည်၏။

၂၀။ ကိလေသာဝဋ်၏ မတိုင်းဆန့်င်သော တွန်းအားဖြင့် ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်တို့သည် သွက်သွက်ခါ လည်ပတ်၍ ဇာတိ-ဇရာ၊ ဗျာတိ မရဏ-သောက-ပရိဝေဒ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပါယာသ မီးတောက်ကြီးတွေကို ထုတ်လုပ်ရင်း အချင်းချင်း ဂုဏ်ပြိုင်နေကြ၏။

အရှင် မဇ္ဈိ

၂၁။ ခန္ဓာငါးပါးတွင် ၁-ပါး ၁-ပါးစီ၌ ခြေခြင်း၊ တင့်တယ်ခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်း၊ အလိုကျ အစိုးမရခြင်း

ကင်းသောကြောင့် အချည်းနှီးတည်း၊ ဤသို့ အချည်းနှီး
သော သဘောကို သုံးသပ်လျက် ငါတည်းဟူသော အတ္တ
စွဲသည်လည်း အချည်းနှီးတည်းဟု သိအပ်ပေသည်။

၂၂။ ဤခန္ဓာသည် ငါမဟုတ်၊ အစိုးရသောသဘော
ကင်း၏။ အချည်းနှီးသော သဘောသာ ဖြစ်၏။ ထို့
ကြောင့် ဆိတ်သုဉ်း၏။ နေခြင်း၊ ပြုခြင်း၊ ခံစားခြင်း၊
တည်တံ့ခြင်းတို့ကို ပြုသော အရှင်ဟူ၍ မရှိ၊ ဆိတ်သုဉ်း
သော သဘောသာ ဖြစ်သည်ကို သိမြင်သင့်ကြ၏။

အစိုးမရ

၂၃။ ‘ငါ့’ကို ငါ မပိုင်ပါ။ ‘ငါ’သည် ငါ့အလိုသို့
မလိုက်ပါ။ အလိုသို့လိုက်မလိုက် အမျိုးမျိုး စမ်းကြည့်လျှင်
သိသွယ်ပါသည်။ ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်
အားလုံး ‘ငါ’မဟုတ်၊ ငါ့ အလိုအတိုင်း မဟုတ်သည်ကို သူ
တော်ကောင်းတို့ သုံးသပ်သိမြင်၏။

၂၄။ မြဲအောင်၊ တင့်တယ်အောင်၊ ချမ်းသာအောင်၊
အလိုကျ အစိုးရအောင် ၁-ပါး ၁-ပါးသော ခန္ဓာတို့ကို
ကြံဆ၍ မရနိုင်၊ ၁-ပါး ၁-ပါးသော ခန္ဓာတို့သည် မြဲ
သော သဘော၊ တင့်တယ်သော သဘော၊ ချမ်းသာသော
သဘော၊ အလိုကျ အစိုးရသော သဘောတို့ ကင်းကုန်
၏။

အသင်္ခတ

၂၅။ ဤ ခန္ဓာသည် (၁) မမြ၊ (၂) ပျက်စီးတတ်၏၊ (၃) တုန်လှုပ်ဘတ်၏၊ (၄) သူတစ်ပါးဖျက်လျှင် ပျက်၏၊ (၅) ခိုင်ခံ့ခြင်းမရှိ၊ (၆) ဖောက်ပြန်တတ်၏၊ (၇) အနှစ်မရှိ၊ (၈) ဖြစ်မှုမှ ကင်းတတ်၏၊ (၉) ပြုပြင်စီရင်၏၊ (၁၀) သေသော သဘောရှိ၏၊ ဤသို့လျှင် ဆယ်ပါးသော အနိစ္စ လက္ခဏာတို့သည် ဖြစ်၏။

၂၆။ အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်၊ နာမ်၊ ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝတို့သည် ပြုပြင်စီရင်အပ်သော သဘောရှိခြင်းကြောင့် သင်္ခတမည်၏။ ပြုပြင်စီရင်ခြင်းကင်းသော အဖြစ်သည် အသင်္ခတမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည်သာလျှင် အသင်္ခတတည်း။

အာရုံဒတ္တကြောင့်

၂၇။ မြင်၊ ကြား၊ နံ၊ စား၊ ထိ၊ သိ၊ ဟူသရွေ့တို့သည် ဖြစ်ပြီး ပျက်သောကြောင့် မြေ-အနိစ္စ၊ မြေခြင်းကို စိုးရိမ်သောက ဖြစ်ရသောကြောင့် ဆင် ရဲခြင်းဒုက္ခ၊ မြေခြင်း ဆင်းရဲခြင်းသည်ပင် အနှစ်သာရ ကင်းသောကြောင့် အစိုးမရ၊ အနတ္တတည်း။

၂၈။ မြင်၊ ကြား၊ နံ၊ စား၊ ထိ၊ သိ၊ အာရုံတို့သည် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တချည်း ဖြစ်ပါလျက် ထိုအာရုံတို့အပေါ်၌ လောဘ-ဒေါသ-မောဟတို့ဖြင့် နေ၏။ ဤသဘောတရားတို့ဖြင့် အနိစ္စကောင်၊ ဒုက္ခကောင်၊ အနတ္တကောင် အချင်းချင်း ပြောဆိုရေးရွတ် ညှဉ်းဆဲနေကြ၏။

အားလုံး အနတ္တ

၂၉။ အစိုးမရပါ။ မည်သည့် ခန္ဓာမျှ အသျှင် မဟုတ်ပါ။ ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်တို့ကို တစ်ခုစီ သူ့အတိုင်းရှုလျှင် မည်သူမျှ အသျှင်မဟုတ်။ အစိုးရသူမဟုတ်။ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းသာလျှင် ရှိ၏။ ခန္ဓာငါးပါးသည် အနတ္တသာလျှင်တည်း။

၃၀။ ခန္ဓာငါးပါးသည် 'ငါ' မဟုတ်။ အလိုသို့ မလိုက်အချည်းနှီးဖြစ်၏။ ဆိတ်သုဉ်း၏။ အစိုးမရချေ။ ထို့ကြောင့် ငါတည်းဟူသော အစွဲဖြင့် ထင်မြင်သမျှတို့သည် အမှန်ဟူ၍ တစိုး တစိမရှိ။ အကုန်မှား၏။ အားလုံးအနတ္တသာလျှင် ဖြစ်သည်ကို သုံးသပ်ပါ။

လက္ခဏာထင်အောင်

၃၁။ သုံးသပ်ဆင်ခြင်ပါ။ မိမိ၏ ရုပ်နာမ်သည် သဘာဝ လက္ခဏာတည်း။ ဤ ရုပ်နာမ်၌ ဖြစ်-တည်-ပျက် ဟူ

သော သင်္ခတ လက္ခဏာသည် အစဉ် ဖြစ်နေ၏။ ထို သင်္ခတ လက္ခဏာသည် မမြဲ-ဆင်းရဲ၏။ အစိုး မရခြင်းကြောင့် သာမည လက္ခဏာသည် အစဉ်ဖြစ်နေ၏။

၃၂။ သာမည လက္ခဏာထင်အောင် မမြဲခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ အစိုးမရခြင်းကို သုံးသပ်ရ၏။ သင်္ခတ လက္ခဏာ တင်အောင် ဖြစ်၊ တည်၊ ပျက်လျက်ရှိသော သဘာဝ လက္ခဏာကို သုံးသပ်ရ၏။ သဘာဝ လက္ခဏာ ထင်အောင် ဖြစ်ဆဲ ရုပ်နာမ် ကို သိမှတ် ပိုင်းခြား၍ သုံးသပ်ရ၏။

အထောက်အပံ့

၃၃။ ရှေးက ပြုဖူးသောကံ၏ အထောက်အပံ့ကြောင့် (၁) ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ် ဖြစ်၏။ (၂) နာမ်-ရုပ် ဖြစ်၏။ (၃) အာရုံခြောက်ပါးဖြစ်၏။ (၄) အာရုံနှင့် တွေ့သိ၏။ (၅) အာရုံကို ခံစား၏။ ဤ ငါးပါးသည် မိမိ ရှေးက ပြုဖူးသောကံ၏ အထောက်အပံ့ကြောင့် ဖြစ်သည်ကို သိပါ။

၃၄။ ယခု ဘဝ၌ (၁) အဝိဇ္ဇာဘောဟ ဖုံးလွှမ်း၏။ (၂) အားထုတ်မှုဖြင့် သင်္ခါရဖြစ်၏။ (၃) တပ်မက်ခြင်းဖြင့် နိကန္တိ တဏှာဖြစ်၏။ (၄) စွဲသမ်းခြင်းဖြင့် ဥပါဒါန် ဖြစ်၏။ (၅) ဘဝ ဖြစ်၏။ ဤအကြောင်းတရား ငါးပါးသည် နောင်ဖြစ်မည့် ပဋိသန္ဓေ၏ အကြောင်းများတည်း။

ပုဂ္ဂိုလ် ၂-ဦး

၃၅။ ဝိပဿနာကို အားမထုတ်နိုင်သော အန္ဓဗာလ ပုထုဇဉ်သည် ကိလေသာ၏ အာရုံဖြစ်သော သတ္တဝါကို သာ အာရုံပြု၍ဖြစ်ဆဲသော ရုပ်နာမ်ကိုပင် ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ ငါ၊ သူ တစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ဟု ထင်မှတ်လျက် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ဖုံးလွှမ်းနေ၏။

၃၆။ ဝိပဿနာကို အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော ဖြစ်ဆဲသော နာမ်ရုပ်ကိုသာ အာရုံပြု၍ နာမ်ကို နာမ်ဟုသာ၊ ရုပ်ကို ရုပ်ဟုသာ သိ မှတ်ပိုင်းခြားလျက် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာတို့ကို ထင်မြင်၍ မဂ်သမီးသို့ ရှေးရှုနိုင်၏။

ဒုက္ခသံသရာ

၃၇။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်တို့သည် ကိလေသာ ဝဋ်။ သင်္ခါရနှင့် ကမ္မ တဝတို့သည် ကမ္မဝဋ်။ ဝိညာဏ်၊ နာမ်၊ ရုပ်၊ သဠာယဘန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဥပပတ္တိတဝ တို့သည် ဝိပါကဝဋ်။ ဤဝဋ်တို့ဖြင့် ဒုက္ခသံသရာထဲ၌ လည် လျက် ရှိကြသည်ကို သုံးသပ်ပါ။

၃၈။ ဒုက္ခ သံသရာထဲ၌ ဝဋ်ဒုက္ခကိုခံ၍ နေကြရကုန်
ယော သတ္တဝါတို့၏ မူလဘူတ အကြောင်းတရား ၂ပါး
သည်ကား အဝိဇ္ဇာ မသိခြင်းနှင့် တဏှာ တပ်မက်ခြင်းတို့
ဖြစ်၏။ ဤတရား ၂ပါးတွင် အဝိဇ္ဇာသည် ရှေ့အကြောင်း၊
တဏှာသည် ယခု အကြောင်း ဖြစ်၏။

အိုင်းအမကြီး

၃၉။ ကိလေသာ အပုပ်အသိုးတို့သည် ဤ ခန္ဓာကိုယ်
၌ တိုးပွား၍ အောင်းနေသောကြောင့် ပြည်မှည့်နေသော
အိုင်းအမကြီးနှင့်သာ တူ၏။ ထို့ကြောင့် ကိလေသာ ကိန်း
အောင်း နေသော သူတိုင်းသည် ဒုက္ခကောင်ကြီးသာ ဖြစ်
၏။ ကိလေသာ ကင်းစင် နှုသာ ဒုက္ခမှ လွတ်မည်။

၄၀။ ဣဋ္ဌာရုံကြောင့် ချစ်မေ၊ အနိဋ္ဌာရုံကြောင့်
အပြစ်မြင်၊ ဇေတုတ္တာရုံကြောင့် ယစ်မေ၏၊ ချစ်မေဝ၍ ရာဂ၊
အပြစ်မြင်၍ ဒေါသ၊ ယစ်မေ၍ မောဟ ဖြစ်နေ၏။ ဤ
ရာဂ-ဒေါသ-မောဟတို့သည် ဤ ခန္ဓာကို စူးဝင်နေသော
မြားတို့တည်း။ ဒုက္ခကောင်တွေ ဤမြား စူးဝင်နေ၏။

မောဟမီး

၄၁။ ဘဝ တစ်ခု၌ ဇာတိ သည် အစ၊ ဇရာသည်
အလယ်၊ မရဏသည် အဆုံး ဖြစ်၏။ အဘယ်သူသည် ဤ

အစ-အလယ်-အဆုံးမှ ရုန်းထွက်နိုင်အံ့နည်း၊ ဤ အစ-
အလယ်-အဆုံး သုံးပါးလုံးသည် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တတို့
နှင့်သာလျှင် အမြဲမပြတ် ခြံရံဖြစ်ပျက်လျက် ရှိလေတော့
သည်။

၄၂။ နာမ်-ရုပ် ၂ ပါးသည် ဖြစ်-တည်-ပျက်သဘော
တို့ဖြင့် တဖျပ်ဖျပ် ဖြစ်လျက်ရှိ၏။ ဖြစ်-တည်-ပျက်ခြင်းတို့
သည် အလွန် လျင်မြန်သဖြင့် တသမတ်တည်း တစ်လုံး
တစ်ခဲတည်းဟု ထင်မှတ်ရ၏။ တဏှာ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ လွှမ်း
မိုး၍ သောဘ-ဒေါသ-မောဟမီး တောက်နေ၏။

မှန်ကန်သော ကြောင်းကျိုး

၄၃။ နာမ်-ရုပ်တို့၏ ဇာတိ၊ ဖြစ်သည်ရှိသော် ဇရာ-
မရဏ ဖြစ်၏။ ကံရှိသော် နာမ် ရုပ်တို့၏ ဇာတိဖြစ်၏။
ဥပါဒါန် ရှိသော် ကံဖြစ်၏။ တဏှာ ရှိသော် ဥပါဒါန်
ဖြစ်၏။ ဝေဒနာ ရှိသော် တဏှာဖြစ်၏။ ဖဿ ရှိသော်
ဝေဒနာဖြစ်၏။ ဤသို့ သုံးသပ်နိုင်၏။

၄၄။ သဋ္ဌာယဘန ရှိသော် ဖဿ ဖြစ်၏။ နာမ်ရုပ်
ရှိသော် သဋ္ဌာယဘန ဖြစ်၏။ ဝိညာဏ်ရှိသော် နာမ်ရုပ် ဖြစ်
၏။ သင်္ခါရရှိသော် ဝိညာဏ် ဖြစ်၏။ အဝိဇ္ဇာ ရှိသော်
သင်္ခါရ ဖြစ်၏။ ဤသို့ မှန်ကန်သော အကြောင်းအကျိုး
တို့ကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်၍ တရားမှန်ကို နှလုံးသွင်းပါ။

အကြောင်းမရှိလျှင်

၄၅။ အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကံ၊ ဤ အကြောင်းတို့ မရှိလျှင် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ ဤသို့ အကျိုးတို့ မရှိနိုင်၊ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်တို့သည် ကိလေသာစဉ်တည်း၊ ကံ-သင်္ခါရတို့ သည် ကမ္မစဉ်တည်း။

၄၆။ ဝိပဿနာကိုအားထုတ်သော ကာလ ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်း မှတ်သည့်အချိန်အတွင်း အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကံအကြောင်း မရှိခြင်းကြောင့် ဝိညာဏ်၊ နာမ် ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ အကျိုးမရှိ၊ တဒင်္ဂ အကြောင်းအကျိုး ချုပ်၏။

နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့်

၄၇။ အသင့်အတင့် နှလုံးသွင်းသောကြောင့် ကုသိုလ် ဖြစ်၏၊ မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းသောကြောင့် အကုသိုလ် ဖြစ်၏၊ ရှေး ကံ-ကိလေသာ အကြောင်းကြောင့် ယခု အကျိုးဝိပက် ဖြစ်၏၊ အသင့် အတင့် နှလုံးသွင်းမှုကို အားထုတ်ခြင်းဖြင့် ကုသိုလ် ပွားပါ။

၄၈။ အမှုကိစ္စ ဟူသရွေ့ တို့၌ ပုထုဇဉ်တို့၏ ပြုခြင်း သည် ဘာတစ်ဖန် နာမ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်၏။ နာမ်ရုပ်တို့ မည်သည်မှာ အစ-အလယ်-အဆုံး၊ ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏ ဒုက္ခတရားတို့ အစဉ်လိုက်လျက် ရှိသောကြောင့် ဆင်းရဲ သံသရာ လည်၍ ရှိနေကြရ၏။

သံသရာမှ လွတ်ရေး

၄၉။ ‘ငါ’ သတ္တဝါ ဟူ၍ အယူမှားသောစိတ် ရှိနေခြင်းကြောင့် ‘ဒိဋ္ဌိ’ ဖြစ်နေ၏။ ‘ဒိဋ္ဌိ’ ဖြစ်နေသောကြောင့် နာမ်ရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်သော ထောင်လွှားခြင်း မာန ဖြစ်နေ၏။ မာနကို မှီ၍ နာမ်ရုပ်ကို စွဲလမ်း တပ်မက်နေသောကြောင့် ‘တဏှာ’ ဖြစ်၍ မပြတ်နိုင်ချေ။

၅၀။ ‘ငါ’-သတ္တဝါ မရှိ ဟူသော အယူမှန်ကို သိနိုင်မှ ‘ဒိဋ္ဌိ’ ပယ်မည်။ ဒိဋ္ဌိပယ်မှ နာမ်ရုပ်ကို မှီသော ထောင်လွှားခြင်း မာနကို ပယ်မည်။ မာန ပယ်မှ နာမ်ရုပ် ခန္ဓာ အပေါ် စွဲလမ်းတပ်မက်မှု ‘တဏှာ’ ကို ပယ်နိုင်မည်။ သို့မှသာ ဒုက္ခသံသရာမှ လွတ်မည်။

ချမ်းသာခြင်း အစစ်

၅၁။ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ် ဒွါရ ခြောက်ပါးနှင့် ဆက်စပ်၍ ဖြစ်သော အာရုံတို့ကို အမှား

နှလုံးသွင်း၍ အနှောင်အဖွဲ့ သံယောဇဉ် စွဲလမ်းမှု ဥပါဒါန် အကြောင်းတရားများ ဖြစ်လျက် ‘သူ’၊ ‘ငါ’၊ မြင့်မြတ် သည်၊ တန်းတူသည်၊ ယုတ်ညံ့သည်ဟု မှတ်ထင်ပြီး ဒုက္ခ ဖြစ်နေကြ၏။

၅၂။ ချမ်းသာခြင်း အစစ်သည် အမှား နှလုံးသွင်း သော အာရုံခြောက်ပါး၌ မရှိ၊ ထို အာရုံခြောက်ပါးသည် မမြဲ၊ မချမ်းသာ၊ အစိုးမရ ဟူသော သဘောမှန်ကို နှလုံး သွင်း သိမြင်နိုင်မှသာလျှင် ချမ်းသာခြင်း အစစ်အမှန်ဖြင့် တဝ၏ အချိန်ကာလတို့သည် အစိုးအနန္တ ထိုက်တန်လိမ့် မည်။

အနည်းစု

၅၃။ တဝ၌ မွေ့လျော် တပ်မက်နေသော သဿတ ဒိဋ္ဌိ ပုဂ္ဂိုလ်၊ တဝသည် တစ်ဖန် မဖြစ် ပြတ်၏ဟု အယူ ရှိသော ဥစ္ဆေဒ ဒိဋ္ဌိ ပုဂ္ဂိုလ်၊ တဝ၏ နာမ်ရုပ်တို့ ချုပ်ငြိမ်း သော နိဗ္ဗာန်အကျိုး ဝိပဿနာအလုပ်ကို လုပ်သော ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဤ သုံးမျိုးသည် လောက၌ ရှိလေသည်။

၅၄။ နိဗ္ဗာန်အကျိုးကို မရနိုင်သော သဿတဒိဋ္ဌိနှင့် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သာလျှင် ဤလောက၌ အလွန်များ စွာ ရှိကုန်၏။ နိဗ္ဗာန် အကျိုးကို ရနိုင်သော လမ်းကြောင်း ပေါ်၌ ရောက်နေသည့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အရေအတွက် သည်ကား အလွန်နည်းပါးလှလေသည်။

အယူမှားလျှင်

၅၅။ မိမိတို့ကိုယ်ကို မြဲသည်၊ နှစ်သက်ဖွယ် ရှိသည်၊ အစိုးရသည်၊ ချမ်းသာသည်ဟု ထင်မြင်နေတတ်၏။ ဤသို့ ထင်မြင်နေခြင်းသည်မှား၏။ ဤအမှားဖြင့် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပဒေါန်တို့၏ ကိလေသာဝဋ်ကို ခံ၍ သံသရာတစ်လျှောက် လုံး မလွတ်ကျွတ်နိုင်ချေ။

၅၆။ မည်သူ မြဲသည်နည်း၊ မည်သူ အစိုးရသည်နည်း၊ မည်သူ ချမ်းသာသည်နည်း၊ တပ်မက် ထောင်လွှား၊ အယူမှားလျက် အချင်းချင်း ရန်စိတ်ပွားပြီး၊ ရန်စကားဖြင့် အမှားတို့ကိုသာ ထပ်တလဲလဲ ပြုနေကြ၏။ အားလုံးပျက်ရမည်၊ မည်သူမျှ အစိုးရ၊ မည်သူမျှ မချမ်းသာချေ။

မသိသောကြောင့်

၅၇။ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ်၊ ဤဒွါရ ခြောက်ပါးဖြင့် အာရုံ၊ ဝိညာဏ်၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ ခြောက်ပါးစီ ဖြစ်လျက် ရှိ၏။ အားလုံးကို အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀ ပါး၊ ဒုက္ခလက္ခဏာ ၂၅ ပါး၊ အနတ္တလက္ခဏာ ၅ ပါးတို့သည် အစဉ်အမြဲ ဖြစ်လျက် ရှိသည်ကို သိနေအောင် အားထုတ်ပါ။

၅၇။ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ်တို့နှင့် စပ်လျဉ်းသည်တို့ကို ဟုတ်မှန်သည့် အတိုင်း သိရှိသော် ခံစားခြင်း၌ မတပ်မက်၊ ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း မသိသဖြင့် သာလျှင် တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် သံသရာဝဋ် ဒုက္ခ မပြတ် လှည့်လည် နေကြရလေသည်။

မရောယှက်နှင့်

၅၉။ အကြောင်းကံကို ပြုတတ်သော သူသည် မရှိ၊ အကျိုးကိုလည်း ခံစားသော သူသည် မရှိ၊ ပြုတတ်သော သူ-ခံစားတတ်သော သူ ဟူ၍ မရောယှက်ဘဲ သက်သက် အကြောင်းအကျိုး ၂ ပါးတို့သည် ဖြစ်နေ၏။ ဤသို့ မြင်ခြင်းသည် အမှန်ကို မြင်ခြင်းပင်တည်း။

၆၀။ အကြောင်းကံသည် အကျိုး၌ မရှိ၊ အကျိုးသည် အကြောင်းကံ၌ မရှိ၊ အချင်းချင်း အကြောင်းနှင့် အကျိုး ၂ ပါးစုံတို့သည် တစ်ခုမှ တစ်ခု ဆိတ်သုဉ်းကြကုန်၏။ အကြောင်းကံကို ကြည့်၍ အကျိုးသည် ဖြစ်လည်း မဖြစ်၊ ဤ တရားကို မြင်အောင် သုံးသပ်ရာ၏။

မမြင်ရာသို့

၆၁။ ဤ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း—
ချုပ်ခြင်း သဘောသည်ကား ဖြစ်ဆဲသော ခန္ဓာတို့၏
တည်မှု အချိန်ကာလသည် စူးဖျားတွင် မှန်ညှင်းစေ့ တင်
သော အခိုက်လောက်သာ အချိန်ကြာ၏။ ကောင်းကင်၌
လျှပ်စစ်ပြက်သကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ကုန်၏။ ပျက်လည်း ပျက်
ကုန်၏။

၆၂။ တည်ရှိသော သူ၏ ခန္ဓာချုပ်ခြင်း၊ သေသော
သူ၏ ခန္ဓာချုပ်ချင်း ၂ မျိုးသည် တစ်ဖန် မဖြစ်ကုန်ဘဲလျက်
မမြင်ရာသို့ အသွားချင်း တူ၏။ ဖြစ်ဆဲသော တရားတို့သည်
မမြင်ရာမှ ရောက်လာ၏။ ပျက်သော တရားတို့သည် မမြင်
ရာသို့ ရောက်သွားကြလေကုန်၏။

သိနေသောကြောင့်

၆၃။ မြင်၊ ကြား၊ နံ၊ စား၊ ထိ၊ သိ တို့၌ရုပ်သဘော
နာမ်သဘောတို့ဖြင့် သိမှတ်သောသူမှာ သိနေသောကြောင့်
မသိမှု မဖြစ်၊ မသိမှု မဖြစ်သောကြောင့် ကပ်မက်မှုနှင့် မစပ်၊
ထိုသို့ တပ်မက်မှုနှင့် မစပ်သောကြောင့် တဏှာ မဖြစ်၍
နိရောဓ သစ္စာသို့ ရှေးရှု၏။

၆၄။ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ်။ မြင်၊
ကြား၊ နံ၊ စား၊ ထိ၊ သိတို့၌ ဟုတ်မှန်သည့် အတိုင်း သိရုံ
မှတ်သားနိုင်ရန် ဆရာကောင်းထံ ဆည်းကပ် နည်းယူသင့်
သည်။ ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း သိမှတ်နိုင်မှသာလျှင် အင်္ဂုဇာ
တဏှာမှ လွတ်မြောက်နိုင်လိမ့်မည်။

မသိမမှတ်နိုင်၍

၆၅။ မြင်၊ ကြား၊ နံ၊ စား၊ ထိ၊ သိ ခဏ တို့၌ မသိ
မမှတ်သဖြင့် မသိသဘော တပ်မက်သဘောတို့ တွဲစပ်နေ၏။
မသိမှုသည် အင်္ဂုဇာ၊ အင်္ဂုဇာသည် မောဟ၊ မောဟသည်
ဒုက္ခသစ္စာ၊ တပ်မက်မှုသည် တဏှာ၊ တဏှာသည် လောဘ၊
လောဘသည် သမုဒယ သစ္စာတည်း။

၆၆။ အာရုံ ခြောက်ပါးတို့၌ မသိမမှတ်နိုင်ကြသော
ကြောင့် မောဟနှင့် လောဘတို့ ပွားများ၍ ဒုက္ခသစ္စာ၊
သမုဒယ သစ္စာတို့၌ ကျင်လည် ကျက်စား၍ သံသရာတွင်
တစ်ဘဝပြီး တစ်ဘဝပြေးသွားနေကြလျက် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊
အနတ္တတို့၏ ခြယ်လှယ်မှုကို ခံကြရ၏။

အား

၆၇။ ကလေးသူငယ်တို့မှာ ငိုကြွေးခြင်းဟူသော အား ရှိကုန်၏။ မာတုဂါမတို့မှာ အမျက်ထွက်ခြင်းဟူသော အား ရှိကုန်၏။ ခိုးသူတို့မှာ လက်နက်ဟူသော အား ရှိကုန်၏။ မင်းတို့မှာကား အစိုးရခြင်း ဟူသောအား ရှိကုန်၏။ သူမိုက် တို့မှာ ကဲ့ရဲ့ခြင်း ဟူသော အား ရှိကုန်၏။

၆၈။ ပညာရှိတို့မှာ အကျိုးရှိမရှိကို ရှုခြင်း ဟူသော အား ရှိကုန်၏။ အကြားအမြင် များသူတို့မှာ ဆင်ခြင်ခြင်း ဟူသော အား ရှိကုန်၏။ သမဏ ဗြဟ္မဏတို့မှာ သည်းခံခြင်းဟူသော အား ရှိကုန်၏။ ဤ ရှစ်မျိုးသော အား တို့ကို ဘုရားရှင်သည် ဗလသုတ်၌ ဟောတော်မူသည်။

လေးပါးသော တရား

၆၉။ ဤတရားလေးမျိုးသည် အမျိုးကောင်းသားတို့ အား မျက်မှောက်တဝ၌ အကျိုးစီးပွား ဖြစ်ထွန်း၍ ချမ်းသာခြင်းကို ဖြစ်စေ၏။ ထို တရားလေးမျိုးကား ထကြွသုံ့လနှင့် ပြည့်စုံမှု၊ စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံမှု၊ မိတ်ဆွေကောင်း ရှိမှု၊ မျှတစွာ အသက်မွေးမှုတို့ပေတည်း။

၇၀။ အကြင် အမျိုးကောင်းသားတို့အား ဖြစ်ပေါ်
လာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့၏ တိုးပွားကြောင်း စောင့်ထိန်း
ကျင့်သုံးမှု လေးပါးသည်ကား မိန်းမ မလိုက်စားမှု၊ သေ
သောက် မကျူးမှု၊ အလောင်းအစား မကျူးမှု၊ ကောင်း
သော အဆွေခင်ပွန်း ချစ်ကျမ်းဝင်သူ ရှိမှုတို့တည်း။

ဆန့်ကျင်ရမည်

၇၁။ တဏှာ တပ်မက်မှု မပယ်သေးသော သူတို့သည်
အဆင်း၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့ ထိ သဘောတရားတို့၌
နှစ်သက် သာယာဖွယ်တို့ကို ချမ်းသာ သုခဟု ထင်မှတ်၍
ထိုအာရုံတို့ ချုပ်သည်ကို ဆင်းရဲဒုက္ခဟု ထင်မှတ် မှားကြ
ကုန်၏။

၇၂။ အရိယာတို့သည် သက္ကာယ ချုပ်ခြင်းကို ချမ်းသာ
ဟု အမှန်မြင်၏။ ဤမြင်မှု အမှန်သည် တဏှာ-လောဘ ဖုံး
လွှမ်းနေသော တလောကလုံးနှင့် ဆန့်ကျင်၏။ သက္ကာယ
ချုပ်မှ နိဗ္ဗာန်တရားကို ရမည်ဖြစ်၍ တဏှာ-လောဘနှင့်
ဆန့်ကျင်ရပေမည်။

သတိပဋ္ဌာန်

၇၃။ ကိုယ်ဖြင့်၊ နှုတ်ဖြင့်၊ စိတ်ဖြင့် ပြစ်မှားသော ဒုစရိုက်
မကောင်းသော အကျင့်တို့ကို ပယ်၍၊ ကိုယ်ဖြင့်၊ နှုတ်ဖြင့်၊
စိတ်ဖြင့် ပြုအပ်သော သုစရိုက် ကောင်းသော အကျင့်တို့
ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ပွားများလျှင် သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးတို့
ပြည့်စုံစေနိုင်၏။

၇၄။ ကာမ၌ လိုချင်မှု၊ ပျက်စီးစေလိုမှု၊ လေးလံထိုင်း
မိုင်းမှု၊ စိတ်ပျံ့လွင့်မှု၊ နောင်တတစ်ဖန်ပန်မှု၊ မဆုံးဖြတ်
နိုင်မှုတို့သည် ကုသိုလ်ကို တားဆီး၏။ စိတ်ညစ်ညူးစေ၏။
ပညာကို အားနည်းအောင် ပြုလုပ်တတ်၏ဟု ဘုရားရှင်
ဟောတော်မူ၏။

မဂ်လမ်း

၇၅။ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ် တရားတို့သည် ပျက်စီး
တတ်သော သဘောရှိ၏။ မိမိ၏ ရုပ်ခန္ဓာကို သုံးသပ်ကြည့်
လျှင် အစိတ်အပိုင်း အားလုံးသည် အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ ပျက်စီး
ယိုယွင်းခြင်း ဖြစ်လျက်ရှိသည်ကို အမှန်ပင် မြင်နိုင်၍ အနိစ္စ
လက္ခဏာ အသိ ဝပါး တိုးပွား၏။

၇၆။ ဤကဲ့သို့ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့ အိုနာ
ယိုယွင်းပျက်စီးခြင်းသည် အမှန်ဖြစ်လျက် ရှိသည်ကို သိမြင်
သဘောပေါက်အောင် ရှုမြင်နိုင်ခြင်းသည် ဟုတ်တိုင်း မှန်
ရာကို သိမြင်ခြင်း ဖြစ်၍ မင်္ဂလမီးသို့ ပို့ဆောင်နိုင်သော
တရားအသိ ဖြစ်ပေသည်။

ချမ်းသာစစ်

၇၇။ ဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ်၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ ဤ
ငါးပါး ဆုံသော ခဏ၌ သိမှတ်နေခြင်းဖြင့် ဟုတ်တိုင်း
မှန်ရာ သိကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ထိုအခိုက်အတန့်၌
အဝိဇ္ဇာ မောဟ ပျောက်၏။ တပ်မက်မှု တဏှာ လောဘ
ကင်း၏။ ထိုအခါ ချမ်းသာမှု အစစ်အမှန်ကို ရ၏။

၇၈။ ယထာဘူတ ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာ မသိသဖြင့် ဒွါရ၊
အာရုံ၊ ဝိညာဏ်၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့ကို အမှန်အတိုင်း မသိ
မမြင်နိုင်သောကြောင့် အာရုံတို့၌ တပ်မက်နေကြ၏။ သို့နှင့်
ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယသစ္စာ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌ တဝဲ
လည်လည် ဖြစ်နေ၏။

သုမြတ်တို့ သွားရာလမ်း

၇၉။ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ကို ပယ်သောလမ်းသည် ရှိ၏။ ထိုလမ်းသည်ကား မဂ္ဂင်ရုစ်ပါးတည်း။ ဤတရားသည် ဆင်းရဲဒုက္ခတို့ကို ပိုင်းခြားသိခြင်းငှာ လမ်းကောင်း ဖြစ်၏။ အရိယာ သုမြတ်တို့သည် မဂ္ဂင်ရုစ်ပါးအတိုင်း ကျင့် သုံးတော်မူကြ၏။

၈၀။ ဝေဒနာ သုံးပါး၊ အာသဝ သုံးပါးတို့ကို ပိုင်းခြား သိခြင်း ပယ်ခြင်းငှာ ထင်ရှားရှိသော လမ်း ကြောင်းသည်ကား မဂ္ဂင်ရုစ်ပါးပင်တည်း။ အရိယာသုမြတ် တို့သည် သုခ-ဒုက္ခ-ဥပေက္ခာ ဝေဒနာတို့ကို ပိုင်းခြား သိ၏။ အာသဝတို့ကို ပယ်၏။

ဝေဒနာသည် ဒုက္ခ

၈၁။ ကောင်းကင်၌ အရှေ့ အနောက် မတောင် မြောက်တို့မှ အထူးထူး အပြားပြားသော လေတို့သည် တိုက်ခတ်ကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ဤခန္ဓာကိုယ်၌ သုခ ပေဒနာ၊ ဒုက္ခ ဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာတို့သည် ဖြစ်လျက် ရှိ၏။ ယုံဝေဒနာ ဟူသမျှသည် 'ဒုက္ခ' မည်၏။

၈၂။ ဝေဒနာ ဟူသမျှသည် ဆင်းရဲ 'ဒုက္ခ' တည်းဟု ဘုရားရှင် ဟောတော်မူ၏။ သင်္ခါရတို့သည် ကုန်ခြင်း၊

ပျက်ခြင်း၊ စွဲမက်မှု ကင်းခြင်း၊ ချုပ်ခြင်း၊ ဖောက်ပြန်ခြင်း
သဘော ရှိကုန်၏။ ဝေဒနာဟူသမျှတို့သည် သင်္ခါရသဘော
၌ ရှိသောကြောင့် 'ဒုက္ခ' ချည်းသာတည်း။

မစွဲမက်သော် လွတ်မြောက်၏

၈၃။ ခြောက်ပါးသော အာရုံတို့ဖြင့် ခံစားမှု သုခ-
ဒုက္ခ-ဥပေက္ခာတို့သည် စွဲမက်မှု ရာဂ၊ အမျက်ထွက်မှု
ဒေါသ၊ တွေဝေမှု မောဟတို့ဖြစ်လျက် ဇာတိ+ဇရာ+
မရဏ+သောက+ပရိဝေဒ+ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပါယာသ
တို့ဖြင့် တပြောင်ပြောင် တောက်လောင်နေ၏။

၈၄။ ဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ်၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့၌
ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာ သိမြင်သော အရိယာ သူမြတ်တို့သည် သုခ-
ဒုက္ခ-ဥပေက္ခာတို့၌ ငြီးငွေ့၏။ ငြီးငွေ့သော် မစွဲမက်၊ မစွဲ
မက်သော် ကံလေသာမှ လွတ်မြောက်၍ ပဋိသန္ဓေ၊ အို၊ သေ၊
စိုးရိမ်၊ ငိုကြွေး ဆင်းရဲ ပင်ပန်းမှုတို့ မရှိပြီ။

ဥပေက္ခာ

၈၅။ အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့အထိ၊
သဘောတရားတို့၏ နှစ်သက်ဖွယ် မနှစ်သက်ဖွယ် ခံစား
မှုတို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာ မသိခြင်းကြောင့် ထိုခံစားမှုတို့၌

တပ်မက်ခြင်း စွဲလမ်းခြင်းဖြင့် ဘဝ အမျိုးမျိုး ပြောင်း၍
ဒုက္ခ မျိုးစုံ ခံလျက် အကြိမ်ကြိမ် သေနေကြ၏။

၈၆။ ဒုက္ခမျိုးစုံမှ လွတ်သည့်နည်းသည် ရှိ၏။ ခံစားမှု
တို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာ သိလာသောအခါ ထိုခံစားမှုတို့၌
လျစ်လျူ ဥပေက္ခာပြုနိုင်လျက် တပ်မက်ခြင်းတဏှာ၊ စွဲလမ်း
ခြင်း ဥပါဒါန် ချင်၍ အလုံးစုံသော ဆင်းရဲအစုမှ ကော်န်
လွတ်မြောက်လိမ့်မည် ဖြစ်ပေ၏။

လျစ်လျူရှု

၈၇။ ဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ်၊ ဤသုံးမျိုး ပေါင်းဆုံ
မှုကြောင့် တွေ့ထိမှု ဖဿ၊ ခံစားမှု ဝေဒနာ ဖြစ်၏။ ထို
ဝေဒနာ၌ နှစ်သက်လျှင် လောဘ၊ မနှစ်သက်လျှင် ဒေါသ
ဖြစ်၏။ ဤ၂-မျိုးကို လျစ်လျူ မရှုနိုင်ခြင်းကြောင့် ပူပန်
သောက ဘေးဒုက္ခတွေ ဖြစ်ရ၏။

၈၈။ ခံစားမှုကို ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာ သိမှတ်နိုင်လျှင်၊
ထိုခံစားမှု၌ နှစ်သက်မှု၊ မနှစ်သက်မှု၊ တွေ့ဝေမှုတို့ကိုလည်း
ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာ သိမှတ်နိုင်သဖြင့် လောဘ၊ ဒေါသ၊
မောဟတို့၏ ဆွဲဆောင်မှုမှ လွတ်ကင်း၍ ပူပန်သောက
ဘေးဒုက္ခ မဖြစ်နိုင်။

မဂ်ကိစ္စ လေးချက်

၈၉။ ‘မသိ’သည် ဒုက္ခသမ္ဘာမည်၏၊ ‘တပ်မက်’သည် သမုဒယ သစ္စာ မည်၏၊ ‘တပ်မက်၏ ချုပ်ခြင်း’သည် နိရောဓသစ္စာ မည်၏၊ ‘သိ’သည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏၊ ဤ နက်နဲသော တရားတို့ကို လေ့လာလိုက်စားမှ နိဗ္ဗာန်ကို ရလိမ့်၏ဟူသော ဆုတောင်းနှင့် ပြည့်စုံလိမ့်မည်။

၉၀။ ခန္ဓာငါးပါးကို ပိုင်းခြား သိအပ်၏၊ အဝိဇ္ဇာ နှင့် ဘဝတဏှာ တရားတို့ကို သိပြီး ပယ်အပ်၏၊ သမသ နှင့် ဝိပဿနာတရားတို့ကို သိပြီး ပွားများအပ်၏၊ ဝိဇ္ဇာနှင့် ဝိမုတ္တိတရားတို့ကို သိပြီး မျက်မှောက်ပြုအပ်၏၊ ဤသည် တို့ကား မဂ်ကိစ္စ လေးချက် ဖြစ်ပေသည်။

သဘောပေါက်လျှင်

၉၁။ မသိသော သဘောနှင့် တပ်မက်သော သဘော ၂-ခုသည် ကွဲစပ်နေ၏၊ မသိ အဝိဇ္ဇာ၊ တပ်မက်တဏှာ၊ အဝိဇ္ဇာသည် မောဟ၊ တဏှာသည် လောဘ၊ မောဟသည် ဒုက္ခသစ္စာ၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာ၊ ဤအတဲတို့ကို လေ့လာသုံးသပ်၍ သဘောပေါက်လျှင် အကျိုးထူး၏။

၃၂ နိဗ္ဗာန် ယောဂီရူပယ်

၉၂။ မသိ-အဝိဇ္ဇာ၊ မောဟ-ဒုက္ခသစ္စာ၊ ဤအတွဲသည် တပ်မက်၊ တဏှာ၊ လောဘ၊ သမုဒယသစ္စာ ဤအတွဲနှင့် စပ်နေ၏။ မသိသော 'ငါ'၌ 'မသိ' ဟူသော အကြောင်း တစ်ခုတည်းနှင့် အဝိဇ္ဇာ၊ မောဟ တဏှာ လောဘတို့ ဖြစ် လျက် ဒုက္ခနှင့် သမုဒယတို့မှ မလွတ်နိုင် ဖြစ်နေ၏။

စောင့်ပါ

၉၃။ လောဘကို စောင့်ပါ၊ ဒေါသကို စောင့်ပါ၊ မောဟကို စောင့်ပါ၊ တတ်နိုင်သလောက် အခါခပ်သိမ်း သတိပြု၍ စောင့်ပါ။ ဤသို့ စောင့်ခြင်းသည် သီလစောင့် ခြင်း ဖြစ်သည်။ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ တရား တို့ကို မလာစေခြင်းငှာ စောင့်ခြင်းသည် သီလ ညော်၏။

၉၄။ ကံငါးပါးဖြစ်သော သတ်ခြင်း၊ ခိုးခြင်း၊ ပြစ်မှား ကျူးလွန်ခြင်း၊ လိမ်ပြောခြင်း၊ သောက်စား မူးယစ်ခြင်း တို့ကို လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့နှင့်သာ ကျူးလွန်၏။ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ကို စောင့်လျှင် ထိုကံငါးပါး ကို မကျူးလွန်အောင် စောင့်ပေလိမ့်မည်။

အမှား ရှုနေသဖြင့်

၉၅။ ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ၊ ခန္ဓာ ငါးပါး ရုပ်နာမ် တရားတို့သည် အမြဲ ဆင်းရဲ၏၊ ဖောက်ပြန်ခြင်း သဘောရှိ၏ဟု ဟုတ်မှန်စွာ မှန်ကန်သော ပညာဖြင့် ရှုသော သူအား စိုးရိမ် ငိုကြွေး ကိုယ်စိတ် ဆင်းရဲ ပင်ပန်းမှုတို့ ပျောက်ကင်းကုန်၏။

၉၆။ ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ ခန္ဓာငါးပါးကို အတ္တဟူ၍၊ အတ္တကို 'ငါ'၊ 'ငါ'ကို အတ္တ ဟု အမှား ရှု၏။ ထိုသို့ သက္ကာယစွဲ၍ အမှားရှုနေသဖြင့် ဘဝတိုင်း၌ ဒုက္ခမျိုးစုံသည် သံသရာ တစ်လျှောက်လုံးတွင် အတော မသတ်နိုင်အောင် ဖြစ်လျက် ရှိ၏။

အာရုံသို့ မလိုက်မူ၍

၉၇။။ အာရုံတို့၌ နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်လျှင် အလိုဆန္ဒ၏ နောက်သို့ လိုက်၏။ မနှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်လျှင် အလိုမကျ၍ အမျက်ထွက်၏။ ထို နှစ်သက်ဖွယ်-မနှစ်သက်ဖွယ် ၂ မျိုး ကို လောဘ-ဒေါသတို့က ခြယ်လှယ်၍ ငါ့ကို ထိုအာရုံ၏ 'ကျွန်' အဖြစ်သို့ ရောက်စေ၏။

၉၈။ သူတော်ကောင်းတို့သည် ထိုနှစ်သက်ဖွယ်-မနှစ်သက်ဖွယ် အာရုံတို့၏ မမြဲခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ အစိုးမရခြင်း သဘောတို့ကို ပညာဖြင့် သိမြင်လျက်ရှိ၍ ထိုအာရုံတို့ကို မထိုက်လျော့ဘဲ ဥပေက္ခာ ပညာဖြင့် လျစ်လျူပြု၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရှေးရှုတော်မူကြပေသည်။

မသိသော ငါ

၉၉။ မသိသော 'ငါ'သည် ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊ သောက အစရှိသည့် ဆင်းရဲခြင်း အမျိုးမျိုးနှင့် ရင်ဆိုင်နေ၏။ ထိုဆင်းရဲခြင်း အမျိုးမျိုး၏ မှန်ကန်သော အကြောင်းတရားကိုလည်း 'ငါ' မသိ၊ မသိသော 'ငါ'ကို အမှန်မသိသော 'စိတ်'သည် ခိုင်းစေလျက် ရှိ၏။

၁၀၀။ မသိသော 'ငါ'နှင့် အမှန် မသိသော 'စိတ်'တို့သည် ခံစားမှုတို့၌ သာယာမှု-မသာယာမှု ဖြစ်လျက် လောဘနှင့် ဒေါသတို့၏ လောင်စာ ဖြစ်နေ၏။ အရိယာ သူမြတ်တို့သည် မသိသော 'ငါ'၊ မရှိသော 'ငါ' ကို ကောင်းစွာ သိ၍ သုခ အစစ်ကို ရတော်မူကြ၏။

ဟုတ်မှန်တိုင်း သိသော်

၁၀၁။ ချမ်းသာသော၊ ဆင်းရဲသော၊ ချမ်းသာဆင်းရဲ မဟုတ်သော ခံစားခြင်းတို့သည် သတ္တဝါတိုင်း၌

အစဉ်အမြဲ ရှိ၏။ ထိုခံစားခြင်းတို့ကို ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း မသိမှုကြောင့် နှစ်သက်တပ်မက်၍ ကိုယ်ဆင်းရဲ စိတ်ဆင်းရဲ ကို ခံစားလျက် နေကြရလေသည်။

၁၀၂။ ထိုခံစားခြင်းတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုတို့ကို ဟုတ်မှန်သည့် အတိုင်း သိသည် ရှိသော် ထို ခံစားခြင်းတို့၌ တပ်မက်ခြင်း ကင်း၏။ ကိုယ် စိတ်ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခအပေါင်း၏ စုဝေးရာ ဖြစ်သော ဘဝမှ လွတ်မြောက်၏။ ဤ ထွက်လမ်း သာ မှန်၏။

သူတစ်ပါးကို အားမကိုးနှင့်

၁၀၃။ အာနန္ဒာ...ဖြစ်ခြင်း၊ ကြီးပွားခြင်း၊ ပြုပြင်ရခြင်း၊ ပျက်စီးတတ်ခြင်း သဘော ရှိသော တရားကို ပျက်မစီးပါစေသင့်ဟု တောင့်တခြင်းကို အဘယ်မှာလျှင် လုပ်နိုင်ပါမည်နည်း။ ဤအကြောင်းမျိုးသည် မရှိပေဟု မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူ၏။

၁၀၄။ အာနန္ဒာ...ထို့ ကြောင့်ပင် သူတစ်ပါးကို အားမကိုးကြမူ၍ မိမိကိုယ်ကို မှီခို အားကိုးကာ နေလော့။ အခြားတရားကို အားမကိုးမူ၍ လောကုတ္တရာ တရားတော်ကို မှီခို အားကိုးကာ နေကြကုန်လော့ဟု မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော်မူ၏။

အတက်နှင့် အဆင်း

၁၀၅။ တောင်ကြီးပေါ်သို့ တစ်လှမ်းတည်းနှင့် တက်၍ မရပါ။ တောင်ကြီးပေါ်မှ တစ်လှမ်းတည်းနှင့် ခုန်ဆင်း၍ မရပါ။ ဖြည်းဖြည်း ဆင်းရသည်။ အတက် မှားလျှင် မရောက်နိုင်ဘဲ ဒုက္ခတွေ့တတ်သည်။ အဆင်း မှားလျှင် မသက်သာဘဲ အကျနာမည်။

၁၀၆။ သဘာဝ မကျသော အတက်သည် ထိပ်သို့ မရောက်နိုင်။ သဘာဝမကျသော အတက်ဖြင့် ထိပ်သို့ ရောက်ပြီးလျှင်လည်း တည်မြဲမှု မရှိနိုင်။ ပြန်၍ ဆင်းရပေလိမ့်မည်။ လောက၌ အတက်နှင့် အဆင်းတို့သည် သဘာဝတရားအတိုင်း ရှိ၏။

အကြံအစည်

၁၀၇။ အယူ၊ အကြံအစည်၊ စကား၊ အလုပ်၊ အသက်မွေးခြင်း၊ လုံ့လ၊ အောက်မေ့ခြင်း၊ တည်ကြည်ခြင်းတို့၌ မှန်ကန်သော သူသည် တောင့်တခြင်း ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည် ဖြစ်စေ ကောင်းသော အကျင့်ကို ကျင့်သည် ရှိသော် ကောင်းကျိုး ရထိုက်သည်။

၁၀၈။ အယူ၊ အကြံအစည်၊ စကား၊ အလုပ်၊ အသက်
မွေးခြင်း၊ လုံ့လ၊ အောက်မေ့ခြင်း၊ တည်ကြည်ခြင်းတို့၌
မမှန်မကန်သော သူသည် ကောင်းသော အကျင့်ကို ကျင့်၍
တောင့်တခြင်း ရှိသည် ဖြစ်စေ၊ မရှိသည် ဖြစ်စေ ကောင်း
ကျိုး ရထိုက်သည် မဟုတ်။

အချည်းနှီး ခန္ဓာ

၁၀၉။ မြဲသော သဘော၊ ချမ်းသာသော သဘော၊
အလိုကျ အစိုးရသော သဘော ဤသုံးမျိုးသည် ရုပ်၊
ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ ခန္ဓာ ငါးပါး၌ မရှိ၊
ထို့ကြောင့် ခန္ဓာ ငါးပါးသည် အချည်းနှီးတည်းဟူသော
စကားကို ရှုပါ။

၁၁၀။ တဏှာအညစ်အကြေးကို သထေဖြင့် စင်ကြယ်
စေနိုင်၏။ ဒိဋ္ဌိ အညစ်အကြေးကို ဝိပဿနာဖြင့် စင်ကြယ်
စေနိုင်၏။ ဒုစရိုက် အညစ်အကြေးကို သုစရိုက်ဖြင့် စင်ကြယ်
စေနိုင်၏။ ဤသို့ စင်ကြယ်စေနိုင်သော တရားတို့ကို
လေ့လာ ကျင့်သုံးပါ။

ကုသိုလ်ကောင်းမှု

၁၁၁။ မာဃလုလင်သည် ကောင်းမှု၌ မမေ့လျော့
ခြင်းကြောင့် နတ်တို့၏ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်၏။ ပညာ

ရှိသည် ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌ မမေ့လျော့ခြင်းကို ချီးမွမ်း
၏။ ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌ မေ့လျော့ခြင်းကို အခါခပ်သိမ်း
ကဲ့ရဲ့အပ်၏။

၁၁၂။ ထကြွလုံ့လရှိသူ၊ သတိရှိသူ၊ စင်ကြယ်သော
ကံသုံးပါး ရှိသူ၊ ဣန္ဒြေကို စောင့်စည်းသူ၊ တရားသဖြင့်
အသက်မွေးသူ၊ မမေ့မလျော့သောသူ ဤသူတို့အား
လောက၌ အခြံအရံ အကျော်အစောတို့သည် တိုးပွား၏
ဟု ဟောတော်မူ၏။

အစဉ်လိုက်ခြင်း

၁၁၃။ ပြစ်မှားလိုသောစိတ်ဖြင့် ကြံစည် ပြောဆို
ပြုလုပ်သူအား ထိုကံကြောင့် ဆင်းရဲခြင်းသည် အစဉ်လိုက်
၏။ သန့်ရှင်း ကြည်လင်သော စိတ်ဖြင့် ကြံစည် ပြောဆို
ပြုလုပ်သူအား ထိုကောင်းသော ကံတို့ကြောင့် ချမ်းသာ
ခြင်းသည် အစဉ်လိုက်၏။

၁၁၄။ သူတစ်ပါးအား ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း၊ ရန်တုံ့မှုခြင်း
တို့သည် မိမိအဖို့ ချမ်းသာခြင်းကို ဆောင်နိုင်သော ကံများ
မဟုတ်ချေ။ ထိုကံများဖြင့် ရန်သည် မပြေငြိမ်းနိုင်သော
ကြောင့် သူတစ်ပါးလည်း ဆင်းရဲရ၏။ မိမိလည်း ထပ်မံ၍
ဆင်းရဲရမည် ကေနံ ဖြစ်၏။

ကပ်ငြိသော စိတ်

၁၁၅။ မရသေးသည်ကို တောင့်တ၍ ရပြီးသည်ကို တွယ်တာလျက် လွန်စွာ ကပ်ငြိသည့်စိတ် ရှိပြီး ကာမဂုဏ် မရောင့်ရဲနိုင်သောသူကို သေမင်းယုတ်သည် မိမိ အလို အတိုင်း ပြုနိုင်၏။

၁၁၆။ သူတစ်ပါးတို့၏ အပြစ်အနာအဆာ တို့ကို မကြည့်ရှုရာ၊ သူတစ်ပါးတို့၏ ကောင်းမှု မကောင်းမှု ပြု မပြုကို မကြည့်ရှုရာ၊ မိမိ ကောင်းမှု မကောင်းမှု ပြု မပြုကိုသာလျှင် ကြည့်ရှုရာ၏။

အမျက် မထွက်သူ

၁၁၇။ အကြင်သူသည်အမျက်ထွက်သောသူကိုသိသည် ရှိသော် သတိနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ အမျက်ကို ငြိမ်းအေး စေ၏။ ထိုအမျက်ကို မတုံ့မပြန်သောသူသည် မိမိ သူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ကျင့်သည် မည်၏။

၁၁၈။ အကြင်သူသည် ကဲ့ရဲ့ထိုက်သောသူကို ချီးမွမ်း ၏။ ချီးမွမ်းထိုက်သောသူကိုကား ကဲ့ရဲ့ခြင်းပြု၏။ ထိုသူ မိုက်သည် ပါးစပ်ဖြင့် အပြစ်များကို ဆည်းပူးသည်မည်၏။ ထိုသူမိုက်သည် ထိုအပြစ်ကြောင့် ချမ်းသာခြင်းကို မရနိုင်။

ရန်ငြိမ်းအောင်

၁၁၉။ ဆွေးနွေးခြင်း၊ ညှိနှိုင်းခြင်း၊ တစ်ဦးအပေါ်
တစ်ဦး နှိုင်းလျှင် ပြီးစတမ်းဟု သဘောမထားဘဲ အမှန်
တရားကိုသာ ရှာခြင်း၊ ချွတ်ယွင်းချက်ရှိလျှင် အပြန်အလှန်
ခွင့်လွှတ်ခြင်း၊ ဤသို့ ကျင့်စဉ်တို့သည် ရန်ကို ငြိမ်းစေ
နိုင်၏။ တည်ငြိမ်စွာ တိုးတက်စေနိုင်၏။

၁၂၀။ အပြုံးထားသော စိတ်၊ ဝန်တိုသော စိတ်၊
သောင်လွှားသောစိတ်တို့သည် လက်စားချေမှု၊ အကောက်
ကြံမှု၊ ငြင်းခုံမှုတို့ကို ပြုတတ်ကုန်၏။ ထိုစိတ်များနှင့်
ထိုအမှုများသည် ရန်ငြိမ်းခြင်း၊ တိုးတက် ကြီးပွားခြင်း၊
ညီညွတ်ခြင်းတို့ကို မရစေနိုင်ချေ။

ဣဒ္ဓိ

၁၂၁။ တဏှာသည် သတ္တဝါတို့ကို ဖြစ်စေ၏။ ထို
သတ္တဝါ၏တဏှာ၌ လိုချင်မှု လောဘသည် နားရန်မည်
၏။ စွဲမက်မှု ရာဂသည် မှားသောလမ်း ဖြစ်၏။ ယင်းတို့
ဖြင့် ထိုသတ္တဝါသည် ဒုက္ခ သံသရာတွင်း၌ ရှည်လျားစွာ
သွားရ၏။

၁၂၂။ အမုက်ဒေါသကို ဖြတ်တောက်သော် ချမ်းသာစွာ နေရ၏။ မစိုးရိမ်ရချေ။ အလိုရမ္မက် ကုက္ခာသည် လောကကို နှောင့်ဖွဲ့၏။ လောဘသည် ဆင်းရဲ၌ တည်၏။ အလိုရမ္မက်ပြတ်လျှင် လောဘ အနှောင်အဖွဲ့ပြတ်၍ ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်၏။

အရင်းပစ္စည်း

၁၂၃။ သံသရာတွင်း၌ သတ္တဝါတိုင်းမှာ ဘဝရပ်တည်ရေးအတွက် ကံ-ဉာဏ်-ဝီရိယ တည်းဟူသော အရင်းပစ္စည်း ရှိမြဲဖြစ်၏။ ထိုအရင်းပစ္စည်းတို့ကြောင့် ဘဝ ရပ်တည်မှုအတွက် အကျိုးအမြတ်ကို ခံစားရပါ၏။ သံသရာ၌ ထိုအရင်း ပစ္စည်းမဲ့သတ္တဝါအတန်းအစားဟူ၍ လုံးဝ မရှိ။

၁၂၄။ စွဲလမ်းမှု ကြောင့် ကု သို လ် - အကု သိုလ် အကြောင်းကံတည်းဟူသော အရင်းပစ္စည်းဖြင့် သတ္တဝါ ဖြစ်လာ၏။ ထို သတ္တဝါသည် ဉာဏ် ဝီရိယ အရင်းပစ္စည်းဖြင့် အကြောင်းကံသစ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ထိုသို့သော အရင်းအနှီးတို့မှ ရအပ်သော အကျိုးအမြတ်ဖြင့် သံသရာခရီး၌ သွားနေ၏။

သီလ

၁၂၅။ သီလရှိသူသည်- (၁) ကြီးစွာသော စည်းစိမ် အစုကိုရတတ်၏။ (၂) ကောင်းသော ကျော်စောသတင်း ရှိ၏။ (၃) ပရိသတ်အလယ်၌ ကြည်သာရွှင်လန်း၏။ (၄) ကောင်းမှုတို့ဖြင့် မတွေမဝေ သေရ၏။ (၅) တမလွန်ဘဝ ၌ သုဂတိသို့ လားရ၏။ ဤကား သီလ အကျိုးတို့တည်း။

၁၂၆။ ဤ ကျင့်ဝတ်ကို ပြုကျင့်ရ၏ဟု မြတ်စွာဘုရား ပညတ်ထားသော သိက္ခာပုဒ်တို့ ဖြည့်ကျင့် စောင့်ထိန်း ခြင်းသည် စာရိတ္တ သီလ မည်၏။ ဤ ဒုစရိုက်ကို မပြုအပ် ဟု မြတ်စွာဘုရား ပယ်မြစ်သော အမှုကို မပြုလုပ်ဘဲ စောင့် ထိန်းခြင်းသည် ဝါရိတ္တ သီလ မည်၏။

ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်

၁၂၇။ ဝိညာဏ်၊ နာမ်၊ ရုပ်၊ အာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ၊ ဇာတိ၊ မရဏ ဤ အကြောင်း အကျိုးတရားတို့ကို မိမိကိုယ်၌ အပြန်အလှန် သုံးသပ် စဉ်းစားနေလျှင် အကြောင်းအကျိုးတို့ကို သိလာ လိမ့်မည်။

၁၂၈။ ကြောင်းကျိုးတရားတို့တွင် တစ်ခုခုကို ပညာ သိ-သိလာလျှင် ကျန်သော တရားတို့သည်လည်း အားလုံး အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်လျက် ရှိသောကြောင့် အား လုံးကိုပင် ပညာသိ-သိလာနိုင်လိမ့်မည်။ ဤအသိဖြင့် ချမ်း သာခြင်း အစစ်ကို ရှာနိုင်လိမ့်မည်။

မသိမှု အောင်ပွဲ

၁၂၉။ လောကသည် ဆင်းရဲခြင်း 'ဒုက္ခ' ခံ၍ တည်ရှိ၍ အို-နာ-သေ တရားတို့သည် လောကကို ပိတ်ဆို့ နေ၏။ ခြံရံနေ၏။ အလိုရမ္မက် တပ်မက်မှု နှစ်သက်မှုတို့သည် ဖွဲ့ စပ် ချိတ်ဆွဲ ချည်နှောင်ထားလျက် မသိမှုသည် အောင်ပွဲခံ နေ၏။

၁၃၀။ မသိမှုအောင်ပွဲကို မပြတ်စေ ခံရာတွင် အို၊ နာ၊ သေ၊ ပူဆွေး သောက ငိုကြွေးကြသော အခန်းများ ခံ၍ မြင်၊ ကြား၊ နံ၊ စား၊ ထိ၊ သိ တံခါးများမှ ဝင်၍ ကုက္ကု၊ တဏှာ နိဗ္ဗိတို့ ဒုက္ခ ဇာတ်ခင်းနေ၏။ ပညာသတိ ဖြင့် နေမှ ကောင်းမည်။

လိက်နာကျင့်သုံးမှု

၁၃၁။ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော် မူအပ်သော တရားတော်တို့သည် မလိုက်နာ မကျင့်သုံးသော သူအား

အကျိုးကို မဆောင်နိုင်ပေ၊ လိုက်နာကျင့်သမှုအားသာလျှင်
အကျိုးကို ဆောင်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် လိုက်နာ ကျင့်သုံး
ကြရန် နှိုးဆော်ပါ၏။

၁၃၂။ လာဘ်ရကြောင်း အကျင့်နှင့်နိဗ္ဗာန်ရကြောင်း
အကျင့်တို့သည် တစ်မျိုးတခြားစီ ဖြစ်၏။ လာဘ်ရကြောင်း
အကျင့်သည် ဒုက္ခ သံသရာထဲသို့ တိုးဝင်နေသော အကျင့်
ဖြစ်၏။ နိဗ္ဗာန်ရကြောင်း အကျင့်သည် ဒုက္ခသံသရာမှ ထွက်
သွားသော အကျင့် ဖြစ်၏။

အနှစ် ကင်းသဖြင့်

၁၃၃။ အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၌ ဖြစ်သော
ရုပ်သည် အတွင်း သန္တာန်၌လည်း ဖြစ်၏။ အပသန္တာန်၌
လည်းဖြစ်၏။ ကြမ်းတမ်းစွာလည်း ဖြစ်၏။ နူးညံ့စွာလည်း
ဖြစ်၏။ ယုတ်စွာလည်း ဖြစ်၏။ မြတ်စွာလည်း ဖြစ်၏။
အဝေး၌လည်း ဖြစ်၏။ အနီး၌လည်း ဖြစ်၏။

၁၃၄။ ဖြစ်ပြီး၊ ဖြစ်ဆဲ၊ ဖြစ်လတ္တံ့ အတွင်း၊ အပ၊
အကြမ်း၊ အနူး၊ အယုတ်၊ အမြတ်၊ အနိုးအဝေး ဟူသော
နာမ်ရုပ်တို့၏ တည်ရာတို့တွင် ကုန်သော သဘောကြောင့်
မမြဲ၊ မမြဲသဘောပင် ကြောက်အပ်သဖြင့် ဆင်းရဲ၊ ဆင်းရဲ
သဘောပင် အနှစ်ကင်းသဖြင့် အစိုးမရချေ။

မောဟကြောင့် ငါ့ မသိ

၁၃၅။ ‘ငါ’သည်အကြောင်း အကျိုး မသိမှု အဝိဇ္ဇာ-
မောဟနှင့် တပ်မက်မှု တဏှာ-လောဘ ဖုံးလွှမ်းနေ၍
‘ငါ’အား ခံစားမှု ဝေဒနာသည် အစဉ် ဖြစ်နေ၏။ ထို
ဝေဒနာ၏ ဖြစ်ပျက်မှု အမှန်တရားကို မောဟကြောင့်မသိ
၍ တဏှာလောဘဖြင့် ခံစားမှု နောက်သို့ လိုက်နေ၏။

၁၃၆။ မသိမှု မောဟကြောင့် တပ်မက်မှု လောဘ
နောက်သို့ တကောက်ကောက် လိုက်နေသော ‘ငါ’သည်
ခံစားမှု အပေါ်၌ အကြိုက်တွေ့လျှင် တစ်ဆင့် တိုးသော
လောဘဖြင့် စွလမ်း၍ အကြိုက်မဟုတ်လျှင် ဒေါသဝင်၏။
ဤအကြောင်းကို မောဟ၏ ပိတ်ဆီးထားမှုကြောင့် ‘ငါ’
မသိ။

သိလာလျှင်

၁၃၇။ ကိုယ် ဆင်းရဲ စိတ် ဆင်းရဲ ဖြစ်ရခြင်းသည်
မသိမှုတည်း ဟူသော ရှေ့အကြောင်းနှင့် တပ်မက်မှု
တည်း ဟူသော နောက် အကြောင်း တို့ကြောင့် ဖြစ်၏။
ထိုအကြောင်းတို့သည် ဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ်၊ ဖဿ၊
ဝေဒနာတို့၌ မသိ၍ တပ်မက်ခြင်း မကောင်းမှုတို့တည်း။

၁၃၈။ အမှန်တရားကို ရှာဖွေ အားထုတ်၍ သိမှု ရှိ
လာလျှင် ဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ်၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့၌
ငြီးငွေ့ လာ၍ တပ်မက်မှု ကင်းလာမည်၊ သို့မှ ဆင်းရဲခြင်း
၏ အကြောင်းတရားတို့ ကင်းပျောက်မည်၊ ဤအဖြစ်သည်
လိုရင်းတည်း။

လွတ်ပြီ ကျွတ်ပြီ

၁၃၉။ ‘ငါ’မှာ မောဟ ဖုံးလွှမ်းနေ၏၊ သာမညမျှ
ဖုံးလွှမ်းနေသည်မဟုတ်၊ အလွန် အလွန် ဖုံးလွှမ်းနေ၏၊
မောဟနှင့် ခွဲခရအောင် တဆက်တည်းဖြစ်နေသော လော
ဘနှင့် ဒေါသတို့သည် ငါ့အပေါ်၌ အောင်ပွဲ ခံနေ၏၊
‘ငါ’သည် မပြတ်မစဲ သေနေရ၏။

၁၄၀။ ‘ငါ’သည် ဘာမျှ မသိသေး၊ ထို့ကြောင့်
မောဟ၊ လောဘ၊ ဒေါသတို့သည် ‘ငါ’အပေါ်၌ အောင်
သေ အောင်သား စားနေကြ၏၊ သံသရာကြီးကို ဤသုံးဦး
ခြယ်လှယ်နေ၏၊ ‘ငါ’ကို မြန်ယှက်စွာ စားနေ၏၊ ‘ငါ’
သိသာသော တစ်နေ့၌ ‘ငါ’ ပျောက်သွားလျှင် လွတ်ပြီ
ကျွတ်ပြီ။

မရှိသော ငါ

၁၄၈။ သီလမရှိ သမာဓိ မရှိဘဲ အနှစ် တစ်ရာ ကာလ ပတ်လုံး အသက်ရှည် နေရခြင်းထက် သီလရှိ၍ သမထ ဝိပဿနာကို ရှု၍ နေသော သူ၏ တစ်နေ့ တစ်ရက် တာ သော အချိန်ကာလမျှအသက်ရှည်၍ နေရခြင်းသည် အလွန် မြတ်၏။

၁၄၉။ ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညဏ် ၁ ငါးပါးသော ခန္ဓာကိုယ် ငါသည် အစိုးမရ၊ သူလည်း အစိုးမရ၊ ထို ခန္ဓာ ငါးပါးသည် သဘောတရားအတိုင်း သာလျှင် အစဉ်သဖြင့် ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲနေ၏။ မရှိ သော ငါသည် ဤ ခန္ဓာ ငါးပါးနှင့် ဘာမျှ မဆိုင်။

မြတ်သော နေခြင်း

၁၄၉။ ခန္ဓာငါးပါးကို မြင်၊ ကြား၊ နံ၊ စား၊ ထိ၊ သိ ဖြင့် ငါဟူ၍ ထင်မှတ်မှားနေ၏။ အစိုးမရခြင်း၊ ဖောက် ပြန်ခြင်း သဘောတရားကို အမှန်သိလျက်နှင့်မစဉ်းစားချင် တပ်မက်သော စိတ်ဖြင့်သာလျှင် စွဲလမ်းနေသည်မှာ ဟုတ် တိုင်းမှန်ရာ မသိ၍ ဖြစ်၏။

၁၄၄။ ခန္ဓာငါးပါး၏ အဖြစ်အပျက်ကို မရှုဘဲ အနှစ်
တစ်ရာပတ်လုံး အသက်ရှည်ရခြင်းထက် ခန္ဓာငါးပါး၏
အဖြစ်အပျက်ကို မပြတ် ရှုမြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ တစ်ရက်မျှ
အသက်ရှင်ရခြင်းသည်မြတ်၏ဘု ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် ဟောတော်
မူ၏။

ရိက္ခာ

၁၄၅။ ကာယ ဒွါရ၊ဝစီ ဒွါရ၊ မနော ဒွါရတို့ဖြင့်
ကာယ ဒုစရိုက်၊ဝစီ ဒုစရိုက်၊မနော ဒုစရိုက်တို့ကို ကောင်း
စွာ သတိပြု၍ ပိတ်ပင် တားဆီးနေသော သူသည် ဘဝ
သံသရာ ခရီး၌ ကောင်းမှုရိက္ခာ အပြည့်အစုံနှင့် သာယာ
သော အဆက်လမ်းမှ သွားရလိမ့်မည်။

၁၄၆။ ဘဝ တစ်ပါးသို့ သွားရန် ကိစ္စသည် အချိန်
မရွေး ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ကြီးငယ်ဟူ ဘဝတစ်ပါးသို့
သွားရန် ကောင်းမှုရိက္ခာသည် အချိန်မရွေး လို၏။ သတိ
ဝီရိယ ရှိပါ။ မည်သည့် အချိန်မဆို ကောင်းမှုရိက္ခာနှင့်
အဆင်သင့် ရှိနေအောင် စုဆောင်းနေပါ။

အားထုတ်ရာတွင်

၁၄၇။ ယခု ဘဝ၌ စားဝတ်နေရေးအတွက် ပူပန်
သောက ကင်းအောင် ကြိုးစား အားထုတ်ကြရာတွင်

တရားသောနည်းလမ်းတို့ကို အသုံးပြု၍ အားထုတ်ခြင်းဖြင့် မိမိသည် ဤလောက၌ တရားသဖြင့် အသက်ရှင်နေသော သူ တစ်ယောက် ဖြစ်စေရမည်။

၁၄၈။ ယခုဘဝအတွက်လည်း ကောင်းအောင် ကြိုးစားရ၏။ နောင်ဘဝအတွက်လည်း မစိုးရိမ်ရအောင် ကုသိုလ် ဆည်းပူးရ၏။ နောင်ဘဝအတွက် ဆင်ခြင် စဉ်းစားခြင်း အလျဉ်းမရှိသော သူအား မပြုနိုင်မည့် မကောင်းမှု အကုသိုလ် မည်သည် ရှိမည် မဟုတ်ချေ။

သီလသာ မူလ

၁၄၉။ သီလရှိမှ သမာဓိ ရနိုင်မည်၊ သီလ သမာဓိရှိမှ ပညာ ရနိုင်မည်၊ ပညာ ဆိုသည်မှာ သမထ-ဝိပဿနာ စခန်းများမှ ရောက်အပ်သော ဂေ ပညာ ဖြစ်သည်။ ဤ ပညာသည်သာလျှင် ဒုက္ခ ခပ်သိမ်းမှ လွတ်ကင်းနိုင်သော ပညာ အစစ်အမှန် ဖြစ်၏။

၁၅၀။ သီလ မရှိလျှင် သမာဓိ မရနိုင်၊ သမာဓိ ကင်းမဲ့သော သူသည် ပညာနှင့် ဝေး၏။ ထိုသူသည် ဗုဒ္ဓကုလ၌ ဘဝတွင် ကုသိုလ်-အကုသိုလ် အကြောင်း အကျိုးကို မသိ

၅၀ ❀ ယောဂီရူဗ္ဗယ်

မမြင်နိုင်သော မှောင်ထဲ၌ နေ၍ သေသည် အခါ၌လည်း
မှောင်ထဲ၌ပင် သွားလိမ့်မည်။

တဏှာ

၁၅၁။ မေ့မေ့လျော့လျော့ ကျင့်သော သူအား
တဏှာသည် တိုးပွားလျက်ရှိ၏။ မျောက်သည် တောတွင်း၌
တစ်ပင်မှ တစ်ပင် ခုန်လွှား ကူးသန်းနေသကဲ့သို့ တဏှာ
တိုးပွားနေသော သူသည် သံသရာ ဒုက္ခတွင်း၌ တစ်ဘဝမှ
တစ်ဘဝသို့ ကူးသန်း ပြောင်းလဲနေရ၏။

၁၅၂။ တဏှာ မကင်းစင်သော သူတို့ကို ဝါဏှာ
သည် အစဉ်တစိုက် ညှဉ်းဆဲလျက်ရှိ၏။ ထိုသူတို့အား စိုးရိမ်
ကြောင့်ကြမှုတို့သည် ပွားများကုန်၏။ ကပ်ငြိ တွယ်တာ
သော တဏှာသည် စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုကို အစဉ်အမြဲပင်
ဖြစ်နေစေလေသည်။

သူတော်ကောင်း တရား

၁၅၃။ မိမိအဖို့ ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်စေရန် သူ
တစ်ပါးကို အနိုင်ကျင့် လုယက် တိုက်ခိုက် သတ်ဖြတ်
ဖျက်ဆီးသော နည်းသည် ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်စေရာ

သောနည်း မဟုတ်၊ မိမိအား လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါး
အား လည်းကောင်း မဆုံးနိုင်သော ဘေးဒုက္ခတို့ကို
ပွားများစေသော နည်းသာလျှင် ဖြစ်၏။

၁၅၄။ လောက၌ သူတော်ကောင်းတို့ ကျင့်သုံးသော
တရားသည် ရှိ၏။ ဆင်းရဲ အပေါင်းမှ လွတ်မြောက်
နိုင်သော ထိုတရားတို့ကို ရှာဖွေ ကျင့်သုံးခြင်း မပြုဘဲ
လမ်းလွဲသို့ လိုက်နေသော သူတို့သည် သာ၍ ဆင်းရဲ
ပင်ပန်းရန်သာ ရှိ၏။ မှားသော လမ်းကြောင်း၌ ချမ်းသာ
ခြင်းကို ရှာ၍ မတွေ့နိုင်။

အကျိုး နှစ်ပါး

၁၅၅။ မမေ့မလျော့သော ပညာရှိသည် မျက်မှောက်
ဘဝ၌ ခံစားရသော အကျိုး၊ တမလွန်ဘဝ၌ ခံစားရ
သော အကျိုးနှစ်ပါးကို သိမ်းယူနိုင်၏။ ဤတရားကို သိမြင်
ကြလျှင် ယခု မျက်မှောက် ဘဝ၌ ကုသိုလ်အလုပ်ကို မမေ့
မလျော့သင့်ပေ။

၁၅၆။ အကြင်သူသည် ကိုယ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ နှုတ်
ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ထိုမှ တပါး စိတ်ဖြင့် လည်းကောင်း

၅၂ နိဂုံး ယောဂီရှုဖွယ်

တရားကို ကျင့်သုံး၏။ ထိုသူကို ဤ ဘဝ၌ပင်လျှင် ချီးမွမ်း
ကုန်၏။ တမလွန် ဘဝ၌ကား နတ်ပြည်၌ မွေ့လျော်ရ၏ဟု
မြတ်စွာဘုရားရှင် မိန့်ကြားတော်မူ၏။

လွတ်နေသော စိတ်

၁၅၇။ ရန်ပြုသူ၊ ရန်တုံ့ပြန်သူ၊ ရန်ငြိုးထားသူတို့
သည် လွတ်နေသောစိတ် ရှိသော သူတို့သာ ဖြစ်၏။ လွတ်
နေသော စိတ်ကို လွတ်နေမှန်း မသိသောကြောင့် ရန်သည်
တိုးတက် ပွားများနေ၏။ အဆက်မပြတ် ဒုက္ခ ဖြစ်လျက်
ပျက်စီးနေကြလေသည်။

၁၅၈။ လွတ်နေသော စိတ်ကို တွန်းပို့ နေသော သူတို့
သည် လောသ-ဒေါသ-မောဟတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းတို့
သည် မြင်-ကြား-နံ-စား-ထိ-သိ တံခါးပေါက်တို့မှ
အစဉ်လဖြင့် ဝင်နေကြသည်ကို သတိနှင့် ယှဉ်သော အသိ
ဖြင့် သိနေကြရန် လိုအပ်သည်။

ရိက္ခာမဲ့သော်

၁၅၉။ ကောင်းမှုတည်း ဟူသော ရိက္ခာကင်းမဲ့သော
သူတို့အဖို့ သံသရာခရီးသည် ကြမ်းတမ်း၏။ ကောင်းမှု

တည်း ဟူသော ရိက္ခာ ပြည့်စုံစွာ ပါသော သူ့အဖို့ကား သံသရာခရီးသည် ချောမော ပြေပြစ်၏။ ထိုခရီးသည် စွဲလမ်းမှုရှိသော သူတို့အဖို့ မဆုံးနိုင်သော ဒုက္ခခရီးပင် တည်း။

၁၆၀။ စွဲလမ်းမှု ရှိသော သူတို့အဖို့ သံသရာခရီးသည် မဆုံးနိုင်သောကြောင့် ဒုက္ခလည်း မဆုံးနိုင်။ စွဲလမ်းမှု ပြတ်သော သူတို့ အဖို့ကား ဘဝပြတ်၏။ ဇာတိ-ဇရာ-မရဏ-ဒုက္ခအားလုံး ပြတ်ကုန်၏။ ထိုနေရာသည် စွဲလမ်းမှု ပြတ်သော သူတို့အဖို့ ခရီး၏ အဆုံးပင်တည်း။

မကောင်းမှု

၁၆၁။ မကောင်းမှုကြောင့် မကောင်းကျိုး ဖြစ်၏။ မကောင်းကျိုးကြောင့် စိတ်နေသဘောတား ယွင်းမှားပြီး မကောင်းမှု အသစ်ကို ထပ်မံ ပြုလုပ်၍ မကောင်းကျိုး အသစ် ထပ်မံ ဖိစီးပြီး ဒုက္ခသာ၍ များလာတတ်၏။ ဤကဲ့သို့ မဖြစ်စေရန် သတိအစဉ် ရှိကြပါ။

၁၆၂။ ကောင်းမှုကြောင့် ကောင်းကျိုး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ကောင်းမှု ပြုသော သူတို့သည် ယခု အချိန်ရော

နောင်အချိန်တွင်ပါ စိတ်နှလုံး ကြည်လင်နေ၍ ကောင်းမှု
သစ်ကို ထပ်မံ ပြုလုပ်တတ်သောကြောင့် ကောင်းကျိုး
လည်း ပွားများလာတတ်၏။

မကောင်းကြံခြင်း

၁၆၃။ တစ်ဦးအပေါ် တစ်ဦး မကောင်း ကြံခြင်း၊
ထောင်လွှားခြင်း၊ ချိုးနှိမ်ခြင်း၊ မာန်မာနကြီးခြင်း၊ အနိုင်
ကျင့်ခြင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်း၊ နှိပ်စက်ခြင်း အလုပ်တို့ကို သံ
သရာ ဝဋ်ဆင်းရဲတွင်း၌ မိမိကိုယ်ကို မိမိ ဒုက္ခသည်မှန်း
မသိသော သူတို့ လုပ်နေကြသည်။

၁၆၄။ အကြင် အမှုကို ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် နောင်
တ-ဘစ်ဖန် ပူပန်ရ၏။ ထို အမှုကို ပြုလုပ်ခြင်းသည်
မကောင်း၊ အကြင် အမှုကို ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် မျက်ရည်
စက်လက် ဝိုကြွေးလျက် ထို အမှု၏ အကျိုးကို ခံစားရ၏။
ထို အမှုမျိုး ပြုလုပ်ခြင်းသည် မကောင်း။

မညဉ်းဆရာ

၁၆၅။ အကြင်သူတို့သည် ကာမဂုဏ် စည်းစိမ်တို့၌
အလွန် တပ်မက်၍ မိမိတို့ ကျူးလွန်သော အမှုတို့ကို မသိ
ကုန်၊ ထိုသူတို့သည် ထောက်ထားသော မြူးကို မသိကုန်

သော ငါးတို့ကဲ့သို့တည်း၊ ထိုသူတို့အား ယုတ်ညံ့သော အကျိုးသာ ဖြစ်၏။

၁၆၆။ အလုံးစုံသော အရပ်မျက်နှာတို့၌ လှည့်လည် ရှာဖွေသော်လည်း မိမိသည် မိမိထက်ပို၍ ချစ်ရအပ်သော သူကို မရနိုင်၊ အခြား သူတို့လည်း ထို့အတူပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အကျိုးစီးပွားကို အလိုရှိသော သူသည် သူ တစ်ပါးကို ညှဉ်းဆဲခြင်း မပြုရ။

ဝန်တို့သူ

၁၆၇။ ဝန်တို့မှ အရင်းခံရှိသော စိတ်နှင့် ပေါင်းစည်း ထားသော အင်အားစုတွင် သူ တစ်ပါးအား ဝန်တို့သူ များနှင့် မိမိ ကိုယ်ကျိုးကိုသာ ကြည့်သောသူများသာ ရှိ လိမ့်မည်၊ ထိုသူတို့သည် ကိုယ်ကျိုးမဲ့လာသောအခါ ဝန် တို့မှနှင့်ပင် စည်းလုံးရေးကို ဖျက်ဆီးတတ်ကြ၏။

၁၆၈။ မကောင်းမှု ပြုရန် စုစည်းထားသော အင် အားစုသည် တစ်စုံတစ်ခုသော မကောင်းမှုကို အောင်မြင် စွာ ပြု၏၊ ထိုမျှနှင့် မရပ်ခမျာ အချင်းချင်း အပေါ်၌ တစ်ဖန် မကောင်းမှုပြုကြ၏၊ ထိုမကောင်းမှုဖြင့်ပင်လျှင် အားလုံးသည် ဒုက္ခရောက်၍ ပျက်စီးကြရမည် ဖြစ်၏။

အေးချမ်းပါစေ

၁၆၉။ ပုထုဇဉ်တို့၌ မေတ္တာကင်းမဲ့သော စိတ် ဖြစ်
လာလျှင် ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယာ၊ ဗျာပါဒစိတ်တို့ ဝှင်လာ၏။
ထိုအခါ ညီညွတ်မှု၊ မျှတမှု၊ ငြိမ်သက်မှု အစရှိသော
ကောင်းမှုတို့ ပျက်ပြား၍ နောက်ဆုံး၌ ပူလောင် ပေါက်
ကွဲ ပျက်စီးခြင်းသာလျှင် ဖြစ်ကြရ၏။

၁၇၀။ လူတိုင်းသည် သူတစ်ပါး အပေ၎်၌ ကိုယ်စိတ်
နှစ်ဖြာ ချမ်းသာပါစေဟူသော စိတ်နှလုံး သွင်းနိုင်ကြ
လျှင် ထိုသို့ နှလုံးသွင်းသော သူတို့၌ ညီညွတ်၊ မျှတ၊
ငြိမ်သက်၊ အေးချမ်းသာယာမှုတို့သည် လျော့ပါး ပျက်
ပြားနိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။

ရှေးအစဉ်အလာ

၁၇၁။ ကဲ့ရဲ့ခြင်းသည် လောက၌ ရှေးရိုး အစဉ်
အလာ တစ်ရပ် ဖြစ်၏။ ဆိတ်ဆိတ်နေသူကိုလည်း ကဲ့ရဲ့၏။
များစွာ ပြောဟောသောသူကိုလည်း ကဲ့ရဲ့၏။ နှိုင်းချိန်၌
ပြောသောသူကိုလည်း ကဲ့ရဲ့၏။ လောက၌ အကဲ့ရဲ့လွတ်
သောသူ မည်သည် မရှိ။

၁၇၂။ ယူတို့၌ ကိလေသာ မီးသည် အမြဲပင် တောက်
လောင်နေ၏။ သို့ပါလျက် ပျော်မြူးရယ်ရွှင်နေကြ၏။ ဤ
သို့ ဖြစ်နေကြသည်မှာ အဝိဇ္ဇာ မှိုက်မှောင်ကြီးဖြင့် ပိတ်
ဆီး မြှေးယှက် ရှိနေကြသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ပညာ ဆီမီး
ကို ရှာကြပါ။

အရိုန်ကုန်လျှင်

၁၇၃။ လေးမှလွတ်လိုက်သော မြားသည် အရိုန်ရိုစဉ်
ဖောက်ထွင်းနိုင်သော်လည်း အရိုန်ကုန်သောအခါ မည်
သည့် အရာကိုမျှ ဖောက်ထွင်းခြင်းငှာ တေတိန်နိုင်တော့ဘဲ
ကျချင်ရာကျ၍ တခဏခြင်းဖြင့် မြားဘဝမှ အမှိုက်ဘဝသို့
လျင်စွာ ရောက်ရ၏။

၁၇၄။ သူမှိုက်သည် အရွယ်ရှိခိုက် အချိန်၌ ပညာ
ခေါင်းပါး တရားမဲ့၍ ပတ်ဝန်းကျင်အား ဒုက္ခများစွာ
ပေးတတ်သော်လည်း အရွယ်လွန်၍ အင်အားနည်းလာ
သောအခါ မြားသည် အမှိုက်ဘဝသို့ ပြောင်းရသကဲ့သို့
သူမှိုက်သည် နင်းပြားဘဝသို့ ရောက်ရ၏။

ဆုတောင်းပါ

၁၇၅။ သမထ-ဝိပဿနာစိတ်ကို မပွားနိုင်သေးလျှင် သွားလာလှုပ်ရှားနေထိုင်စဉ် မိမိ တွေ့မြင် သမျှ သော သတ္တဝါတို့အား တစ်ဦးချင်း ဖြစ်စေ၊ အစုအပေါင်း ဖြစ်စေ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာပါစေ' ဟု တကဲ့ စေတနာဖြင့် စိတ်၌ ဆုတောင်းပါ။

၁၇၆။ 'ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ' ဟု တွေ့မြင်သမျှအပေါ် စေတနာ ကောင်း ဖြင့် အစဉ် ဆုတောင်းနေသောသူ၏မေတ္တာစိတ်သည် သတ္တဝါပေါင်း များစွာထံမှ မိမိထံသို့ အမှန်ပင် တုံ့ပြန်၍ ထူးခြားသော အကျိုးတရားကို ဖြစ်စေလိမ့်မည်။

မစိုးရိမ် မတောင့်တ

၁၇၇။ အကြင် အသျှင်တို့သည် လွန်ပြီသော လာဘ် ကို မစိုးရိမ်ကုန်၊ မရောက်သေးသော လာဘ်ကို မတောင့် တကုန်၊ ဖြစ်ဆဲလာဘ်တို့ဖြင့်သာ မျှတကုန်၏။ ထိုအကြောင်း ကြောင့် ထိုအသျှင်တို့အား ကိုယ်အရေ အဆင်းသည် ကြည်လင်၏။

၁၇၈။ မရောက်သေးသော လာဘ်ကို တောင့်တခြင်း
ကြောင့်လည်းကောင်း၊ လွန်ပြီးသော လာဘ်ကို စိုးရိမ်
ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ထိုအကြောင်းနှစ်မျိုးကြောင့်
သူ့မိုက်တို့သည် ရိတ်ဖြတ်အပ်ပြီးသော စိမ်းစိုသော ကျူပင်
ကဲ့သို့ ခြောက်ကပ်ကုန်၏ဟု ဟောတော်မူ၏။

လောဘ စိတ်

၁၇၉။ လောဘစိတ်သည်အရာရာအပေါ်၌ကျရောက်
နေ၏။ ငွေအပေါ်၌လည်းကောင်း၊ ပစ္စည်းအပေါ်၌လည်း
ကောင်း၊ အောင်မြင်မှု အပေါ်၌လည်းကောင်း၊ စိုးမိုးမှု
အပေါ်၌လည်းကောင်း၊ ဂုဏ်ပကာသန အပေါ်၌လည်း
ကောင်း အမြဲပင် ကျရောက်လျက် ဒေါသစိတ်သည်လည်း
အမြဲပင် ကပ်ပါလျက် ရှိသည်ကို သတိပြုပါ။

၁၈၀။ ပုထုဇဉ်တို့၌ လွန်ကဲသော လောဘစိတ်ဖြင့်
ဒေါသစိတ်ကို မျှိုသိပ်ချုပ်တည်းထားသောအခါ ဒေါသ
နည်းသည်ဟုပင် ထင်ရတတ်၏။ သို့သော် လွန်ကဲသော
ဒေါသစိတ်သည် ပေါက်ကွဲလာသောအခါ အကြောင်း
အကျိုး ဆင်ခြင်တုံတရား လွတ်ပြီး ပျက်စီးရ၏။

အမျိုးမျိုးကို စွဲ၍

၁၀၁။ ကြံစည်မှု အမျိုးမျိုးကို စွဲ၍ ဆန္ဒ အမျိုးမျိုး ဖြစ်၏။ အလိုဆန္ဒအမျိုးမျိုးကို စွဲ၍ ပူပန်မှုအမျိုးမျိုးဖြစ်၏။ ပူပန်မှုအမျိုးမျိုးကို စွဲ၍ ပရိယေသန ရှာမှီးမှု အမျိုးမျိုး ဖြစ်၏။ အကြားအမြင်မဲ့ သော ပုထုဇဉ်သည် ကာမ ရှာမှီး မှုတို့၌ မှားသော အကျင့်ကို ကျင့်၏။

၁၀၂။ ကြံစည်မှုကြောင့် ဖြစ်သော အလိုဆန္ဒအရ ၎င်းကြောင့် ဖြစ်သော ပူပန်မှု၊ ၎င်းကြောင့်ဖြစ်သော ရှာမှီး မှုတို့တွင် အကြားအမြင်မဲ့သော ပုထုဇဉ်တို့သည် ‘ငါ’ ဟူသော အတ္တစွဲဖြင့် လောဘ-ဒေါသ-မောဟ အစွမ်းတို့ ကို ပြုလျက် ဒုက္ခ ဝဲဂယက်ထဲတွင် သူ့ထက်သူ လူစွမ်း ကောင်း လုပ်နေကြ၏။

နိဗ္ဗိပုတ္တသမသုတ်

၁၀၃။ မိမိကိုယ်ကို ချစ်ခင်မှုနှင့်တူသော ချစ်ခင်မှုမျိုး သည် မရှိ၊ စပါးဟူသော ဥစ္စာနှင့် တူသော ဥစ္စာမျိုးသည် မရှိ၊ ပညာ၏ အရောင်နှင့်တူသော အရောင်မျိုးသည် မရှိ၊ မိုးရေထက် လွန်ကဲသော အိုင်မည်သည် မရှိ။

အာဠာဝကသုတ်

၁၀၄။ ယုံကြည်မှု 'သဒ္ဓါ' တရားဖြင့် သံသရာအယဉ်ကို ကူးမြောက်၏။ မမေ့ မလျော့မှု 'အပ္ပမာဒ' တရားဖြင့် သာ သံသရာ သမုဒ္ဓရာကို ကူးမြောက်၏။ အားထုတ်မှု 'ဝီရိယ' ဖြင့် ဆင်းရဲကို လွန်မြောက်၏။ ပညာဖြင့် စင်ကြယ်၏။

မေတ္တာ ပို့နေလျှင်

၁၀၅။ နေ့စဉ် သွားလာလှုပ်ရှားနေရာ၌ မိမိတွေ့မြင်ရသမျှသော ရဟန်းရှင်လူတို့နှင့် တိရစ္ဆာန်တို့အား 'ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာပါစေ' ဟု စိတ်ထဲ၌ မေတ္တာပို့ခြင်းကို အကျင့်ပါအောင် အားထုတ်နေလျှင် များစွာ အကျိုးရှိပါသည်။

၁၀၆။ မိမိ မမြင်ရသော နတ်တို့အားလည်းကောင်း၊ မိမိ မြင်ရသော လူနှင့် တိရစ္ဆာန်တို့အား လည်းကောင်း 'ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာပါစေ' ဟု မေတ္တာပို့ရန် ဆုံးဖြတ်၍ သွားလာနေထိုင်ရင်း မေတ္တာပို့ခြင်းဖြင့် မေတ္တာ၏ အကျိုးကို ခံစားရလိမ့်မည်။

မသိမှု ဖုံးနေ၍

၁၈၇။ ဝါးပင်-ကျူပင်တို့ကို ၎င်းတို့၏ အသီးသည် ပင်လျှင် ဖျက်ဆီးတိသကဲ့သို့၊ လောဘ-ဒေါသ-မောဟတို့ ၏ အလိုသို့ ဆင်ခြင်တုံတရား ကင်းမဲ့စွာ လိုက်ပါလျက် ရှိသော သူတို့ကား ထို လောဘ-ဒေါသ-မောဟတို့သည် ပင်လျှင် ဖျက်ဆီး၏။

၁၈၈။ သားသမီး များစွာရှိသောသူသည် သားသမီး တို့ဖြင့် စိုးရိမ်ရ၏။ နွားများစွာ ရှိသော သူသည် နွားတို့ ဖြင့် စိုးရိမ်ရ၏။ လူ အပေါင်းသည် ကာမ ချမ်းသာတို့ဖြင့် စိုးရိမ်သောက ဖြစ်ရ၏။ မသိမှု ဖုံးလွှမ်း နေခြင်းကြောင့် စိုးရိမ်မှုကိုပင် ဂုဏ်ပြိုင်နေကြ၏။

ပေါ့တန်စွာ နေသော်

၁၈၉။ အနှစ်ရှိသော တရားကို အနှစ်ရှိသော တရား ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အနှစ်မရှိသောတရားကို အနှစ် မရှိ သော တရား ဟူ၍ လည်းကောင်း သိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မှန်ကန်သော ကြံစည်မှု အာရုံရှိသောကြောင့် အနှစ်ရှိသော တရားကို ရနိုင်ပေလိမ့်မည်။

၁၉၀။ အိမ်ကို မကောင်းသော အမိုးဖြင့် မိုးသော်
မိုးရေသည် ဖောက်ဝင်နိုင်သကဲ့သို့ စိတ်ကို သမထ-
ဝိပဿနာတို့ဖြင့် ကောင်းစွာ ပွားမထုံဘဲ မေ့လျော့
ပေါ့တန်စွာ နေသည်ရှိသော် 'ရာဂ'သည် ဖောက်ဝင်နိုင်
လိမ့်မည် ဖြစ်၏။

လောက အတွင်း၌သာ

၁၉၁။ ယခုဘဝ၌ ဥစ္စာ ကြေးငွေ ဆင်းရဲ ကျပ်တည်း
ခြင်းကြောင့် အဘယ်သူအား အပြစ်ဆိုရအံ့နည်း၊ အတိတ်
၌ ပေးလှူခြင်း၌ တွန့်တိုခြင်း၊ ဝန်တိုခြင်း၊ ဘုရား-တရား
သံဃာတို့၌ ကြည်ညို ရှိသေမှု ကင်းခြင်း ရှိသော သူသည်
အဘယ်မှာလျှင် ချမ်းသာကြွယ်ဝနိုင်ပါမည်နည်း။

၁၉၂။ ဒုက္ခအားလုံးသည် လောက အတွင်း၌ ရှိ၏။
လောက အတွင်း၌ ရှိကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည်
အဘယ်မှာ ဒုက္ခ ကင်းကြပါမည်နည်း၊ ဒုက္ခ အပေါင်း၏
ကင်းရာသည် လောကအဆုံး၌သာ ရှိ၏။ လောကအဆုံးသို့
ရောက်ရန်ဖြစ်သော တရားသည် ဤလောက အတွင်း၌ပင်
ရှိပေသည်။

ကြောက်ရန် မလို

၁၉၃။ စိတ်နှင့် နှုတ်ကို ကောင်းစွာ ထိန်း၍ ကိုယ်ဖြင့် မကောင်းမှုကို မပြုမလုပ်မိအောင် စောင့်စည်းလျက် (၁) သဒ္ဓါတရား၊ (၂) စိတ်နှလုံး နူးညံ့ခြင်း၊ (၃) ခွဲခြမ်းဝေဖန်လေ့ ရှိခြင်း၊ (၄) ပြောဆိုမှု လိမ္မာခြင်း ရှိလျှင် တရား၌ တည်၏။ တမလွန် လောကကို ကြောက်ရန် မရှိချေ။

၁၉၄။ လောကကို ဆောင်ကြဉ်း ဆွဲငင် နှောင်ဖွဲ့ နေသော အရာတို့သည် 'စိတ်' 'တပ်မက်မှု' - 'တပ်နှစ်သက်မှု' တို့ ဖြစ်၏။ 'အသိုရမ္မက်' သည် အစဉ် တောက်လောင်နေ၏။ 'သေခြင်း' သည် လွှမ်းမိုး နှိပ်စက်နေ၏။ 'တပ်မက်မှု' ကို ပယ်နိုင်လျှင် အလုံးစုံ ပြတ်စဲ ကင်းစင်မည်။

ဆင်ခြင်တတ်လျှင်

၁၉၅။ ချစ်သောသူကို မမြင်ရခြင်းသည် ဆင်းရဲ၏။ မုန်းသောသူကို မြင်ရခြင်းသည်လည်း ဆင်းရဲ၏။ ထို့ကြောင့် ချစ်ခြင်း - မုန်းခြင်းတို့သည် ချမ်းသာခြင်းမဟုတ်။ ဆင်းရဲခြင်း အကြောင်းသာလျှင်တည်း။ ဤ တရားကို ဆင်ခြင်တတ်လျှင် စိတ်၏ သက်သာမှုကို ရမည်။

၁၉၆။ ချစ်ခင်မြတ်နိုးမွေ့သျှော် တပ်မက်မှုတို့ကြောင့် စိုးရိမ်မှု၊ ကြောက်ရွံ့မှုတို့ ဖြစ်ကြရ၏။ ဆင်းရဲကြရ၏။ မှန်ကန်သော နှလုံးသွင်းမှု မရနိုင် ဖြစ်ကြ၏။ မသိမှု ဖုံးလွှမ်းလျက် ဝဋ် ဒုက္ခတွင်း၌ ကျင်လည်၍ ချမ်းသာခြင်း အစစ်ကို မရနိုင်သေးချေ။

ဝန်တိုသော စေတနာ

၁၉၇။ ဝန်တိုသော စိတ် စေတနာဖြင့် ပြောဆိုသော စကားသည် အပြစ်ကြီး၏။ ဝန်တိုသော စိတ် စေတနာ ဖြင့် ရေးသော စာသည် သာ၍ အပြစ်ကြီး၏။ ဝန်တို သော စိတ် စေတနာဖြင့် လုပ်သော အလုပ်သည် အလွန် အပြစ်ကြီး၏။

၁၉၈။ ဝန်တိုသော စိတ် စေတနာဆိုး ကိန်းအောင်း နေသော သူ၌ မုဒိတာတရား ပျက်ပြယ်၏။ မေတ္တာ ကရုဏာ တရား ခေါင်းပါး၏။ လူတို့ ကျင့်သုံးအပ်သော ဗြဟ္မစိုရိတရားတို့သည် ဝန်တိုစိတ်ဆိုး ဝင်နေသောသူအား စွန့်ခွာ ကွယ်ပျောက်သွားလိမ့်မည်။

စစ်ဆေးကြည့်ပါ

၁၉၉။ မိမိကိုယ်ကို စစ်ဆေးသုံးသပ်ကြည့်ပါ။ (၁) ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရား ရှိသလား၊ (၂) စောင့်ထိန်း အပ်သော သီလရှိသလား၊ (၃) အကြားအမြင် ဗဟုသုတ ရှိသလား၊ (၄) ပေးကမ်း စွန့်ကြဲခြင်း အကျင့်စာဂ ရှိသလား၊ (၅) အသိပညာ ရှိသလား။

၂၀၀။ သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ သုတ၊ စာဂ၊ ပညာ ဤငါးပါး ရှိစေရန် ပညာရှိတို့ထံ ချဉ်းကပ်၍ နည်းနာခံယူပြီး ကြိုးစား အားထုတ် ကျင့်သုံး ဆည်းပူးခြင်းပြုသော သူသည် မှုချ ကြီးပွားလိမ့်မည်၊ တမလွန်ဘဝ၌လည်း သုဂတိသို့ လားရလိမ့်မည်။

ပညာသိ

၂၀၁။ ခန္ဓာငါးပါး ထင်ရှားရှိသောအရာကို သတ္တဝါ ဟု သမုတ်၏။ သတ္တဝါဟူသည် သင်္ခါရ သက်သက်သာ တည်း၊ ခန္ဓာငါးပါးသည် ဆင်းရဲ အတိသာလျှင် ဖြစ်၏။ ဆင်းရဲခြင်း ကင်းသော ခန္ဓာငါးပါးဟူ၍ မရှိ၊ ခန္ဓာ ငါးပါး၏ ဆင်းရဲခြင်းကို သိမြင်အောင် ရှုရမည်။

၂၀၂။ ခန္ဓာငါးပါးကို အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တတို့သည်
မပြတ် လွှမ်းမိုး ချုပ်ချယ်နေ၏။ ဤတရားကို ပညာဖြင့်
အစဉ်တစိုက်သိနေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အနည်းငယ်မျှသာ
ရှိ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် နိဗ္ဗာန်တရားကို သိမြင်နေကြ၍
ချမ်းသာ အစစ်ကို ရ၏။

နောက်သို့ မဆုတ်

၂၀၃။ အရှေ့လောကဓာတ်မှ ထွက်သော နေသည်
အနောက် လောကဓာတ်သို့ ဝင်သည့်တိုင်အောင် အနည်း
ငယ်မျှ နောက်သို့ မဆုတ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဇီဝိတိန္ဒြေ
ဟူသော အသက်သည် ပဋိသန္ဓေ တည်နေသည်မှ အနည်း
ငယ်မျှ နောက်သို့ မဆုတ်၊ မသခြင်း ရှိရာသို့ သွားနေ၏။

၂၀၄။ မိမိ၏ ဘဝကို မကောင်းမှုတို့ဖြင့် ပြုစုအံ့၊
သံသရာတွင် အောက်လမ်းမှ ငုပ်လျှိုး၍ သွားရန် သေချာ
လိမ့်မည်၊ မိမိ၏ ဘဝကို ကောင်းမှုတို့ဖြင့် ပြုစုအံ့၊ သံသရာ
တွင် ကုသိုလ်ရိက္ခာတို့ဖြင့် သာယာသော အထက်လမ်းမှ
သွားရလိမ့်မည်၊ အဘယ်လမ်းကို အလိုရှိသနည်း။

ငါနှင်းမတူ ငါ့ရန်သူ

၂၀၅။ ပညာရှိ အခေါ်ခံ တယူသန်ဝါဒ အစွဲသမား
တို့သည် ငါတို့ ဝါဒကို သိသော သူမှသာ ပညာရှိ ဖြစ်
သည်ဟု တစ်ဖက်သတ် ငြင်းခုံနေကြသည်။ မိစ္ဆာ အယူ
ဝါဒရှိသူတို့သည်သာလျှင် ဤမှားသော အကျင့်ကို ကျင့်
သုံးတတ်သည်။ အမှန်တရား၌ ဤအကျင့်မျိုး မရှိပေ။

၂၀၆။ အမှန်တရားကို ထင်ရှား သိသော သူသည်
ငြင်းခုံခြင်း မရှိတော့ချေ။ သဗ္ဗညု ရှင်တော် ဘုရားသည်
မိစ္ဆာ အယူမှားများကို သိပြီးဖြစ်ရုံမက၊ ထိုအယူမှား၏
အနိစ္စ စသော သဘောများကိုလည်း သိမြင်ပြီးဖြစ်၍ မည်သူ
နှင်းမျှ ငြင်းခုံစရာ မလိုတော့ချေ။

တရားဆိုး ကိန်းနေလျှင်

၂၀၇။ ခိုက်ရန်ဖြစ်မှု ငြင်းခုံမှုတို့သည် ဝန်တို့မကြောင့်
ဖြစ်သည်။ ငြင်းခုံမှုကြောင့် ကုန်းတိုက်မှုတို့ဖြစ်သည်။ ဤ
မကောင်းမှု တရားဆိုးတို့သည် လောက၌ အခါမလပ်
ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ဝန်တို့မ မရှိလျှင် ငြင်းခုံမှု၊ ခိုက်ရန်
ဖြစ်မှု၊ ကုန်းတိုက်မှု ရှိမည် မဟုတ်ပေ။

၂၀၈။ ဝန်တို့မှ မရှိအောင် မိမိကိုယ်ကို အခါ
ခပ်သိမ်း သတိပြု၍ ဆုံးမနေသင့်သည်။ ဤ ဆိုးသော
တရား ကိန်းအောင်းနေလျှင် မွန်မြတ်လှသော မေတ္တာ
တရား ဖြစ်ပေါ်နိုင်မည်မဟုတ်။ မေတ္တာတရား ဝင်းမဲ့သော
နေရာ၌ သတ္တဝါတို့သည် ငြိမ်းချမ်းသာယာ ဖွံ့ဖြိုးမှုကို
မရနိုင်။

ယနေ့ကစ၍

၂၀၉။ ယခုသော် လည်းကောင်း၊ နောင်အခါ၌
သော် လည်းကောင်း၊ တမလွန်ဘဝတို့၌ လည်းကောင်း
စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်း မဖြစ်ရလေအောင် ကောင်းမှုကို အစွမ်း
ကုန် ကြိုးစား အားထုတ်၍ ရှောင်ကြဉ်သင့်၏။ ယနေ့က
စ၍ ရှောင်ကြဉ်လျှင် ယနေ့ကစ၍ပင် အကျိုးရှိပေလိမ့်
မည်။

၂၁၀။ လူတိုင်းသည် ဝမ်းမြောက် နှစ်သက်ခြင်းကို
အလိုရှိ၏။ ကောင်းမှုသည်သာလျှင် ဝမ်းမြောက် နှစ်သက်
ခြင်းကို ဖြစ်စေ၏။ ကောင်းမှု ဟူသရွေ့ တို့သည် မိမိအား
သာလျှင်မဟုတ်။ သူတစ်ပါးအားလည်း အခါခပ်သိမ်း
နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဖြစ်စေ၏။

အရိပ်ကဲ့သို့

၂၁၁။ အလုံးစုံသော ဥစ္စာ ကျေးကျွန်တို့ကို ယူ၍ မသွားနိုင်၊ အလုံးစုံကို စွန့်၍ သားလျှင် သွားရ၏၊ ကိုယ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ နှုတ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ စိတ်ဖြင့် လည်းကောင်း အကြင်ကံကို ပြု၏၊ ထိုကံသည် သာလျှင် သူ၏ ဥစ္စာ ဖြစ်၏၊ ထိုကံ သားလျှင် ယူ၍ သွားရ၏။

၂၁၂။ အရိပ်သည် ကိုယ်သို့ အစဉ်လိုက်သကဲ့သို့ ကံသည် ပြုလုပ်သူသို့ အစဉ်လိုက်၏၊ တမလွန်၌ ကောင်းကျိုး ရှိစေရန် ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို ပြုရာ၏၊ ကောင်းမှုကံတို့သည် တမလွန် ဘဝ၌ သတ္တဝါတို့၏ တည်ရာ ဖြစ်ကြလေကုန်၏။

အမှူးများ

၂၁၃။ အကြားအမြင် မရှိသော ပုထုဇဉ်သည် ကာမ ရှာမှီးမှု၌ မှားသော အကျင့်ကို ကျင့်၏၊ ကာမ ဓာတ်ကို စွဲ၍ ကာမ၌ မှတ်သားမှု၊ ကာမကို ကြံစည်မှု၊ ကာမ၌ ဖြစ်သော အလိုဆန္ဒ၊ ကာမ၌ ပူလောင်မှု၊ ကာမကို ရှာမှီးမှုတို့သည် တစ်ခုနောက် တစ်ခု စွဲ၍ ဖြစ်လာ၏။

၂၁၄။ မှားယွင်းသော နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့် တဏှာကို ပွားများစေလျက် ဘဝသံသရာတစ်လျှောက်လုံး၌ အမှား များကိုသာ ပြုလုပ်နေပြီး ဒုက္ခသည် မဆုံးနိုင် ဖြစ်နေ၏။ တဏှာသည် ဒွါရ ခြောက်ပါး၌ တည်၏။ ထိုတဏှာကို မဂ်ပညာဖြင့်သာ ဖြတ်နိုင်၏။

သူယုတ်

၂၁၅။ ဝန်တိုစဉ်းလဲ၊ ငြူစူဘတ်သော အကျင့်ဆိုးရှိ သူများသည် မေတ္တာ-ကရုဏာ-မုဒိတာ တရားကို အမှန် အမြတ် မထားနိုင်ချေ။ ထိုယုတ်ညံ့သော စိတ်တို့ဖြင့်သာ ကြံစည် ပြောဆို လုပ်ကိုင်တတ်၏။ ထိုယုတ်မာသော စိတ် သည် စည်းလုံးညီညွတ်ရေး၏ အဆိပ်တည်း။

၂၁၆။ ဝန်တိုစဉ်းလဲ၊ ငြူစူတတ်သော စိတ်တို့ဖြင့် သူတစ်ပါးအား ပျက်စီးအောင် ကြံစည်လုပ်ကိုင်၍ မိမိ၏ တိုးတက်မှုကို ရှာကြံတတ်သော အကျင့်သည် သူယုတ် တို့၏ တရားလက်လွတ်သော အကျင့်ယုတ် အဖျက်သဘော တို့သာ ဖြစ်၍ သတိပြုသင့်လေသည်။

အသွင် နှစ်မျိုး

၂၁၇။ ယုတ်ညံ့သော နှလုံးသွင်းရှိသော သူတို့သည် ယုတ်ညံ့သော နှလုံးသွင်းရှိသော သူတို့နှင့်အတူ တပေါင်း တည်း တသားတည်း ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုသူတို့ နေရာ၌ အဓမ္မ သဘောတရားတို့ လွှမ်းမိုးလျက် နေ့ည အခါမလပ် ဒုက္ခ အမျိုးမျိုး ဖြစ်နေ၏။

၂၁၈။ ကောင်းသော နှလုံးသွင်းရှိသော သူတို့သည် ကောင်းသော နှလုံးသွင်းရှိသော သူတို့နှင့် တပေါင်း တည်း တသားတည်း ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုသူတို့ နေရာ၌ ကျင့် သုံး ဆောက်တည်အပ်သော လူ့ကျင့်ဝတ်တရားတို့ လွှမ်း မိုးလျက် ငြိမ်းချမ်းသာယာနေ၏။

ရုပ်တရားသာ

၂၁၉။ မကောင်းမှု ပြုသော သူအား မကောင်းကံ ပိစီးမှုမှ လွတ်နိုင်သော နေရာသည် မရှိ။ ကြီးကျယ်သော မကောင်းမှုကို ပြုသော သူအား ထို မကောင်းမှုကံသည် ပစ္စက္ခ တဝမှစ၍ သံသရာတစ်လျှောက်လုံး၌ အစဉ်လိုက်၍ ပိစီးနေမည် ဖြစ်၏။

၂၂၀။ အကြင်အရပ်၌ ရုပ်တရားတစ်ခုတည်းကိုသာ သိ၏။ သတ်ဖြတ်မှုဝါဒကို အရင်းခံ၏။ ထိုမှားသော အကျင့် တို့ဖြင့် ပူးပေါင်းနေကြသော သူတို့သည် အရင်းချင်း ထိုး ခုတ် သတ်ဖြတ်မှုတို့ဖြင့်သာလျှင် ဘဝကို ပျက်ပြုန်းစေ တတ်၏။

နောင်တ တရား

၂၂၁။ ဒေဝဒတ်သည် မြတ်စွာဘုရားအား ကြီးကျယ် စွာ ပြစ်မှား၍ သူ့ကိုယ်သူ ဘုရားယောင် ဆောင်ခဲ့သော် လည်း နောက်ဆုံး မြေမျို၍ ဘဝဇာတ်သိမ်းရတော့မည့် ဆဲဆဲ အချိန်၌ “မြတ်စွာဘုရားအား ငါသည် ဤအရိုး ဤ အသက်တို့ဖြင့် ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ပါ၏” ဟု ဆို၍ ရှိခိုး သွား၏။

၂၂၂။ အသက်ရှင်နေစဉ် မကောင်းမှု အကုသိုလ် တို့ကို ကျူးလွန်နေသော သူသည် သေအံ့ဆဲဆဲ၌ လွန်စွာ တုန်လှုပ်ပြီး နောင်တ တရားဖြင့် သေရ၏။ အသက်ရှင်စဉ် ကောင်းမှုကုသိုလ် ဆည်းပူးနေသော သူသည် တမလွန် ဘဝ၌ ချမ်းသာသော လမ်းကြောင်းရှိသောကြောင့် တည် ငြိမ်၏။

ဘာမျှ မသိသော ကိုယ်

၂၂၃။ အဝိဇ္ဇာဖုံးလွှမ်းနေသော စိတ်ရိုင်းသည် ဘာမျှ မသိသော ကိုယ်ကို သူ့ခိုး၊ ဓားပြ၊ သူပုန်လုပ်ခိုင်း၏၊ လိင်ခိုင်း၏၊ အနှိုင်းကျင့် ခိုင်း၏၊ မကောင်းမှု ဟူသရွေ့ ကို အစွမ်းကုန် လုပ်ခိုင်း၍ သူ တစ်ပါးကိုလည်း ပျက်စီး၏၊ မိမိလည်း ပျက်စီး၏။

၂၂၄။ ပညာရှိ သူတော်ကောင်းများကို ရှာဖွေချဉ်းကပ်တတ်သော သူသည် မိမိ၏ စိတ်ရိုင်းကို စိတ်ယဉ် ဖြစ်စေနိုင်သော အခွင့်ကောင်းကို ရစေနိုင်၏၊ ယဉ်ကျေးသော စိတ်သည် ကိုယ်ကို ကုသိုလ်တရားဘက်သို့သာ ဆွဲဆောင်၍ ချမ်းသာစေ၏။

စိတ်ဝင်စားစရာ

၂၂၅။ လူတို့၌ အလွန် စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသော ကိစ္စ၊ အနည်းငယ် စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသော ကိစ္စတို့ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ခဏမျှ စိတ်ဝင်စားပြီး လျင်မြန်စွာပင် စိတ်ဝင်စားမှု ကွယ်ပျောက်သွားတတ်၏။ ဤသို့

ဖြစ်ခြင်းသည် သတိသံဝေဂတရား နည်းလာခြင်း သဘောကို ပြ၏။

၂၂၆။ လူတို့၌ ပညာအရှိန် ညံ့လာသောအခါ ဖြစ်လာသော ဆင်းရဲဒုက္ခမှ လည်းကောင်း၊ ဘေးအန္တရာယ်မှ လည်းကောင်း သတိသံဝေဂတရားကို ကောင်းစွာ မသုံးသပ်နိုင်ချေ၊ ဤအခြေတွင် ဖြစ်သမျှသော ကိစ္စတို့ကို ခဏသာ စိတ်ဝင်စားပြီး တန်ဖိုးရှိသော တရားကိုလည်း ထုတ်ယူခြင်း မပြုနိုင်ချေ။

လောကီရေးရာတို့၌

၂၂၇။ လူသည် လူအချင်းချင်း နားလည် သဘောပေါက်၍ ယုံကြည်ခြင်း၊ ကျေနပ်ခြင်း ရှိနေလျှင် အခါခပ်သိမ်း မည်သည့်ကိစ္စ၌မဆို အဆင်ပြေနိုင်သည်။ အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေနိုင်သည်။ လောကီရေးရာတို့၌ အမှန်ပင် စိတ်ချမ်းသာစေနိုင်သည်။

၂၂၈။ လူတိုင်း၌ ကိစ္စတို့သည် မရေမတွက်နိုင်အောင် အခါမလပ် ဖြစ်လျက် ရှိသည်။ ဖြစ်သမျှသော ကိစ္စတို့တွင် ထိုက်သင့်သလို မှန်ကန်သော နှလုံးသွင်းမှု ရှိ၍ ရှိသောသူသည် အမှားနည်းလိမ့်မည်ဖြစ်၍ သာ၍ တည်ငြိမ်မှု ရှိလိမ့်မည်။

အပြန်အလှန်

၂၂၉။ လောက၌ အကျိုးတရားသည် အပြန်အလှန် ဖြစ်တတ်သကဲ့သို့ အဆိုးတရားသည်လည်း အလားတူအပြန် အလှန် ဖြစ်တတ်၏။ မည်သည့် ကိစ္စ၌မဆို အမြင်မှန် ရနေ လျှင် ကောင်းကျိုးသည် အချိန်အခါ နေရာမရွေး ဖြစ်ပေါ် လာနိုင်ရန် အကြောင်းရှိ၏။

၂၃၀။ အဆိုးတရား၏ တုံ့ပြန်မှုကို အလိုမရှိလျှင် သူ တစ်ပါးအား ဖြစ်စေ၊ မိမိကိုယ်ကို ဖြစ်စေ အဆိုးတရားဖြင့် မပြု မကျင့်ခံအောင်စောင့်ထိန်းရပေမည်။ လောက၌ အဆိုး တရားထဲတွင် ကောင်းမြတ်သော အကျိုးတရား ဟူသည် မရှိနိုင်။

ငါ မသိသေး

၂၃၁။ တရား မသိမှုကြောင့် အယူအဆ အတွေး အခေါ် အပြောအဆို အပြုအမူ အလုပ်အကိုင်တို့၌ အယူ သီးတတ်၏။ အစွဲအလမ်း ကြီးတတ်၏။ မှန်ကန်သော နှလုံး သွင်းမှုမှ ချော်လွဲပြီး အမှားအယွင်းတို့သာလျှင် များနေ တတ်၏။

၂၃၂။ ‘ငါ တရားမသိသေး’ဟု မိမိ စိတ်၌ အမှန် အတိုင်း သိအောင် လက်ဦးကြိုးစားပါ။ ဤသို့ သိလာသည့် အချိန်ကစ၍ တရားအသိကို ရနိုင်သော လမ်းစသို့ ရောက် နိုင်ပေလိမ့်မည်။ ထိုလမ်း၌ ပညာရှိ သူတော်ကောင်းအများ အပြား ရှိ၏။

ရဟန်း

၂၃၃။ အကြင်သူသည် ငြူ စူ ခြင်း၊ ဝန် တို့ ခြင်း၊ စဉ်းလဲခြင်း ဟူသော သဘောတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်၏။ ကိလေသာ အပြစ်ကို ထွေးအန်ပြီးသော ထိုပညာရှိကို ကောင်းသော သဘောရှိသူဟု ဆိုအပ်၏ဟု မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူ၏။

၂၃၄။ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် မကောင်းမှု ကြီးငယ် ဟု သရွေ့ တို့ကို အခါခမ်သိမ်း ငြိမ်းစေ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ထို ကဲ့သို့ မကောင်းမှု အလုံးစုံကို ငြိမ်းအေးစေတတ်သော ကြောင့် ‘ရဟန်း’ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏ဟု မြတ်စွာဘုရား ဟော တော်မူ၏။

ပညာရှိ

၂၃၅။ ကောင်းသောစကားကို ပြောတတ်ကာမျှဖြင့် လည်းကောင်း၊ ရုပ်အဆင်း လှပကာမျှဖြင့် လည်းကောင်း ကောင်းသော သဘောရှိသည် မမည်၊ အကြင်သူသည် ငြူစူဘတ်သော သဘော၊ ဝန်တိုသော သဘော၊ စဉ်းလဲ တတ်သော သဘော ကင်း၏။ ထိုသူသည် ကောင်းသော သဘောရှိသူ မည်၏။

၂၃၆။ ပညာရှိတို့သည် ကိုယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ နှုတ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ စိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း ဝင်ရောက်လာ သော ဒုစရိုက်တို့ကို တားမြစ် ပိတ်ပင်၍ မိမိမှီရာ ကျန်းနှင့် တူသော ကောင်းမှုတို့ကို ပြု၏။ ကိုယ်-နှုတ်-နှလုံး သုံးပါး ဖြင့် သုစရိုက်တို့ကိုကျင့်သုံး၍ မိမိတို့ ကိုယ်ကိုစောင့်ထိန်း၏။

အလင်းမှ အလင်းသို့

၂၃၇။ ဤလောက၌(၁)အလင်းမှ လာ၍ အလင်းသို့ သွားသောသူ၊ (၂)အမှောင်မှ လာ၍ အမှောင်သို့ သွား သောသူ၊ (၃)အမှောင်မှ လာ၍ အလင်းသို့ သွားသော သူ၊ (၄)အလင်းမှ လာ၍ အမှောင်သို့ သွားသောသူ ဟူ၍ အမျိုးအစား လေးမျိုးရှိသည်ကို တွေ့ကြရပေလိမ့်မည်။

၂၃၈။ အတိတ်က ကုသိုလ်ကံကြောင့် ဘဝ၏ချမ်းသာမှုကို ရလျက် ကုသိုလ်အမှုကို ပြုလုပ် နေသော သူသည် အလင်းမှလာ၍ အလင်းသို့ သွားမည့်သူ ဖြစ်၏။ ကုသိုလ်ကံ ညံ့၍ ဆင်းရဲနေသော်လည်း ကုသိုလ်အမှုကို ပြုနေသော သူသည် အမှောင်မှလာ၍ အလင်းသို့ သွားမည့်သူတည်း။

ခံစားမှု

၂၃၉။ နှစ်သက်ဖွယ် ခံစားမှု၊ မနှစ်သက်ဖွယ် ခံစားမှု တို့သည် အခါခပ်သိမ်း ရှိ၏။ ပုထုဇဉ် ဖြစ်သော သူငါ့မှန် သမျှတို့သည် နှစ်သက်ဖွယ် ခံစားမှုကို သာလျှင် အာသာ ငမ်းငမ်း စွဲလမ်း တမ်းတလျက် အကုသိုလ် အရင်းအနှီးတို့ ဖြင့် အားထုတ်နေကြ၏။

၂၄၀။ နှစ်သက်ဖွယ် ခံစားမှုတို့ကို ခဏမျှ ခံစားလိုက် ရသောအခါ အရတော်လေစွဟု ထင်၏။ မိမိဘဝကို ပျော် စရာ ဘဝဟု စွဲလမ်း၏။ ဤအထင် ဤစွဲလမ်းမှုသည် အမှား သာတည်း။ အားလုံးသည် ဖောက်ပြန်ဆင်းရဲမှု ‘ဝိပရိ ကာမ ဒုက္ခ’ သာလျှင် ဖြစ်၏။

ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါ

၂၄၁။ အကြင်သူအား မြတ်စွာဘုရား၌ ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါရှိ၏။ အရိယာတို့ ချီးမွမ်းထိုက်သော သီလလည်း ရှိ၏။ သံဃာတော်၌ ကြည်ညို၏။ ဖြောင့်မှန်သော အမြင် ရှိ၏။ ထိုသူသည် သူဆင်းရဲ မဟုတ်ပေ။ သူ၏ အသက်ရှင် ခြင်းသည် အချည်းနှီး မဖြစ်။

၂၄၂။ အပါယ် ပဋိသန္ဓေ ကုန်ကြောင်း ဖြစ်သည့် ကြေးမုံ တရားတို့သည်ကား ဘုရား-တရား-သံဃာ တို့၏ ဂုဏ်တော်ကို သိ၍ မတုန်မလှုပ် ကြည်ညိုခြင်း၊ အရိယာ တို့ နှစ်သက်သော သီလ-သမာဓိတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းတို့ တည်း။ ဤအချက်ကို အမျိုးကောင်းသားတို့ သိအပ်၏။

အဘိဇ္ဈာ-ဒေါမနဿ

၂၄၃။ စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်း၊ ကိုယ်စိတ် ဆင်းရဲခြင်း ဖြစ် နေကြသည်မှာ အဘိဇ္ဈာ-ဒေါမနဿ ပွားနေကြခြင်း၊ ပွားများအောင် လုပ်နေကြခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်၏။ ဤ လမ်းကြောင်း၌ ဘဝ၏ လောကီ ချမ်းသာကို မရနိုင်၊ နိဗ္ဗာန်တံခါးသည်လည်း ပိတ်လျက်ရှိ၏။

၂၄၄။ စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်း၊ ကိုယ်စိတ် ဆင်းရဲခြင်းတို့ကို
ငြိမ်းစေ၍ နိဗ္ဗာန်တံခါးကို ပွင့်စေသော တစ်ခုတည်းသော
လမ်းကြောင်းသည်ကား သတိသပ္ပဇဉ် ဉာဏ်ယှဉ်လျက်
သတိပဋ္ဌာန် လေးပါးကို ပွားများခြင်း၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ
ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပေ၏။

လူမိုက်

၂၄၅။ အိပ်မပျော်နိုးနေသော သူအား ညဉ့်တာသည်
ရှည်လျား၏။ ခရီးပန်းသောသူအား ယူဇနာ ခရီးသည်
ရှည်လျား၏။ သူတော်ကောင်း တရားကို မသိသော လူ
မိုက်တို့အား သံသရာ ခရီးသည် ရှည်လျား၏ဟု မြတ်စွာ
ဘုရား ဟောကြားတော်မူသည်။

၂၄၆။ တရားကျင့်သူသည် မိမိထက် သာလွန်သူ၊ မိမိ
နှင့် တူမျှသူ ခမ္မမိတ်ဆွေကို မရနိုင်ပါ။ တစ်ယောက်တည်း
တရား ကျင့်ခြင်းကိုသာလျှင် ပြုလုပ်ရာသည်၊ လူမိုက်သည်
အတူတကွ တရားကျင့်ရန် ခမ္မ မိတ်ဆွေအဖြစ် ရွက်ဆောင်
နိုင်ခြင်း မပြုနိုင်။

မုဒိတာ

၂၄၇။ လူတို့သည် တစ်ဦးကိုတစ်ဦး အမှီပြု၍ နေကြ၏။ တစ်နည်းမဟုတ် တစ်နည်းဖြင့် တစ်ဦးကိုတစ်ဦး ကျေးဇူးပြုနေကြ၏။ ဤ သဘောတရားကို အမှန်အတိုင်း စဉ်းစား သုံးသပ်၍ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး အစဉ်သဖြင့် မုဒိတာစိတ် ပွားများခြင်းသာလျှင် မှန်ကန်သော လမ်းစဉ်ဖြစ်၏။

၂၄၈။ အဘိဇ္ဈာ-သူတစ်ပါး၏ စည်းစိမ်ကို လိုချင်တပ်မက်ခြင်း၊ ဣဿာ-သူတစ်ပါး၏ စည်းစိမ်ကို ငြူစူးခြင်း၊ မစ္ဆေရ-ဝန်တို့ခြင်း၊ ဤစိတ်မျိုးရှိနေလျှင် မုဒိတာတရားပျက်၏။ ဤ စိတ်တို့ဖြင့် မည်သည့် ကောင်းကျိုးမျှ မရနိုင်၊ ယုတ်သော အကျိုးသာလျှင် ဖြစ်လိမ့်မည်။

အသိအမြင် နှစ်မျိုးစုံမှ

၂၄၉။ လောကီရေးရာ အသိအမြင်တွေစုံအောင် ကြိုးစား အားထုတ် လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်ပြီးနောက် ထို အသိအမြင်တို့ဖြင့် ဒေါင်ချာလည် နေကြသော သူများလည်း ရှိ၏။ ပတ်ဝန်းကျင်ကို အကျိုးပြု နေကြသော သူများလည်း ရှိသည်ကို အကဲခတ်နိုင်၏။

၂၅၀။ လောကီရေးရာ အသိအမြင်တွေ စုံနေရုံမျှနှင့် မလုံလောက်သေးပေ။ လောကုတ္တရာရေးရာ အသိအမြင် တို့ကို ရှာဖွေလေ့လာ ဆည်းပူးရန် လိုသေးသည်။ လောကီ-လောကုတ္တရာ အသိအမြင် ၂ မျိုးစလုံး စုံလင်မှသာ လျှင် လုံလောက်သည်။

အဝိဇ္ဇာ

၂၅၁။ ဝန်တိုခြင်းသည် ပေးလှူသူ၏ ပျက်စီးကြောင်း အညစ်အကြေးမည်၏။ မေ့လျော့ခြင်းသည် စောင့်ရှောက်သူ၏ ပျက်စီးကြောင်း အညစ်အကြေးမည်၏။ ရာဂစသော အညစ်အကြေးကို ပညာရှိသည်အခွင့်ရတိုင်း တဖြည်းဖြည်း ထုတ်ပယ် ကင်းငြိမ်းစေရာ၏။

၂၅၂။ ယုတ်ညံ့သော အကုသိုလ်တရားတို့သည် ဤ ဘဝ၌ လည်းကောင်း၊ နောင်တမလွန် ဘဝ၌ လည်းကောင်း ကေနိ ပျက်စီးကြောင်း ဖြစ်သည့် အညစ်အကြေးတို့ မည်ကုန်၏။ အလုံးစုံသော အညစ်အကြေးတို့ထက် အလွန်ကဲဆုံး အညစ်အကြေးကား အမှန်ကို မသိမှု 'အဝိဇ္ဇာ' ပင်တည်း။

အရိယာ မဂ်

၂၅၃။ မှန်ကန်သော အမြင်၊ မှန်ကန်သော အကြံ၊
မှန်ကန်သော စကား၊ မှန်ကန်သော အလုပ်၊ မှန်ကန်
သော အသက်စမွှေးမှု၊ မှန်ကန်သော အားထုတ်မှု၊ မှန်
ကန်သော အောက်မေ့မှု၊ မှန်ကန်သော တည်ကြည်မှု၊
ဤသည်တို့ကား အရိယာမဂ်၏ အင်္ဂါ ရှစ်ပါးတည်း။

၂၅၄။ ရုပ် တစ်ခုတည်းကိုသာ စွဲလမ်း၍ ဒုက္ခ ကင်း
အောင်၊ ပျက်ခြင်းကင်းအောင် လုပ်နိုင်သော သိပ္ပံ ပညာ
ရှင်ဟူ၍ မရှိနိုင်၊ အရိယာမဂ်ကို ရအောင် သတိပဋ္ဌာန်
ပွားများ အားထုတ်မှသာလျှင် ဒုက္ခ ကင်းသော သဘော၊
ပျက်ခြင်း ကင်းသော သဘောကို သိမြင်နိုင်မည်။

ပဋိရူပဒေသ

၂၅၅။ ရူပက္ခန္ဓာ ရုပ်တစ်ခုတည်းကိုသာ မြင်နေလျှင်
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဘဝဖြင့် အမှန်တရားမဲ့လျက် သုခအစစ်ကို မရ
နိုင်၊ ခန္ဓာငါးပါးရုပ်နာမ်တရား အစုံအလင်ကို အမြဲမပြုတ်
စဉ်းစားတတ်အောင် ကြိုးစား အားထုတ်နေလျှင် အမြတ်
ဆုံးပညာကို ရနိုင်လိမ့်မည်။

၂၅၆။ တဝသံသရာရှိသည်ဟု ယုံကြည်လျှင် လောကီ-
လောကုတ္တရာ ၂ ဖြာ အကြောင်းအကျိုးတို့ကို ယုံကြည်
လိမ့်မည်။ လောကီ-လောကုတ္တရာ နှစ်ဘက်၌ မယုတ်သော
ဒေသသည် ပဋိရူပဒေသဖြစ်၍ လူတို့ အေးချမ်းသာယာ
ဖွံ့ဖြိုးပေလိမ့်မည်။

မတုန်လှုပ်

၂၅၇။ ပညာရှိတို့သည် ချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း
နှင့် တွေ့ကြုံစေကာမူ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ဖြစ်ခြင်း၊
စိတ်နှလုံး မသက်မသာဖြစ်ခြင်း သဘောကို မဖော်ပြကြ
ကုန်။ သူတော်ကောင်းတို့သည် ကာရုဏ်တို့ကို အလိမ္မာ
သည်ဟု ပြောဆိုခြင်း မရှိကြကုန်။

၂၅၈။ ပညာရှိတို့သည် ချီးမွမ်းခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်းတို့
အကယ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ စိုးစဉ်းမျှ တုန်လှုပ်
ခြင်း မရှိကြကုန်။ တစ်ခဲနက် ဖြစ်သော ကျောက်တောင်
ကြီးသည် အရပ်လေးမျက်နှာမှ တိုက်ခတ်လာသော လေ
ကြောင့် တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသကဲ့သို့တည်း။

‘ငါ’

၂၅၉။ အတိတ်သံသရာမှ အဝိဇ္ဇာ မသိမှု မောဟကို
အဖော်ပြု၍ ပစ္စုပ္ပန်၌ ‘ငါ’ ဖြစ်လာ၏။ ‘ငါ’ သည် ပစ္စုပ္ပန်၌

တဏှာ လောဘ အဖော်နှင့် တွေ့ပြန်၏။ 'ငါ' သည် ထို အဖော်နှစ်ဦး၏ လှည့်စားခြယ်လှယ် နှိပ်စက်ခြင်းဖြင့် ဒုက္ခ ခံနေရသည်ကို သိမြင်နိုင်မှ လွတ်မြောက်မည်။

၂၆၀။ ပစ္စုပ္ပန်၌ တပ်ခက်မှု လောဘ ဖုံးလွှမ်းနေ သောကြောင့် 'ငါ' ဘယ် မြဲ၏။ ချမ်းသာ၏။ တင့်တယ်၏ဟု ထင်မှတ် နေတတ်၏။ ဤကဲ့သို့ အမှားထင်သော ကံလေ သာဖြင့် အသက်အတိုင်း နေမိလျှင် ဤ 'ငါ' ဘဝသည် အရှုံးကြီး ရှုံး၍ သွားရဦးမည် ဖြစ်၏။

ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ

၂၆၁။ စွဲသမ်းနေသော အပေါင်းအစု ငါးခုကား (၁) ရူပက္ခန္ဓာ၊ (၂) ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ (၃) သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ (၄) ဝေဒနက္ခန္ဓာ၊ (၅) သညက္ခန္ဓာတို့တည်း။ ဤ ဥပါဒါ နက္ခန္ဓာတရား ငါးပါးသည် ဇာတိ-ရေဏ အမြဲမပြတ် ဖြစ် ပျက်လျက် ရှိနေ၏။ ဤသို့ ဖြစ်နေခြင်းသည် ဒုက္ခဆင်းရဲ တည်း။

၂၆၂။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ၌ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာ တို့တွင် နာမ္မ ဒုက္ခဟုသင်၏။ မနာဘဒုက္ခ အစဉ်မပြတ် ဖြစ်နေသည် ကို မထင်နိုင်ကြချေ။ ဤသို့ ဒုက္ခ အစဉ် ဖြစ်နေသည်ကို မထင်နိုင်ခြင်းသည် မသိမှု အဝိဇ္ဇာ အကြောင်းရင်းကြောင့် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခမှ မလွတ်နိုင်ကြချေ။

အမှားကို မြင်လျှင်

၂၆၃။ လောကကြီးသည် အမှား နှင့် သာ တည်ဆောက်ထား၏။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခသံသရာ လည်နေ၏။ မြဲသောသဘောမရှိ၊ မြဲအောင် ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ မရှိ၊ ရုပ်ကိုယ်၊ ဝေဒနာကိုယ်၊ သညာကိုယ်၊ သင်္ခါရကိုယ်၊ ဝိညာဏ်ကိုယ်တို့သည် အမြဲ မဟုတ်၊ ကိုးကွယ်ရာ မရှိချေ။

၂၆၄။ မြဲသော သဘောမရှိ၊ မြဲအောင် ကိုးကွယ်ရာ ဟူ၍မရှိခြင်းကြောင့် 'ငါ' ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ 'ငါ့ဥစ္စာ' ဟူ၍ လည်းကောင်း ထင်မြင်ခြင်း၏ အမှားကို ဟုတ်တိုင်း မှန်ရာ သိမြင်လာလျှင်၊ ကြောက်ခြင်း၊ နှစ်သက်စွဲလမ်းခြင်းတို့ကို ပယ်ဖျောက်၍ မှားသော လောကကြီးမှ လွတ်မြောက်နိုင်မည်။

သတိဖြင့် သုံးသပ်လျှင်

၂၆၅။ မိမိ၏ ခန္ဓာငါးပါးကို မလွတ်သော သတိဖြင့် သုံးသပ်လျှင် မည်သည့်အကြောင်းနှင့်မျှ မမြဲ၊ လောကဓံတရားတို့ဖြင့် တုန်လှုပ်နေ၏။ အိုခြင်း၊ နာခြင်းဖြင့် ပျက်စီးနေ၏။ မိမိ သူတစ်ပါးပျက်လျှင် ပျက်၏။ မြဲမြံခိုင်ခံ့ တည်တံ့ခြင်း မရှိသည်ကို ဟုတ်မှန်စွာ သိမြင်လိမ့်မည်။

၂၆၆။ မိမိ ခန္ဓာငါးပါးကို မလွတ်သော သတိဖြင့်
သုံးသပ်လျှင် ဖောက်ပြန်ခြင်း၊ အနှစ်သာရ မရှိခြင်း၊ ဖြစ်
ပြီး ပျက်လျက်ရှိခြင်း၊ ပြုပြင် စီရင်လျက် ရှိခြင်း၊ ကုန်-
ပျက်-သေခြင်း သဘောတရားတို့ကို မည်သူမျှ မတားဆီး
နိုင်၊ အစဉ်တစိုက် ဖြစ်နေသည်ကို သိမည်။

တဝဲလည်လည်

၂၆၇။ ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်၊ ခန္ဓာ
ငါးပါးတို့သည် အဝိဇ္ဇာက တဏှာ၊ ကံတို့ကြောင့် မပြတ်
နိုင် ဖြစ်နေ၏။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကံ၊ အာဟာရ ဖြစ်သော
ကြောင့် ရုပ်သည် ဖြစ်၏။ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကံ၊ ဖဿဖြစ်
သောကြောင့် ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရကို ဖြစ်ကြရ၏။

၂၆၈။ အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ကံ-နာမ် ရုပ် ဖြစ်သောကြောင့်
ဝိညာဏ် ဖြစ်၏။ ရူပက္ခန္ဓာ- ဝေဒနက္ခန္ဓာ- သညက္ခန္ဓာ၊
သင်္ခါရက္ခန္ဓာ-ဝိညာဏက္ခန္ဓာ-ဤ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်
တရားတို့သည် မောဟ အဝိဇ္ဇာနှင့် လောဘ တဏှာတို့
ကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယသစ္စာတို့၌ တဝဲလည်လည်
ဖြစ်နေ၏။

ခံစားမှုတွင်

၂၆၉။ ခံစားမှု ဝေဒနာတွင် အကြိုက် တွေ့လျှင် လောဘ၊ မကြိုက်တွေ့လျှင် ဒေါသစိတ်တို့ ပွားများ၏။ ထိုဝေဒနာ၌ လောဘ-ဒေါသ ဟူသည်တို့ကို မသိခြင်း သည် မောဟတည်း။ မသိမှု မောဟကြောင့် တပ်မက်မှု တဏှာ လောဘ မပြတ်နိုင် ဖြစ်ရ၏။

၂၇၀။ ဝေဒနာတို့ကို ဝေဒနာ အနေဖြင့် သိမှတ်နေ သော ခဏ၌ မောဟ ဖြစ်၊ ထိုခဏသော အချိန်၌ တဏှာ မဖြစ်၊ သမုဒယ မဖြစ်၊ ကြည်လင် သန့်ရှင်းသော စိတ်၏ ချမ်းသာမှုသည် ဘဝ၏ အမြတ်ဆုံး ဥစ္စာ ပင် တည်း။

သိမှု-မှတ်မှု

၂၇၁။ တရား အားထုတ်ရာ၌ သွား-ရပ်-ထိုင်-အိပ် က္ကရိယာပုတ် တို့၏ ဖြစ်စဉ် ခဏတွင် သိမှု-မှတ်မှု တို့သည် ထင်နေ၏။ သိမှု ပညာကို 'ဝိပဿနာ' ဟု ဆို၏။ မှတ်၍ တည်မှု 'သမာဓိ'ကို 'သမထ' ဟု ဆို၏။ သမာဓိနှင့်မညာ၊ သမထနှင့် ဝိဿနာတို့သည် အစုံ ဖြစ်၏။

၂၇၂။ သိမှုပညာသည် မသိမှု အဝိဇ္ဇာကို ပယ်၏။
တည်မှု သမာဓိသည် မတည်မှု ဥဒ္ဓိစ္စကို ပယ်၏။ မသိမှု
တပ်ခက်မှုတို့သည် တွဲစပ်လျက်ရှိ၏။ ယင်းတို့သည် သံသရာ
ဝဋ်ဒုက္ခကို ရှည်စေ၏။ သိမှုပညာနှင့် တည်မှု သမာဓိကို
ကြိုးစားဆည်းပူးရာသည်။

စောင့်-တည်-သိ

၂၇၃။ စောင့်မှု-တည်မှု-သိမှုဟု ဆိုအပ်သော သီလ
သိက္ခာ၊ သမာဓိသိက္ခာ၊ ပညာသိက္ခာတို့နှင့် ပြည့်စုံစေရန်
သွား-ရပ်-ထိုင်-အိပ် ဣရိယာပုတ်တို့၌ ရုပ်သဘော နာမ်
သဘောတို့ကို သိမှတ်ရ၏။ ဤသို့အားဖြင့် မဂ္ဂင် ရှစ်ပါး
တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံနိုင်၏။

၂၇၄။ မဂ္ဂင်တရားတို့သည် ဒေသနာစဉ်ဖြင့် ရှစ်ပါး။
သိက္ခာအားဖြင့် သီလ-သမာဓိ-ပညာဟူ၍သုံးပါး။ သမထ-
ဝိပဿနာဖြင့် နှစ်ပါးရှိ၏။ လုပ်ထုံးမှာ ဣရိယာပုတ်တို့ကို
သိမှတ်ခြင်း ဖြစ်၏။ သီလနှင့် သမာဓိကို သမထဟုဆို၏။
ပညာကို ဝိပဿနာဟု ဆို၏။

သိမှတ်နေလျှင်

၂၇၅။ ကုရိယာပုတ် လေးပါး ဖြစ်သည့် သွား-ရပ်-
ထိုင်-အိပ် တို့၌ သီလသိက္ခာ-သမာဓိသိက္ခာ-ပညာသိက္ခာ
တို့ကို ရနိုင်၏။ သွားခဏ-ရပ်ခဏ-ထိုင်ခဏ-အိပ်ခဏ
တို့၌ ယင်းတို့၏ ရုပ်သဘောနှင့် ယင်းတို့ကို သိမှု နာမ်
သဘောတို့ကို သိမှတ်၍ နေနိုင်၏။

၂၇၆။ ယင်းသို့ ရုပ်သဘောနှင့် နာမ်သဘော နှစ်ရပ်
ကို သိမှတ်စဉ် ခဏ၌ မသိမှု မောဟ ပျောက်၏။ မောဟ
ပျောက်စဉ် ခဏ၌ လောဘ ဒေါသတို့ မပါချေ။ ထိုခဏ
အချိန်၌ သီလစောင့်ပြီး ဖြစ်၏။ တည်ကြည်မှု သမာဓိနှင့်
သိမှု ပညာတို့သည်လည်း ဖြစ်၏။

သိက္ခာရှိသောသူ

၂၇၇။ ရိုင်းသောစိတ်ကို ယဉ်သောစိတ် ဖြစ်အောင်
အားထုတ်၍ အကျိုးတရားကို ရအောင် ယူနိုင်သည်။ စိတ်
ရိုင်းပျင် လူ ရိုင်းသည်။ စိတ်ရိုင်း လူရိုင်း လောက၌
လောဘ-ဒေါသ-မောဟတို့သည် လွန်ကဲ ပေါက်ပွား
ကြီးထွားနေသည်။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခ မျိုးစုံ ဖြစ်နေကြ
သည်။

၂၇၈။ လောဘ-ဒေါသ-မောဟ မကြီးထွားအောင် စောင့်ထိန်းသောသူသည် သီလသိက္ခာရှိအောင် အားထုတ် သောသူဖြစ်သည်။ လောဘ-ဒေါသ-မောဟ မဖြစ်အောင် သိမှတ် ပြုမူနေသော သူသည် သီလ သိက္ခာ ရှိသောသူ ဖြစ်သည်။ ဤအဆင့်သို့ ရောက်နိုင်ကြပါစေ။

လူ့ အဆင့်

၂၇၉။ လူ့ သိက္ခာသည် လူ၏ အကျင့် ဖြစ်သည်။ လူ သည် သီလ သိက္ခာ-သမာဓိသိက္ခာ-ပညာသိက္ခာ သုံးပါး ကို ပွားများရမည်။ သိက္ခာ ခေါင်းပါးသော သူသည် လူ့ အဆင့်အတန်း နိမ့်၍ သိက္ခာ ပွားများနေသော သူသည် အဆင့်အတန်း မြင့်သောသူ ဖြစ်သည် ဟူသော သဘောရှိ သည်။

၂၈၀။ သီလသိက္ခာ 'စောင့်'ခြင်းကြောင့် သမာဓိ သိက္ခာ 'တည်'ပြီး ပညာသိက္ခာ 'သိ'လာသည်။ ဤသို့လျှင် စောင့်-တည်-သိ-ဟူသော သိက္ခာသုံးပါးကို အစဉ်တစိုက် ပွားများနေသောသူသည် အမြင့်ဆုံး အတန်း ဖြစ်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို ကျင့်သုံးသော အဆင့်သို့ အမှန်ပင် ရောက် လိမ့်မည်။

ခြားနားသော ရုပ်နှင့်နာမ်

၂၀၁။ မျက်စိနှင့် အဆင်းမြင် စိတ်၊ နားနှင့် အသံကြားစိတ်၊ နှာခေါင်းနှင့် အနံ့နံစိတ်၊ လျှာနှင့် အရသာစားစိတ်၊ ကိုယ်နှင့် အတွေ့ထိစိတ်၊ နှလုံးနှင့် သဘောသိစိတ်တို့တွင် မျက်စိ အဆင်း၊ နားအသံ၊ နှာခေါင်း အနံ့၊ လျှာ အရသာ၊ နှလုံး သဘောတို့သည် ရုပ်။ မြင်-ကြား-နံ-စား-ထိ-သိ တို့သည် နာမ်။

၂၀၂။ ဤသို့ ခြားနားနေသော ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၏ အမှန်တရား သဘောကို မမြင်မသိကြသဖြင့် လောဘ-ဒေါသ-မောဟ ဖုံးလွှမ်းပြီး ဇာတိနှင့် ဇရာ မရဏတို့သည် ဒုက္ခသံသရာထဲတွင် အတိတ်ကာလ၌လည်း မရေ မတွက်နိုင်အောင် ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ အနာဂတ်ကာလ၌လည်း မရေမတွက်နိုင်အောင် ဖြစ်လိမ့်ဦးမည်။

ဒုက္ခဟု ဟောပါလျက်

၂၀၃။ ငါးပါးသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့သည် အမှန်ပင် ဆင်းရဲကုန်၏၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးကို ဒုက္ခဟု ဟောပါလျက် ဒုက္ခဟု မထင်နိုင်ကြကုန်၊ အဘယ်ကြောင့်

ဆိုသော် မသိမှု အဝိဇ္ဇာက ဖုံးအုပ်ထားခြင်းကြောင့် ဖြစ်
၏။ ဤတရားကို သိအောင် ကြိုးစား သုံးသပ်သင့်၏။

၂၀၄။ သတ္တဝါမှန်သမျှသည် သေခြင်းကို အကြောက်
ဆုံး ဖြစ်၏။ အဝိဇ္ဇာရှိခြင်းကြောင့် တသေတည်း သေနေ
ကြ၏။ ကိလေသာ ညစ်နွမ်းမှု အမျိုးမျိုးဖြင့် အဝိဇ္ဇာ မသိမှု
ဖုံးလွှမ်းနေ၏။ သီလ-သမာဓိ-ပညာဖြင့် သိမှု ဝိဇ္ဇာဖြစ်၍
သေခြင်း ဒုက္ခမှ ကင်းဝေးစေနိုင်၏။

မသိကြ၍

၂၀၅။ ဒုက္ခကို မသိ၍ သေခြင်းတရားမှ မလွတ်နိုင်၊
ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း တရားကို မသိ၍ သေခြင်းတရားမှ မလွတ်
နိုင်၊ ဒုက္ခချုပ်ရာကို မသိ၍ သေခြင်းတရားမှ မလွတ်နိုင်၊
ဒုက္ခချုပ်ကြောင်း အကျင့်ကို မသိ၍ သေခြင်းတရားမှ
မလွတ်နိုင်၊ ဤသို့လျှင် လေးမျိုးသော တရားတို့သည်
ရှိ၏။

၂၀၆။ ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်း၊ အိုခြင်း သေခြင်း၊
မချစ်သော သူနှင့် အတူ နေရခြင်း၊ ချစ်သောသူနှင့် ကွေ
ကွင်းရခြင်း၊ လိုချင်တိုင်းမရခြင်း၊ စိုးရိမ်ပူဆွေး ငိုကြွေး
ရခြင်း၊ ဥပါဒါန် ခန္ဓာငါးပါး၊ ဤသည်တို့သည် ဒုက္ခတို့ကို
မသိ၍ သေခြင်းမှ မလွတ်နိုင်ကြချေ။

သိသောအားဖြင့်

၂၀၇။ ပိုင်းခြား သိအပ်-ပယ်အပ်- ပွားများအပ်- မျက်မှောက် ပြုအပ်သော တရားတို့သည် အဘယ် သည်တို့နည်းဟု လေ့လာ လိုက်စား မှတ်သားနာယူ၍ သီလ-သမာဓိ-ပညာတို့ကို ဆည်းပူး ကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် သံသရာဒုက္ခမှ လွတ်မြောက် ချမ်းသာစေရန် သူတော် ကောင်းကို ရှာပါ။

၂၀၈။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးကို ပိုင်းခြား သိအပ်၏။ အဝိဇ္ဇာနှင့် ဘဝတဏှာ တရားတို့ကို သိသောအားဖြင့် ပယ်အပ်၏။ သမထနှင့် ဝိပဿနာ တရားတို့ကို သိသော အားဖြင့် ပွားများအပ်ကုန်၏။ ဝိဇ္ဇာနှင့် ဝိမုတ္တိ တရားတို့ကို သိသောအားဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်ကုန်၏။

ဥပေက္ခာ ပြုနိုင်သော စိတ်

၂၀၉။ စိတ်ကျရာ ကျရာ၌ သတိကပ်၍ ရှုမှတ်သော သူသည် ကျသော စိတ်၏ ပျက်သွားမှု၊ ကျရာဌာန၏ ပျက် သွားမှုကို သိမြင်လာလိမ့်မည်။ ကျသောစိတ်၏ ပျက်ခြင်း သည် နာမ်ပျက်ခြင်း ဖြစ်၏။ ကျရာဌာန၏ ပျက်ခြင်းသည် ရုပ်ပျက်ခြင်း ဖြစ်သည်ကို သိမြင်လိမ့်မည်။

၂၉၀။ ရုပ်နာမ်အပျက်ကို မြင်သဖြင့် ဘေးကို သိမြင်
၏၊ အပြစ်ကို မြင်၏၊ ငြီးငွေ့၏၊ လွတ်မြောက်လို၏၊ ဆင်ခြင်မှု
ဖြစ်လာ၏၊ သင်္ခါရ ပြုပြင် စီရင်ခြင်းတို့၌ လျစ်လျူပြု၍
အညီအညွတ်ရှု၏၊ ဤသို့ သင်္ခါရကို ဥပေက္ခာ ပြုနိုင်သော
စိတ်သည် သုခချမ်းသာ အစစ်အမှန်ကို ဖြစ်စေ၏။

ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာ သိသောခါ

၂၉၁။ အဝိဇ္ဇာ-မောဟ-ဒုက္ခသစ္စာသည် တစ်တွဲ၊
တဏှာ-လောဘ-သမုဒယသစ္စာသည် တစ်တွဲ။ ဤနှစ်တွဲ
သည် ရှေ့နောက် ဆက်လျက် ရှိ၏၊ မြင်-ကြား-နံ-စား-
ထိ-သိ-ခံစားမှု အားလုံးတို့၌ အဝိဇ္ဇာ မောဟနှင့် တဏှာ
လောဘတို့ ဖုံးလွှမ်း၍ ဒုက္ခနှင့် သမုဒယမှ မလွတ်နိုင် ဖြစ်
နေကြ၏။

၂၉၂။ ဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ်၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့၌
ယဿာဘူတ ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာ သိလာသောအခါ တွေဝေ
ခြင်း၊ တပ်မက်ခြင်းတို့ ဆုတ်ယုတ် ကွယ်ပျောက်၍ အဝိဇ္ဇာ
မောဟနှင့် တဏှာလောဘတို့ ပြတ်စဲပြီး ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမု
ဒယသစ္စာတို့မှ လွတ်ကင်းချမ်းသာနိုင်လိမ့်မည် ဖြစ်၏။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ

၂၉၃။ ဆင်းရဲခြင်းကို သိသော ဉာဏ်၊ ဆင်းရဲ ဖြစ်ကြောင်း၌ သိသော ဉာဏ်၊ ဆင်းရဲချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်၌ သိသောဉာဏ်၊ ဆင်းရဲချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်၌ သိသော ဉာဏ်၊ ဤဉာဏ်တို့ကို မှန်ကန်သော ရှုမြင်ခြင်းသည် 'သမ္မာဒိဋ္ဌိ' ဟု ဆိုအပ်၏။

သမ္မာသင်္ကပ္ပ

၂၉၄။ မှန်ကန်သော ကြံစည်ခြင်းကား ကာမမှ လွတ်မြောက်ရေးကို ကြံစည်ခြင်း၊ ပြစ်မှားမှု ကင်းလွတ်ရေးကို ကြံစည်ခြင်း၊ ညှဉ်းဆဲမှု ကင်းလွတ်ရေးကို ကြံစည်ခြင်း၊ ဤ ကြံစည်ခြင်းတို့ကို မှန်ကန်စွာ ကြံစည်ခြင်း 'သမ္မာသင်္ကပ္ပ' ဟု ဆိုအပ်ပေ၏။

မှန်သော နှလုံးသွင်းမှုဖြင့်

၂၉၅။ သိ-စောင့်-တည် ဤ သုံးချက်နှင့် အမှန်အတိုင်း ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ဒုက္ခသစ္စာ-သမုဒယ သစ္စာတို့ကို လွန်မြောက်၏၊ ဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ် စသည်တို့၌ မှန်ကန်သော နှလုံးသွင်းမှုဖြင့် သိနေသောကြောင့်

လောဘ-ဒေါသ-မောဟ မလာအောင် စောင့်ထိန်းထား
ရာ ရောက်၏။

၂၉၆။ ဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ် စသည်တို့၌ မှန်ကန်
သော နှလုံးသွင်းမှုဖြင့် သိပြီး လောဘ-ဒေါသ-မောဟ
မလာအောင် စောင့်ထိန်း၏။ ပါဏာတိပါတ၊ အဒိန္နာ
ဒါနာ သိက္ခာ ပုဒ်တို့ကို စောင့်၏။ ထိုသို့ 'သိ'ခိုက်၌ စိတ်
သည် 'တည်'နေ၏။ ထို့ကြောင့် သိခိုက်တွင် သိ-စောင့်-
တည်နှင့် ပြည့်စုံ၏။

အကြောင်းကြောင့်သာ

၂၉၇။ 'ငါ'ကို မှုတည်၍ အတိတ် အနာဂတ်တို့၌
'ငါ'ဖြစ်ဖူးသလော၊ ဖြစ်ရအံ့လော၊ ဘယ်အမျိုး ဖြစ်ဖူး
သနည်း၊ ဖြစ်သတ္တံ့နည်း၊ ပစ္စုပ္ပန်၌ 'ငါ' ဟုတ်မဟုတ်၊
'ငါ'ဘဝ ဘယ်က လာ၍ ဘယ်ဘဝသို့ သွားရမည်နည်း၊
အစရှိသော 'ငါ'၌ ယုံမှားမှုတို့ဖြင့် နိဗ္ဗာန် မရနိုင်ချေ။

၂၉၈။ 'ငါ'၌ မှန်ကန်သော နှလုံးသွင်းမှု လိုနေ
သဖြင့် ယုံမှားခြင်းတို့ကြောင့် လောဘ-ဒေါသ-မောဟ
တို့၏ လောင်စာ ဖြစ်လျက် ချမ်းသာ သုခ ကင်းဝေးနေ

၏။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်တို့၌ ‘ငါ’မရှိ၊ ဤ ရုပ်
နာမ်သည် ‘အကြောင်း’ ကြောင့်သာလျှင် ဖြစ်ပျက်နေ
ရ၏။

နိရောဓသစ္စာနယ်သို့

၂၉၉။ ဣရိယာပုတ် လေးပါးဖြစ်သော သွား-ရပ်-
ထိုင်-အိပ်တို့ဖြင့် ဇွှါရ၊ အာရုံတို့မှ ဝိညာဏ်-ဖဿ-ဝေဒနာ
တို့ ဖြစ်လျက် ရှိရာတွင် အဝိဇ္ဇာ မောဟနှင့် တဏှာလောဘ
တို့သည် ဒုက္ခ သစ္စာနှင့် သမုဒယ သစ္စာတို့၌ ကဝဲလည်လည်
ဆွဲဆောင်နေသဖြင့် သံသရာမှ မလွတ်နိုင်။

၃၀၀။ မြင်-ကြား-နံ-စား-ထိ-သိ တို့ဖြင့် တွေ့ထိ
ခံစားမှုတို့၌ ရှေ့စိတ်ကျတိုင်း နောက်စိတ်က ဖြစ်ခြင်း၊
ပျက်ခြင်း အမှန်ကို သိလျက် ရှိတို့မှ ဒုက္ခသစ္စာနယ်နှင့်
သမုဒယသစ္စာနယ်မှ လွန်မြောက်နိုင်၍ မဂ္ဂသစ္စာ၊ နိရောဓ
သစ္စာနယ်သို့ ရောက်နိုင်လိမ့်မည် ဖြစ်သည်။

ပညာသိ ဖြစ်လာလျှင်

၃၀၁။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် သီလ-သမာဓိ-ပညာတို့ မည်၏။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၌ သမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် သမ္မာသင်္ကပ္ပတို့သည် ‘ပညာ’။ သမ္မာဝါစာ-သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာ အာဇီဝတို့သည် ‘သီလ’။ သမ္မာဝါယမနှင့် သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိတို့ သည် ‘သမာဓိ’တို့ ဖြစ်ကြ၏။

၃၀၂။ ပညာသည် ဝိပဿနာမည်၏။ သီလနှင့်သမာဓိ သည် သမထ၊ မည်၏။ ဝိပဿနာအလုပ်ကို အားထုတ်၍ ပညာသိ ဖြစ်လာလျှင် သီလနှင့် သမာဓိကို စိတ်တစ်ချက် တည်း တစ်အာရုံတည်း၌ပင် ရစေ-ဖြစ်စေ၏။

ဘေးအန္တရာယ် ပြုနေကြ၏။

၃၀၃။ အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာတို့ကြောင့် ဒုက္ခသံသရာ၌ မပြတ်နိုင် ဖြစ်နေကြ၏။ အဝိဇ္ဇာကား ‘မသိ’၊ တဏှာကား ‘တပ်မက်’ အဓိပ္ပာယ် ရှိ၏။ ထို မသိ-တပ်မက် အမှောင်ထု ဖုံးလွှမ်းနေသောကြောင့် တရားတည်းဟူသော အလင်း ရောင် ကင်းမဲ့၍ မမြင်နိုင်ကြချေ။

၃၀၄။ မသိခြင်း မောဟ အကြောင်းကြောင့် တပ်မက်
ခြင်း လောဘဖြင့် တရားအလင်း ကင်းမဲ့၍ မြင်-ကြား-နံ-
စား-ထိ-သိ အာရုံတို့၌ အမှားသဘောတို့ဖြင့်သာ ခံစား
ပြီး မိမိကိုယ်ကို မိမိ ဘေးအန္တရာယ်တွေ ပြုနေ၏။ တစ်ဦးကို
တစ်ဦး ဘေးအန္တရာယ်တွေ ပြုနေကြကုန်၏။

ချုပ်ငြိမ်းပါမှ

၃၀၅။ ဖြစ်-တည်-ချုပ် သဘောရှိသော ခန္ဓာငါးပါး
ရုပ်နာမ် တရားတို့တွင် ဖြစ်သမျှ အကောင်းအဆိုး နှစ်ရပ်
တို့၌ ပင်ပန်းခြင်းသဘော ဥပါယာသဓမ္မသည် မလွဲမသွေ
တည်နေ၏။ ဒုက္ခ လက္ခဏာသည်လည်း ခန္ဓာငါးပါး
ချုပ်ငြိမ်းမှပင်လျှင် ချုပ်ငြိမ်းလိမ့်မည်။

၃၀၆။ တဏှာ ဒိဋ္ဌိ-ဒုစရိုက် အညစ်အကြေး အာရုံ
သဘောတို့သည် ခန္ဓာငါးပါး၌ အတိတ် အနာဂတ်-
ဗစ္စုပ္ပန်တို့တွင် ကာယ-ဝစီ-မနော ဒွါရတို့ဖြင့် ဖြစ်လျက်
ရှိနေ၏။ ဤဒုက္ခ လက္ခဏာ ဖြစ်သော အညစ်အကြေးတို့ကို
သဗ္ဗေ ဝိပဿနာတို့ဖြင့် စင်ကြယ်စေနိုင်၏။

အကောင်းအဆိုး မရှိ

၃၀၇။ ဒုက္ခသစ္စာမှ လွတ်မြောက်ရာ၌ အကောင်းအဆိုး ဟူ၍ လုံးဝ မရှိတော့ပြီ ဖြစ်သောကြောင့် စိုးရိမ်သောကဟူ၍လည်း မရှိတော့ပြီ။ ဒုက္ခသစ္စာထဲ၌ ခန္ဓာငါးပါးသည် အကောင်းအဆိုး နှစ်ရပ်လုံး၌ပင် သောကဓမ္မစိုးရိမ်ခြင်း၏ သဘောမှ မလွတ်နိုင်ချေ။

၃၀၈။ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့ မပြတ်စဲသမျှ ဒုက္ခသစ္စာထဲတွင် အကောင်းအဆိုး ဟူသမျှကြောင့် ငိုကြွေးပူဆွေခြင်းတည်း ဟူသော ပရိဒေဝ တရားသည် အစဉ်တစိုက်ပင် လိုက်၍ ဖိစီးနေသည်ကို သူ့နတ်ကောင်းတို့သည် ကောင်းစွာ သိမြင်ကြ၏။

မရောက်နိုင်ခြင်း

၃၀၉။ အိုခင်း ရင့်ရော်ခြင်းသို့ မရောက်နိုင် မဖြစ်နိုင်သောသူ မည်သူ ရှိသနည်း၊ မည်သူမျှ မရှိချေ။ ရုပ်-ဝေဒနာ သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ်တို့၌ ဇရာ ဓမ္မတည်း ဟူသော အိုခြင်း သဘောဖြစ်သည့် ဒုက္ခလက္ခဏာသည် အစဉ် ဖြစ်နေ၏။

၃၁၀။ ခန္ဓာငါးပါး၌ ဗျာဓိဓမ္မတည်း ဟူသော နာ
သော ဓမ္မဖြစ်သည့် ဒုက္ခလက္ခဏာသည် အစဉ်သဖြင့် ဖြစ်
လျက် ရှိ၏။ ဇရာဓမ္မ-ဗျာဓိဓမ္မတို့ကို မည်သူမျှ ရှောင်ကွင်း
ခြင်းငှာ မတတ်နိုင်ချေ၊ နိဗ္ဗာန် တရား သည် သာလျှင်
လွတ်မြောက်စေ၏။

ဖြစ်လျက်-ပျက်လျက်

၃၁၁။ မှီရာ + တည်ရာ အစီအရင် မကောင်းခြင်း၊
ညစ်ကျူခြင်း ရှိသော ရုပ်-ဝေဒနာ- သညာ- သင်္ခါရ-
ဝိညာဏ် ရုပ်နာမ် ခန္ဓာတို့သည် ကုသိုလ်တရားကို သတ်တတ်
သော မာရ်၏ အစာသာ ဖြစ်ရကုန်၏။ ဤဒုက္ခတစ်ပါးသည်
ခန္ဓာ၌ မလွတ်မကင်းသာလျှင် ရှိနေ၏။

၃၁၂။ ဖောက်ပြန်၊ ခံစား၊ မှတ်သား၊ ပြုပြင်၊ အစုံရုံထင်
သော ခဏခဏတို့၌၊ ရုပ်-ဝေဒနာ- သညာ သင်္ခါရ-
ဝိညာဏ်-ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၌ ဇာတိ သန္ဓေ သဘောသည် ဖြစ်
လျက်-ပျက်လျက် ရှိ၏။ ဤဒုက္ခတစ်ပါးကိုလည်း သူတော်
ကောင်းတို့ မပြတ်ပင် သိမြင်သုံးသပ်နေ၏။

ခန္ဓာနှင့်အကျွမ်းဝင်လျက်

၃၁၃။ မြင်ချင်၏၊ ကြားချင်၏၊ အနံ့ခံချင်၏၊ စားချင်၏၊ တွေ့ထိချင်၏၊ တွေးဆချင်၏၊ ဤသည်တို့သည် ခန္ဓာနှင့်အကျွမ်းဝင်ကြ၏။ အကျွမ်းဝင်လျက်ပင် ရုပ်-ဇေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ် တို့ကို သတ်တတ်သော ဒုက္ခလက္ခဏာသည် ထင်ရှားရှိနေ၏။

၃၁၄။ မခန်းခြောက် ယိုစီးသော သဘောရှိသည့် ကာမာသဝ၊ ဘဝါသဝ၊ ဒိဋ္ဌာသဝ၊ အဝိဇ္ဇာသဝတည်း ဟူသော အာသဝေါတရားတို့သည် ခန္ဓာ၏ ဖောက်ပြန်ခံစား-မှတ်သား-ပြုပြင် အာရုံမြင်သော ခဏတို့၌ပင် နီးစပ်ချော့စပ်ခြင်း ဒုက္ခ လက္ခဏာ သဘောသည် ရှိနေ၏။

အမှားကြီး

၃၁၅။ အနိစ္စလက္ခဏာ-၁၀ ပါး၊ ဒုက္ခ လက္ခဏာ ၂၅ ပါး၊ အနတ္တ လက္ခဏာ ၅ ပါး အားလုံး အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာ အပါး ၄၀ ရှိ၏။ ဤ ၄၀အောက်တွင် 'ငါ'သည် လည်းကောင်း၊ 'သူ'သည် လည်းကောင်း လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟနှင့် ပြောဆို လုပ်ကိုင်နေကြ၏။ အမှားကြီး မှားနေပြီ။

၃၁၆။ မကောင်းမှု၏ အကြောင်း ဟူသရွေ့တို့သည် ဒုက္ခ၏ အကြောင်းချည်းသာ ဖြစ်ကုန်၏။ ရုပ်-ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ် ၁ ပါးပါးသော ခန္ဓာတို့သည် မကောင်းမှု၏ အကြောင်းရင်း မူလတို့သာလျှင် ဖြစ်သည်ကို သုံးသပ် သိမြင်ရာသည်။

ခဏတိုင်းတို့၌

၃၁၇။ မြင်-ကြား-နံ-စား-ထိ-သိ-သွား-ရပ်-ထိုင် အစရှိသည့် ခဏတိုင်းတို့၌ ရုပ်ကိုယ်၊ ဝိညာဏ်ကိုယ်၊ သင်္ခါရကိုယ်၊ ဝေဒနာကိုယ်၊ သညာကိုယ် တရား ငါးပါးသည် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်နေ၏။ ထိုကိုယ်တရား ငါးပါး၌ ဒွါရ-အာရုံ-ဝိညာဏ်-ဖဿ-ဝေဒနာ တို့ဖြင့် ဒုက္ခတွေ့ ဝင်လျက် ရှိ၏။

၃၁၈။ ဒုက္ခတွေ့ဝင်လျက် ရှိသည်ကို သုခဟု ထင်မှတ် မှားလျက် တပ်မက် စွဲလမ်းနေသည်မှာ မသိမှု အဝိဇ္ဇာ ဖုံးလွှမ်းနေ၍ တံလျှပ်ကို ရေဟု ထင်နေဘိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ သံသရာနယ်ခံ့သည့် အကြီးဆုံးသော အမှားတည်း။ သီလသမာဓိ အရင်းပြု၍ သိမှု ဝညာကို ရအောင် ရှာနိုင်ပါ

ဖိစီးပြီး ဖိစီးလတ္တံ့

၃၁၉။ ၁ ပါး ၁ ပါးစီသော ခန္ဓာတို့သည် ချမ်းသာခြင်းအတွက် ကိုးကွယ်ရာ မဟုတ်ကုန်၊ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်းတို့သည် အတိတ် အနာဂတ်တို့၌ ဖိစီးပြီး ဖိစီးလတ္တံ့ ဖြစ်၏။ ဗစ္စုပ္ပန်၌လည်း မတားမြစ်နိုင်၊ ဤကား ဒုက္ခ လက္ခဏာ တစ်ရပ်တည်း။

၃၂၀။ တစ်ပါးတစ်ပါးသော ခန္ဓာတို့သည် မြင်ခဏ- ကြားခဏ- နံခဏ- စားခဏ- ထိခဏ- သိခဏ တို့၌ အကြောင်းအကျိုးမပြတ် စပ်သော ပဝတ္တိဒုက္ခ တို့သည် မပြတ်ဖြစ်လျက် ရှိ၏။ ဤ ဒုက္ခ လက္ခဏာဖြင့် သူတော်ကောင်းတို့သည် ခန္ဓာ၌ အပြစ်တို့ကို သုံးသပ်ကြ၏။

ဘေးအမျိုးမျိုး

၃၂၁။ ခန္ဓာ ငါးပါးသည် ဘေး အမျိုးမျိုး၏ ကျရောက်ရာဖြစ်၏။ သတ်မှု၊ ခိုးမှု၊ ပြစ်မှားမှု၊ သောက်စားမှု၊ ယစ် ရမ်းကားမှု အစရှိသည်တို့ကြောင့် ဖြစ်သော ဘေးအမျိုးမျိုး နှိပ်စက်ခြင်းဖြစ်သည့် ဒုက္ခလက္ခဏာကို သူတော်ကောင်းတို့ သုံးသပ်ကြ၏။

၃၂၂။ မြင်- ကြား- နံ- စား-ထိ-သိတို့၌ ဆင်းရဲပင်
ပန်း ညစ်နွမ်းမှုတို့သည် အမြစ်မပြတ် စွဲကင်ငြိတွယ်၍ လိုက်
လျက်ရှိသော သဘောကြောင့် ဒုက္ခအပေါင်းသည် ဤ
ခန္ဓာ၌ နှိပ်စက်လျက် ရှိ၏။ ဤ သဘောတရားဖြစ်သော
ဒုက္ခသက္ခဏာကို သူတော်ကောင်းတို့သည် သိကြ၏။

ပုန်းအောင်းရာ မရှိ

၃၂၃။ မှီခိုရာ ရှိသလား၊ အစောင့် အရှောက်ရှိ
သလား၊ ခန္ဓာ၏ ဖောက်ပြန်မှု မရှိလေအောင် မှီခိုရာမရှိ၊
မဖောက် မပြန် ရသေအောင် ကာကွယ်ရန် အစောင့်
အရှောက်လည်း မရှိ၊ ဖောက်ပြန်မှု ဒုက္ခသည်သာလျှင်
ဤခန္ဓာကို အခါမလပ် ပိစီးလျက် ရှိ၏။

၃၂၄။ ပုန်းအောင်းရာရှိသလား၊ ဤခန္ဓာကို မဖောက်
မပြန်ရလေအောင် ပုန်းအောင်းနေရန် နေရာဟူ၍ မရှိ၊
ဤသို့ ပုန်းအောင်းရန် နေရာ မရှိသော ရုပ်-ဝေဒနာ-
သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ်တို့သည် ဒုက္ခ၏ ပိစီးမှုကို မပြတ်
မစဲ အမြဲပင် ခံနေရလေတော့သည်။

ခွဲခြား၍ သိအောင်

၃၂၅။ ရုပ်- ဝေဒနာ- သညာ- သင်္ခါရ- ဝိညာဏ်
တို့ကို ခွဲခြား၍ အမှန်အတိုင်း သိအောင် သင်ကြား မှတ်
သားရ၏။ ယင်းတို့၏ အကြောင်းကို သိပြီးနောက် အမှန်
ကို သိအောင် အားထုတ်ရ၏။ ယင်းတို့သည် မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၊
ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲခြင်း သဘောသာလျှင် မလွဲ ရှိ၏။

၃၂၆။ ဤသို့ မမြဲ ဆင်းရဲဖောက်ပြန်ခြင်း သဘော
တို့ကို တားဆီး၍ မရသောကြောင့် ဤ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာ
တို့သည် ငါမဟုတ်၊ ငါမပိုင် ဟူသည်ကို အမှန်အတိုင်း သိ
နိုင်၏။ ဤ အသိကိုရသော် ခန္ဓာငါးပါး၌ ငြီးငွေ့၏။ ငြီး
ငွေ့သော် တပ်မက်ခြင်းကင်း၏။ တပ်မက်ခြင်းကင်းသော်
ကိလေသာမှ လွတ်၏။

သဘောပေါက်လျှင်

၃၂၇။ ‘ငါ’စွဲနေ၍ လိုချင်တပ်မက်ခြင်း၊ နှလုံးမသာ
ခြင်း၊ အတိဇ္ဈာ၊ ဒေါမနဿ ပွားနေ၏။ ဤ အမှားတစ်ခု
တည်းဖြင့် ခံစားခြင်း ဝေဒနာဟူသရွေ့၌ ‘ငါ’ခံစားသည်
ဟု ထင်မှတ်မှားလျက် အစအဆုံး မထင်သော ဒုက္ခသံသရာ
ထဲမှ မလွတ်နိုင်အောင် နှစ်မှုန်းနေ၏။

၃၂၈။ ရုပ်သည် လည်းကောင်း၊ ဝေဒနာသည် လည်းကောင်း ဖြစ်ပျက် သဘောသာလျှင် ရှိ၏။ ဤ အမှန်ကို မြင်လျှင် အတိဇ္ဈာ ဒေါမနဿကို ပယ်ဖျောက်နိုင်မည်။ ထိုခဏ၌ ရုပ်ကို ရုပ်အတိုင်း၊ ဝေဒနာကို ဝေဒနာအတိုင်း ရှုနိုင်သော တရားမှန်ကို သဘောပေါက်၍ 'ငါ' စွဲ ပျောက်မည်။

အမုက်ဖြင့် မတုံ့ပြန်

၃၂၉။ ကြမ်းကြုတ်သော စကားကို ဆိုသော သူမိုက်သည် ထိုသို့ ကြမ်းကြုတ်သော စကားဖြင့် အောင်ငြိဟု အောက်မေ့၏။ ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကြမ်းကြုတ်သော စကားကို မဆိုမူ၍ သည်းခံ၏။ ထိုသို့ သည်းခံခြင်းသည်သာလျှင် ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား အောင်မြင်ခြင်း ဖြစ်၏။

၃၃၀။ အကြင်သူသည် အမုက်ထွက်သော သူအား သတိတရားဖြင့် အမုက်ကို ငြိမ်းအေးစေ၏။ ထိုသို့ ငြိမ်းအေးစေခြင်းသည် အမုက်ကို အမုက်ဖြင့် မတုံ့ပြန်ခြင်းဖြစ်၏။ ထိုကဲ့သို့သော သူသည် မိမိနှင့် သူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ကျင့်သုံးသောသူ မည်ပေ၏။

အနိစ္စသညာကို

၃၃၁။ ဒါနကုသိုလ်-သီလကုသိုလ်တို့ကို မပြတ်အစဉ် ဆည်းပူးကြပါ။ တရားနာခြင်း၊ တရားဆွေးနွေးခြင်း ပြုကြပါ။ မေတ္တာ ဘာဝနာကို မပြတ်မလပ် ပွားများကြပါ။ သတိပဋ္ဌာန် ကျင့်စဉ်အတိုင်း ရုပ် နာမ်တရားကို ဝိပဿနာရှု၍ အနိစ္စသညာကို ပွားများကြလျှင် အကျိုးကြီးမြတ်၏။

၃၃၂။ ဒါနပြုခြင်းသည် ကောင်း၏။ ထိုထက် သီလဆောက်တည်ခြင်းသည် မြတ်၏။ ထိုထက် မေတ္တာ ဘာဝနာကို နုံ့သာတစ်ရှု၍ ခန့်ပွားများလိုက်ခြင်းသည်သာ၍ မြတ်၏။ မေတ္တာပွားများခြင်းထက် အနိစ္စသညာကို လက်ဖျစ် တစ်တွက်ခန့် ပွားများခြင်းသည် သာ၍ အကျိုးကြီးမြတ်၏။

သာမည ဘဝ

၃၃၃။ ကိုယ့်ဘဝ-ကိုယ်သိပါ။ မိမိ၏ ခန္ဓာ၌ မျက်စိ-နား-နှာ-လျှာ-ကိုယ်-စိတ်တို့သည် အို၍- နာ၍- သေ၍ ပျက်စီးနေ၏။ ဤမှန်သော သဘောကို သိမြင်သုံးသပ်ခြင်း

ဖြင့် ခန္ဓာငါးပါး၏ ပျက်စီးသော သဘော၊ မခိုင်မြဲသော သဘောတို့သာ ရှိသော ဘဝကို သိပါ။

၃၃၄။ နာသဖြင့် တုန်လှုပ်၏။ အိုသဖြင့် တုန်လှုပ်၏။
သေသဖြင့် တုန်လှုပ်၏။ လာဘ်ပေါ်ခြင်း၊ နည်းခြင်း၊ အခြံအရံ
များခြင်း၊ နည်းခြင်း၊ ချီးမွမ်းခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်း၊
ဆင်းရဲခြင်းတို့ကြောင့် တုန်လှုပ်၏။ မိမိ၏ သာမညဘဝကို
ဤသဘောတို့သည် ဖိစီးနေ၏။

လောကနိဗ္ဗာန်

၃၃၅။ ပျက်စီးခြင်းသည် လောက၌ အမြဲရှိ၏။ လောက
အဆုံး၌ မရှိ၊ လောကထဲ၌ ပျက်စီးတတ်သော သဘောမှ
လွတ်ကင်းသောသူ ဟူ၍ တစ်စုံတစ်ယောက်မျှ မရှိချေ။
အတိတ်က ပျက်ခဲ့၏။ ယခု ပျက်နေ၏။ နောင် ပျက်လတ္တံ့
တည်း။ အနိစ္စကို မည်သူမျှ မလွန်ဆန်နိုင်ချေ။

၃၃၆။ လောကထဲ၌ 'ငါ' - 'သူ' တို့သည် ရုပ်-ဝေဒနာ
သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ် ခန္ဓာငါးပါး၏ ဖြစ်ပျက်သဘော
ကို မသိ၍ မောဟ လောဘ ဒေါသတို့၏ ခိုင်းစေသမျှ
အမှားဟူသရွေ့ကို လုပ်လျက် လောကနိဗ္ဗာန်ကို ရှာကြ
၏။

သိသယောင်ယောင်

၃၃၇။ မြင်ခြင်း၊ ကြားခြင်း၊ နံခြင်း၊ စားခြင်း၊ ထိခြင်း၊ သိခြင်း အစရှိသော မိမိ၏ ခန္ဓာကိုယ်၌ ဖြစ်ပျက်မှုတို့ကို မရှု-မမြင်-မထင်-မသိသောကြောင့် 'ငါ'ဟူသော ပညတ်ဖြင့်လည်း နှစ်သက်စွဲလမ်း၏။

၃၃၈။ ဖြစ်-ပျက်မှုတို့ကို မရှု-မမြင်-မထင် မသိသောကြောင့် မိမိခန္ဓာသည် မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၊ အစိုးမရသည်ကို သိသယောင်ယောင်နှင့် မသိ-မမြင် သဘောမပေါက်သည်မှာ တပ်မက်စွဲလမ်းမှုက ပိတ်ဖုံး ဆွဲဆောင် နေသောကြောင့် ဖြစ်လေတော့သည်။

အခိုက်အတန့်တို့၌

၃၃၉။ မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၊ အစိုးမရ၊ (အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ) တရားတို့ကို အဘယ်သို့မြင်နိုင်သနည်း။ မြင်-ကြား-နံ-စား-ထိ-သိ-ထိုင်-ထ-သွား-ရပ်တို့၏ အာရုံ အခိုက် အတန့်တို့၌ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း ထိုအာရုံတို့သည် ဖြစ်ပျက်ကူးပြောင်း ကုန်လွန်နေ၏။

၃၄၀။ ထိုသို့အာရုံတို့ ဖြစ်-ပျက် ကူးပြောင်း ကုန်လွန်
နေခြင်းသည် 'မြေ'၊ မမြေသော သဘောသည်ပင် ကြောက်
အပ်သော သဘောဖြစ်၍ 'ဆင်းရဲ'၊ မမြေသော သဘော
သည်ပင် အနှစ်သာရ ကင်းသောကြောင့် 'အစိုးမရ'၊
ဤသို့လျှင် အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တတို့ ထင်၏။

စိတ် တစ်ကြိမ်တည်းဖြင့်

၃၄၁။ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ နှလုံးတို့သည်
ဒွါရ-ဇပါးဖြစ်၏။ အဆင်း-အသံ-အနံ့-အရသာ-အတွေ့
သဘောတို့သည် အာရုံ-ဇပါး ဖြစ်၏။ မြင်ခြင်း၊ ကြား
ခြင်း၊ နံခြင်း၊ စားခြင်း၊ ထိခြင်း၊ သိခြင်းတို့သည် ဝိညာဏ်
ဇ-ပါး ဖြစ်ကြ၏။

၃၄၂။ မျက်စိ၊ အဆင်း၊ မြင်ခြင်း၊ နား၊ အသံ၊ ကြား
ခြင်း၊ နှာ၊ အနံ့၊ နံခြင်း၊ လျှာ၊ အရသာ၊ စားခြင်း၊ ကိုယ်၊
အတွေ့၊ ထိခြင်း၊ နှလုံး၊ သဘော၊ သိခြင်း၊ ဤဒွါရ အာရုံ
ဝိညာဏ် အတွဲတစ်ခု ဖြစ်တိုင်း စိတ် တစ်ကြိမ်တည်းဖြင့် သိ
လျှင် ဝိပဿနာညာဏ် ရ၏။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်

၃၄၃။ ကာလသုံးပါး၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်-၁၂ ပါးသည် လည်နေ၏။ ဖြစ်ပြီး ကာလထဲ၌ အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ-၂ပါး၊ ဖြစ်ဆဲကာလထဲ၌ ဝိညာဏ်၊ နာမ်၊ ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ၊ ရှစ်ပါး၊ ဖြစ်လတ္တံ့သော ကာလထဲ၌ ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏ၊ ၂ပါး ပါ၏။

၃၄၄။ ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ၁၂ပါးသည် ဘဝသံသရာ တစ်လျှောက်လုံး၌သာ မဟုတ်၊ ယခုဘဝ ဤခန္ဓာငါးပါး ၌ပင်လျှင် ဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ်တို့၌ မြင်-ကြား-နံ-စား-ထိ- သိ တို့တွင် ဖြစ်ပြီး၊ ဖြစ်ဆဲ၊ ဖြစ်လတ္တံ့ ကာလ သုံးပါး ဖြင့် မပြတ် လည်ပတ်လျက်ရှိသည်ကို သုံးသပ်ကြည့်သင့်၏။

ဖြစ်တိုင်း သိ၍

၃၄၅။ ဝိပဿနာညာဏ်ကို ရခြင်းငှာ အလိုရှိသော သူသည် ဒွါရ ၆ပါး၌ အာရုံထင်ခြင်း၊ ဝိညာဏ် သိခြင်း အစွမ်းအားဖြင့် သတိထင်အောင် အမှတ်ပြု၍သာ နေ၏။ စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းမရှိ၊ ဝိတက် အကြံအစည်လည်း ငြိမ်း၏။ ထိုအခိုက်၌ တပ်မက်မှု တဏှာ မဖြစ်။

၃၄၆။ မျက်စိ (ဒွါရ)အဆင်း (အရံ) မြင်ခြင်း (ဝိညာဏ်)တို့ ဖြစ်၏။ ယို့အတူ နား၊ အသံ၊ ကြားခြင်း၊ နှာခေါင်း၊ အနံ့၊ နံခြင်း၊ လျှာ၊ အရသာ၊ စားခြင်း၊ ကိုယ်၊ အတွေ့၊ ထိခြင်း၊ နှလုံး၊ သဘော၊ သိခြင်းတို့ ဖြစ်၏။ ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်း၌ သိ၍ မှတ်၍ နေရန် လိုအပ်၏။

ဒုက္ခအတိ

၃၄၇။ ဤရုပ်၊ ဤဝေဒနာ၊ ဤသညာ၊ ဤ သင်္ခါရ၊ ဤ ဝိညာဏ် ၁ ပါးပါးသော ခန္ဓာတို့၌ ဥပါဒ်၊ ဝိညာဏ်၊ သင်္ခါတ လက္ခဏာတို့သည် ဖြစ်-တည် ချုပ်-ပျက်၊ မပြတ်လျှင် ဖြစ်၍ အမြဲ မရှိ၊ အနိစ္စ သဘောတရားသည် ထင်ရှားလျက် ဤအတိုင်းပင် ဖြစ်၍ နေ၏။

၃၄၈။ ဤခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ် တရားတို့သည် အပြစ် ကပ်ငြိတတ်၏။ အနာရောဂါ၏ ကျက်စားရာ ဖြစ်၏။ ပျက်စီးသော သဘော ရှိ၏။ နှိပ်စက်တတ်၏။ ဘေးရန် အလုံးစုံ ကျဘတ်၏။ အစောင့်အရှောက် မရှိ၊ ပုန်းအောင်းရာ မရှိ၊ ကိုးကွယ်ရာ မရှိ၊ ဒုက္ခအတိ ဖြစ်၏။

နိဝိသေသိယ

၃၄၉။ ဒွါရ ကြည်မှု၊ အာရုံ ထင်မှုတို့သည် ရူပက္ခန္ဓာ။
မြင်-ကြား-နံ-စား-ထိ-သိ တို့သည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ။
ဒွါရ-အာရုံ- ဝိညာဏ်တို့ ထိတွေ့မှုသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ။
ထိတွေ့၍ ခံစားမှုသည် ဝေဒနက္ခန္ဓာ။ ဒွါရ-အာရုံ ဝိညာဏ်
တို့ဖြင့် မှတ်အပ်သော အမည်သညာတို့သည် သညက္ခန္ဓာ။

၃၅၀။ ဒွါရ-အာရုံ-ဝိညာဏ်-သင်္ခါရ-ဝေဒနာတို့၌
စွဲလမ်းမှု ဥပါဒါန်ကြောင့်ဖြစ်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ တရား
ငါးပါးသည် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်လျက် ရှိနေ၏။ ထိုဥပါ
ဒါနက္ခန္ဓာတို့၌ အနိစ္စတရား၊ ဒုက္ခတရား၊ အနတ္တတရား
တို့သည် အမြဲမပြတ်ပင် ဖိစီး နှိပ်စက်လျက် ရှိနေကြ၏။

မောဟအရင်းခံ

၃၅၁။ ဒုက္ခဟူသရွေ့သည် မောဟ အရင်းခံကြောင့်
ဖြစ်သည်။ လောဘ-ဒေါသတို့သည် မောဟ အရင်းခံ
ကြောင့် ဖြစ်သည်။ အဝိဇ္ဇာသည် မသိခြင်း၊ မသိခြင်းသည်
မောဟ၊ မောဟသည် ဒုက္ခသစ္စာ၊ ပုထုဇဉ် မှန်သမျှ ဤ
သံသရာ၌ လည်နေသည်။

၃၅၂။ မသိခြင်း အဝိဇ္ဇာ၊ မောဟ၊ အကြောင်းခံဖြင့် တပ်မက်မှု တဏှာ လောဘတွေဖြစ်ပြီး ဒုက္ခကို မငြီးငွေ့နိုင် ဖြစ်ကာ စွဲလမ်းနေကြလျက် သမုဒယသစ္စာတွင် သံသရာ လည်နေကြသည်။ ဒုက္ခ-သမုဒယ သံသရာ၌ အသိတရား မရနိုင် ဖြစ်နေကြသည်။

နောက်စိတ်ဖြင့် မသိလျှင်

၃၅၃။ မျက်စိ-အဆင်း ခြင်ခြင်း- တွေ့ခြင်း- ခံစား ခြင်း။ နား- အသံ- ကြားခြင်း- တွေ့ခြင်း- ခံစားခြင်း။ နှာခေါင်း- အနံ့- နံခြင်း- တွေ့ခြင်း- ခံစားခြင်း။ လျှာ- အရသာ- စားခြင်း- တွေ့ခြင်း- ခံစားခြင်း။ ကိုယ်- အတွေ့- လိခြင်း- တွေ့ခြင်း- ခံစားခြင်း။ စိတ်- သဘော သိခြင်း- တွေ့ခြင်း- ခံစားခြင်း။ ဖိတွဲ ရှိသည်။

၃၅၄။ အတွဲဘစ်တွဲတွင် ဒွါရ၊ အာရုံ-ဝိညာဏ်-ဖဿ- ဝေဒနာ ငါးပါးစီ ရှိ၏။ ဤ ငါးပါးဆုံသော ခဏ၌ ရှေ့ စိတ်ဖြင့် သိသည့် ခဏတွင် နောက်စိတ်ဖြင့် မသိလျှင် မောဟ-လောဘ-ဒေါသတို့ ဖုံး၍ ဒုက္ခ-သမုဒယမှ မပြတ်။ သိနေလျှင် မောဟ လောဘ ကင်း၍ နိရောဓ မဂ္ဂ နှစ်ပါး ပေါ်နိုင်မည်။

ပုထုဇဉ်တို့၏ ကံ

၃၅၅။ 'ကံ'ဟူသည် တစ်စုံတစ်ခု အမှုကို ပြုခြင်း ဖြစ်၏။ ပုထုဇဉ်တို့၏ တစ်စုံတစ်ခု အမှုကို ပြုခြင်းသည် ဘဝတစ်ဖန် နာမ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ထို 'ကံ'သည် ပုထုဇဉ်တို့အား ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဘုရားနှင့် ယှဉ်၍ ဒုက္ခသံသရာထဲ၌ မဆုံးရှုံးနိုင်အောင် လည်စေ၏။

၃၅၆။ ပုထုဇဉ်တို့ ပြုသော ကောင်းမှု မကောင်းမှု ကံတို့သည် နာမ်ရုပ်ဘဝကို အဖန်ဖန် ဖြစ်စေရာတွင် ပဋိသန္ဓေ နေခြင်း 'ဇာတိ'သည် အစ၊ အိုမင်း ရင့်ရော်ခြင်း 'ဇရာ'သည် အလယ်၊ ပျက်ခြင်း 'မရဏ'သည် အဆုံးတည်း။ ဘဝတိုင်း၌ ဤ ဖြစ်ပျက်မှုကြီးတို့သည် ရှိ၏။

ကြောင်းကျိုး ငါးပါး

၃၅၇။ အတိတ်က ဖြစ်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ-သင်္ခါရ-တဏှာ ဥပါဒါန်-ဘဝ အကြောင်းတရားငါးပါးကြောင့် ဝိညာဏ်-နာမ်ရုပ်-သဠာယတန-ဖဿ-ဝေဒနာ အကျိုးတရား ငါးပါးသည် ယခုပစ္စုပ္ပန်၌ ဖြစ်ခဲ့၏။ ဤအတိတ် အကြောင်း ငါးပါးနှင့် ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးငါးပါးကို သုံးသပ်ပါ။

၃၅၈။ ပစ္စုပ္ပန်၌ တစ်ဖန် တဏှာ-ဥပါဒါန်-ဘဝ-
အဝိဇ္ဇာ-သင်္ခါရ အကြောင်းတရား ငါးပါးသည် ဖြစ်နေ
၏။ ဤကဲ့သို့ ဖြစ်နေသော အကြောင်းတရား ငါးပါး
ကြောင့် အနာဂတ်၌ ဝိညာဏ်-နာမ်ရုပ်-သဠာယတန-
ဖဿ-ဝေဒနာ အကျိုးတရား ငါးပါးသည် မုချမလွဲ ဖြစ်
ဦးမည်။

အာရုံတိုင်း၌

၃၅၉။ ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်၌ တရားတို့သည် မျက်စိ-နား-
နှာ-လျှာ-ကိုယ် စိတ်တို့၌ အတိတ်-ပစ္စုပ္ပန်-အနာဂတ်
ကာလ သုံးပါးလုံး၌ ကည်လျက် ရှိ၏။ မြင်-ကြား-နံ-
စား-ဏိ-သိ အာရုံတိုင်း၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ၁၂ ပါးသည်
အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်လျက် ဖြစ်ပျက်နေ၏။

၃၆၀။ အာရုံတိုင်း၌ ဖြစ်ပြီး-ဖြစ်ဆဲ-ဖြစ်လတ္တံ့ ကာလ
သုံးပါးရှိ၏။ အာရုံတစ်ခု၌ ဖြစ်ပြီးသော အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရ
ကြောင့် ဖြစ်ဆဲသော ဝိညာဏ်-နာမ်ရုပ်-သဠာယတန-
ဖဿ-ဝေဒနာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်-ဘဝ အကျိုးပေါ်၏။
ဖြစ်လတ္တံ့သော ဇာတိနှင့် ဇရာ မရုဏ ပါလာ၏။

ပရမတ် သဘော

၃၆၁။ အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ- ဥပါဒါန်- ကံ-အာဟာရ
ကြောင့် ရုပ် ဖြစ်၏။ ဒွါရ, အာရုံကြောင့် နာမ် ဖြစ်၏။ ရုပ်
နာမ် ၂ ပါး၏ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို
ပရမတ်သဘောဖြင့် ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာ သိမြင်စေရန် ပညာ
ရှိတို့ထံ ဆည်းကပ်လေ့လာပါ။

၃၆၂။ ရုပ်နာမ် ၂ ပါး၏ အကြောင်းတရားကို ဟုတ်
တိုင်း မှန်ရာ သိမြင်သောအခါ အဝိဇ္ဇာ မောဟနှင့် တဏှာ
လောဘ ကင်းပျောက်မည်။ ‘ငါ’စွဲ အတ္တဒိဋ္ဌိ အမှားကြီး
ကျွတ်မည်။ ဒုက္ခသစ္စာ-သမုဒယသစ္စာမှ လွတ်မည်။ ဒုက္ခ
သံသရာမှ ကူးမြောက်မည်။

နှောင်ကြီး သံယောဇဉ်

၃၆၃။ ဒွါရ-အာရုံ-ဝိညာဏ် သုံးပါးဆုံသော ခဏ၌
မြင်-ကြား-နံ-စား-ထိ-သိ ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း ပုထုဇဉ်
သည် ပုထုဇဉ်နည်းဖြင့်သာမှတ်၏။ မကြိုက်လျှင် ဒေါသဖြင့်
ပယ်၏။ ကြိုက်လျှင် လောဘဖြင့် ခံယူပြီး သမုဒယ-တဏှာ-
သံယောဇဉ် တွယ်တော့၏။

၃၆၄။ ဒွါရ-အာရုံ-ဝိညာဏ် သုံးပါး ဆုံ၍ ဖြစ်တိုင်း
သော အာရုံတို့၌ ရှေ့စိတ်ကျတိုင်း နောက်စိတ်သည် ထက်
ကြပ်ပါလေ၏။ ထိုနောက် စိတ်၌ သတိ-ပညာ-ဝိပဿနာ
မလွတ်မူ၍ ထိုအာရုံတို့အပေါ်၌ သိမှတ်နိုင်အောင် ကြိုး
စားလျှင် နှောင်ကြိုး သံယောဇဉ် ပြတ်မည်။

အသိပိုင်လာလျှင်

၃၆၅။ မသိမှု မောဟ ဒုက္ခသစ္စာသည် တပ်မက်မှု
လောဘ သမုဒယသစ္စာနှင့် တွဲ၍ စပ်၍ နေ၏။ ပုထုဇဉ်
မှန်သရွေ့တို့၏ မြင်-ကြား-နံ-စား-ထိ-သိ တို့တွင်
မသိမှု မောဟနှင့် တပ်မက်မှု လောဘတို့သည် သံသရာ
မဆုံးနိုင်အောင် ဖိစီးလျက် ရှိ၏။

၃၆၆။ မောဟနှင့် လောဘ ပူးတွဲ ဖိစီးနေခြင်းသည်
‘မသိမှု’ကြောင့် ဖြစ်၏။ မြင်ခိုက်၊ ကြားခိုက်၊ နံခိုက်၊
စားခိုက်၊ ထိခိုက်၊ သိခိုက်တို့၌ သိမှတ်နေ၍ အသိပိုင်လာ
လျှင် ‘မသိမှု’ ကွယ်ပျောက်၍ မောဟနှင့် လောဘ ဖိစီး
မှု ဒုက္ခနှင့် သမုဒယ ကင်းမည်။

ဘေးရန်မျိုးစုံ

၃၆၇။ မိမိ၏ ရုပ်-ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ- ဝိညာဏ် ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၌ ဖြစ်-တည်-ပျက်(ဥပဂါဒ-ဋီ-တင်) အနိစ္စသဘောသည် တဖျတ်ဖျတ်ဖြစ်လျက်ရှိ၏။ ဤသို့ရှိရုံမက ဘေးရန်မျိုးစုံ ဒုက္ခသဘောသည်လည်း အစဉ် ဖြစ်နေ၏။

၃၆၈။ ဘေး အမျိုးမျိုးကြောင့် ဒုက္ခသဘောသည် ဖိစီးနေ၏။ သတ်ခြင်း၊ ခိုးခြင်း၊ သူ့ အိမ်ရာကိုပြစ်မှားခြင်း၊ မုသားပြောဆိုခြင်း၊ သေရည်သေရက် သေဘက်စားခြင်းတို့ ကြောင့် ဒုက္ခဘေးရန် မျိုးစုံသည် ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၌ မပြတ် ဖြစ်နေ၏။

အမှန်သိက ဒုက္ခမဖြစ်

၃၆၉။ ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်းသိလျှင် မတပ်မက် ဒုက္ခ မဖြစ်။ အဘယ်သည်တို့နည်း။ မျက်စိ- နား- နှာ- လျှာ- ကိုယ်-စိတ်(ဒွါရ၆ပါး)။ အဆင်း-အသံ-အနံ့-အရသာ- အတွေ့-သဘော (အာရုံ-၆-ပါး)။ မြင်ခြင်း-ကြားခြင်း- နံခြင်း-စားခြင်း-ထိခြင်း-သိခြင်း (ဝိညာဏ်-၆-ပါး)။

၃၇၀။ ဒွါရ-အာရုံ-ဝိညာဏ်ဘို့အပြင် မြင်တွေ့ ကြား-
တွေ့-နံတွေ့-စားတွေ့-ထိတွေ့ သိတွေ့ (ဖဿ-၆-ပါး)။
မြင်တွေ့ခံစား၊ ကြားတွေ့ခံစား၊ နံတွေ့ ခံစား၊ စားတွေ့
ခံစား၊ ထိတွေ့ ခံစား၊ သိတွေ့ ခံစား၊ (ဝေဒနာ-
၆-ပါး)။ ဤသည်တို့၌ အမှန်ကို သိနေလျှင် ဒုက္ခဖြစ်။

တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး မတူ

၃၇၁။ ရှေးကံကြောင့် ယခုဘဝ ဖြစ်ရ၏။ မိမိ၏ ကံ
ကြောင့်သာ မိမိ ဘဝ ဖြစ်ရ၏။ သူတစ်ပါး၏ကံကြောင့်
မိမိဘဝ ဖြစ်ရသည် မဟုတ်၊ မိမိ၏ကံကြောင့် သူတစ်ပါး
ဖြစ်ရသည် မဟုတ်၊ မိမိသည် လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါး
သည် လည်းကောင်း ကိုယ်၏ ရှေးကံကြောင့်သာလျှင်
ယခုဘဝ အသီးသီး ဖြစ်ရ၏။

၃၇၂။ ယခုဘဝတွင် ရှေးကံကြောင့်ဖြစ်သော ခန္ဓာ
တို့သည် ယခုဘဝအဆုံး၌ ချုပ်ပျက်ကြကုန်လတ္တံ့၊ ယခု
ဘဝ၌ မိမိပြုသောကံကြောင့် နောင်တစ်ဖန် ဘဝ အစ
အသစ်ခန္ဓာ ဖြစ်ကြကုန်လတ္တံ့၊ ဤမှန်သော အကြောင်း
အကျိုးတရားကြောင့် တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး အဖြစ်ချင်း တူ
နိုင်။

စိတ်မနာအောင်

၃၇၃။ ကိုယ်နာသော်လည်း စိတ်မနာအောင် ကျင့်
ပါ။ ဤဘရားကို ဘုရားရှင် ဟောတော်မူ၏။ လူတိုင်း ဤ
တရားကို နှလုံးသွင်း၍ ကျင့်သုံးနိုင်အောင် ကြိုးစားလျှင်
ယခုဘဝ၌ လောကီ ရေးရာတို့တွင် ကောင်းကျိုးဖြစ်၍
လောကုတ္တရာ ချမ်းသာကို ရမည်။

၃၇၄။ နေ့စဉ် နေ့တိုင်း မနှစ်မြို့ဖွယ်သော အကြောင်း
ကို ဒေါမနဿဝေဒနာသည် ဖြစ်လျက်ရှိ၏။ အတ္တစွဲ 'ငါ'
ပါနေ၍ ဤသို့ ဖြစ်ရ၏။ 'ငါ'စွဲ ပျောက်လျှင် ဒေါမနဿ
ဝေဒနာသည် ကေန်ပျောက်၍ ကိုယ်နာသော်လည်း စိတ်
ချမ်းသာ၏။

သီလ စင်ကြယ်မှ

၃၇၅။ နိဗ္ဗာန်ဆုကို အလိုရှိလျှင် နိဗ္ဗာန်ကို ရည်စူး၍
ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုပါက တို ကောင်းမှုတို့သည် နိဗ္ဗာန်
ရောက်အပ် ရအပ်သော အထောက်အပံ့ ဖြစ်၏။ နိဗ္ဗာန်
တရားကိုရရန် မလွဲမသွေ နောက်ဆုံး ကျင့်ရသော အလုပ်
သည်ကား ဝိပဿနာ အလုပ်ပင်တည်း။

၃၇၆။ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်အပ်ရသော ဝိပဿနာ၏ မူလ
ဘူတ အခြေအမြစ်တရားသည်ကား သီလပင်တည်း၊ လူသည်
ငါးပါးသီလကို မကျိုးမပေါက် စောင့်ထိန်းလျှင် သီလ
စင်ကြယ်၏။ သီလစင်ကြယ်မှ သမာဓိ ဖြစ်၍ သမထ
ဝိပဿနာသို့ ရောက်နိုင်၏။

ငါ့စွဲကြီးလေလေ

၃၇၇။ တရားမျက်စိ အမြင်မရှိ၍ အတ္တ 'ငါ' စွဲအား
ကြီးလေလေ ဒေါမနဿ ဝေဒနာ ပြင်းထန်လေလေ ဖြစ်ပြီး
အပျက်အစီး နာလေလေ ဖြစ်မည် မလွဲချေ။ အတ္တဟုတ်၊
အနတ္တသာလျှင် ဖြစ်၏ဟု အမှန်ကို ရှုနိုင်မှသာ တရားဝင်၍
သက်သာရာ ရမည်။

၃၇၈။ ထက်သူ အောက်လူ မည်သူမဆို အတ္တ 'ငါ' စွဲ
အမှား အလွဲကို သိမြင်သော ခဏ၌ ဒေါသဝေဒနာမှ
သက်သာရာရ၍ မေတ္တာစိတ် ပွားများ လာသောအခါ
အသီးသီးသော စိတ်တို့သည် အနာ အဆာ ကင်းရှင်း၍
အချင်းချင်း ကျေးဇူးပြုကြပေလိမ့်မည်။

လောကအဆုံးသို့

၃၇၉။ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ခွဲခြား၍ မသိ
မမြင်နိုင်သေးသောကြောင့် စိတ်တွင် နိစ္စဟုလည်းကောင်း၊
အတ္တဟုလည်းကောင်း ထင်မှတ်လျက် ရာဂနှင့် တဏှာတို့
သည် တဖွားဖွားဖြစ်ပေါ် နေကြ၏။ ထို့ကြောင့် စွဲလမ်းမှု
အားကြီးလျက် သံသရာ လည်နေကြ၏။

၃၈၀။ ရုပ်နာမ် ၂ ပါးကို လည်းကောင်း၊ အနိစ္စ၊
ဒုက္ခ၊ အနတ္တ၊ အမှန်တရားတို့ကို လည်းကောင်း၊ သိမြင်
လာသောအခါ ငြီးငွေ့ခြင်း၊ တပ်မက်စွဲလမ်းမှုကင်းခြင်း
တို့ ဖြစ်ပေါ်လာ၍ ခန္ဓာငါးပါး၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုတို့ကို
ရှုမြင်လာ၏။ သို့မှသာလျှင် လောကအဆုံး နိဗ္ဗာန်သို့
ရောက်မည်။

နိဗ္ဗာန်ရကြောင်းကိစ္စ

၃၈၁။ ကာယာ နုပဿနာ၊ ဝေဒနာ နုပဿနာ၊
စိတ္တာ နုပဿနာ၊ ဓမ္မာ နုပဿနာ၊ ဤလေးပါးသည်
နိဗ္ဗာန်ရကြောင်းကိစ္စ၌ နောက်ဆုံးကေနိ အားထုတ်ရမည့်
ကျင့်စဉ်များဖြစ်၏။ ဤလေးပါး ၁ပါးပါးဖြင့် မဂ်ဖိုလ်
တရားကို ရနိုင်ကြလိမ့်မည်။

၃၀၂။ ကာယာနုပဿနာသည် ရုပ်ကို သိမှတ် အား ထုတ်ခြင်းဖြစ်၏။ ဝေဒနာ နုပဿနာနှင့် ဓမ္မနုပဿနာ သည် နာမ်ကို သိမှတ်အားထုတ် ခြင်းဖြစ်၏။ ရုပ်သဘော နာမ်သဘော ဖြစ်သည့် ဓမ္မာနုပဿနာသည် ရုပ်နာမ်ကို သိမှတ် အားထုတ်ခြင်း ဖြစ်၏။

အားလုံး ငါ့စွဲချည်း

၃၀၃။ ဘဝ၌ မွေ့လျော်ပျော်ရွှင်နေ၏။ နှစ်သက် ခံစား မှုအတွက် အားခဲ၍ ကြိုးစားအားထုတ်၏။ မနှစ် သက်သော ခံစားမှုကို အစွမ်းရှိသလောက် ကြိုးစား၍ ပယ်၏။ အားလုံး 'ငါ' ဟူသော အစွဲဖြင့်သာ ပြောဆိုလုပ် ကိုင်နေ၏။ ဤအဖြစ်တို့သည် အမှန်တရား မဟုတ်သေး။

၃၀၄။ ဘဝ၌ မွေ့လျော်ပျော်ရွှင်ခြင်း မရှိ၊ ယခုဘဝ ၌ 'ငါ' ဟူသော သတ္တဝါသည် သေသည့်နောက် ဘာမျှ မဖြစ်ဟု ထင်မှတ်နေ၏။ ဤအဖြစ်သည်လည်း အမှန် တရား မဟုတ်၊ အမှန်သိမြင်အပ်သော တရားသည်ကား ပိုင်းခြား သိအပ်သော ရုပ်နာမ် ထရားတည်း။

မောဟကြောင့်

၃၀၅။ ဒုက္ခသံသရာကြီး၌ မောဟသည် အကြောင်း ခံဖြစ်၏။ အကြောင်းမှန် အကျိုးမှန်ကို မသိခြင်းသည် မောဟတည်း။ မောဟကြောင့် တပ်မက်မှု လောဘ ဖြစ် လျက် ခံစားမှုနောက်သို့ လိုက်၏။ တပ်မက်စွဲလမ်းနေ၍ ဒုက္ခဖြစ်သမျှတို့မှ မလွတ်နိုင်ချေ။

၃၀၆။ ခံစားမှုဟူသရွေ့တို့၌ နှစ်သက်ခြင်းဖြစ်လျှင် သိ၏။ မနှစ်သက်ခြင်း ဖြစ်လျှင်လည်းသိ၏။ ထိုအသိသည် ခံစားမှု၏ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းကို အမှန်သိသော အသိဖြစ်မှု ခံစားမှု၌ ပြီးငွေ့၍ တပ်မက်ခြင်း ကင်း၏။ ထိုအခါ၌ မောဟနှင့် လောဘ ကင်းနေလိမ့်မည်။

သဒ္ဓါ

၃၀၇။ ပြုပြင် စီရင်အပ်သော သဘောသည် ရှိ၏။ သင်္ခါရ ဖြစ်ခိုက် ရှေ့ အဝိဇ္ဇာက အကြောင်း၊ ယခု အဝိဇ္ဇာ က ပစ္စည်း၊ ဝိညာဏ်ဖြစ်ခိုက် ရှေ့ သင်္ခါရက အကြောင်း၊ ယခု သင်္ခါရက ပစ္စည်း။ နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခိုက် ရှေ့ ဝိညာဏ်က အကြောင်း၊ ယခု ဝိညာဏ်က ပစ္စည်းဖြစ်လျက် ပြုပြင် စီရင် နေ၏။

၃၀၈။ ထို့အတူ သဠာယတန ဖြစ်ခိုက် ရှေ့နာမ်ရုပ်က အကြောင်း၊ ယခု နာမ်ရုပ်က ပစ္စည်း။ ဖဿ ဖြစ်ခိုက် ရှေ့ သဠာယတနက အကြောင်း။ ယခု သဠာယတနက ပစ္စည်း။ ထို့အတူ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝတို့၌လည်း ရှေ့အကြောင်းနှင့် ယခုပစ္စည်းဖြစ်လျက် သင်္ခတ သဘော ရှိနေ၏။

အကျိုးမှန်

၃၀၉။ လောကီ ရေးရာတို့၌ မည်သည့်ကိစ္စတွင် မဆို အကြောင်းမှန်ကို မသိသမျှ ကာလပတ်လုံး အကျိုးမှန်ကို မသိနိုင်၍ ပြောမှု ဆိုမှု ဆောင်ရွက်မှုတို့၌ လိုရာကို မရဖြစ် ကြရလေသည်။ အကြောင်းမှန်ကို သိမှသာ မှန်ကန်သော နှလုံးသွင်းမှုကို ရနိုင်ကြပေလိမ့်မည်။

၃၉၀။ လောကုတ္တရာ ရေးရာ၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားမှန်တို့ဖြင့် မှန်ကန်သော နှလုံးသွင်းမှု ရှိလာ သောအခါ ဝဋ်ဒုက္ခတို့မှ လွတ်မြောက်ရာ ဖြစ်သည့် သံသရာ ၏ အဆုံးသို့ သိလ-သမာဓိ-ပညာတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ကေန မုချ ဆိုက်ရောက်နိုင်ကြလိမ့်မည် ဖြစ်ပေသည်။

ကြည်လင်သောစိတ်

၃၉၁။ ဆန့်ကျင်ဘက် ပြုလိုသော စိတ်၊ ညစ်နွမ်းသော စိတ်၊ ချုပ်ချယ်မှု ပြုလိုသောစိတ် ရှိနေသော သူအား ကောင်းသော စေတနာဖြင့် ကောင်း သော စကားကို ပြောဆိုသော်လည်း ကောင်းမြတ်သော အနှစ်သာရကို သိနိုင်ရန် ခဲယဉ်းလိမ့်မည်။

၃၉၂။ ကြည်လင်သော စိတ်၊ အမျက်ဒေါသ ထကြွခြင်း မရှိသည့် စိတ်၊ ငြိမ်သက်တည်ကြည်နေသော စိတ်ရှိနေသည့်အခါ ကောင်းသော စကား၏ အနှစ်သာရကို သိနိုင်ပေလိမ့်မည်။ ကောင်းစွာ ဆိုအပ်သော စကားတို့သည် အချိန်နေရာမရွေး အကျိုးပေး၏။

အကျိုးတရား မျှသာ

၃၉၃။ အစမထင်ခဲ့သော သံသရာ ဝဋ်ဒုက္ခ၌ အပါယ်လေးပါးသို့ လည်းကောင်း၊ လူ-နတ်-ဗြဟ္မာ အဖြစ်များသို့ လည်းကောင်း သွားကြရသည်မှာ အခါ အခေါက် မရေမတွက် နိုင်တော့ချေ။ မည်သည့် နေရာတွင်မျှ တည်မြဲခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်း၊ အလို့ဆန္ဒ အတိုင်း အစိုးရခြင်းတို့ကို မရနိုင်ချေ။

၃၉၄။ လူ-နတ်-ဗြဟ္မာ-ယောက်ျား မိန်းမ-ငါ သူ
တစ်ပါးဟူသည် တို့ကို မြင်ကြား ထင်မှား၍ မရှိသည်ကို
ရှိဘိသကဲ့သို့ စွဲလမ်း တပ် မက် နေ ၏။ ငါ-သူတစ်ပါး
ယောက်ျား မိန်းမ ဗြဟ္မာနတ် လူဟူသရွေ့ တို့သည် အကယ်
စင်စစ် မရှိကုန်၊ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားမျှသာ
ရှိကုန်၏။

မောင်မ

ရတနာမွန် စာတည်းအဖွဲ့ ဝင်တစ်ဦး

ယောကျ်ားနှင့်

မောင်မေ့ ရတနာမွန်စာတည်း
စုစည်းတင်ပြသည်

